

Kinnitatud Tartu Vangla direktori
24.05.2018 käskkirjaga nr 1-1/70
Muudetud 27.07.2021 käskkirjaga nr 1-1/94
Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50
Muudetud 25.10.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/58

Tartu Vangla avavangla kodukorra seletuskiri

Tartu Vangla avavangla kinnipeetavatele kehtib vangla territooriumil lisaks teistele vangistuslastele õigusaktidele, nagu vangistusseadus (VangS) ja vangla sisekorraeeskiri (VSKE), ka Tartu Vangla avavangla kodukord ning muud Tartu Vangla direktori haldusaktid, millega reguleeritakse kinnipeetavate elukorraldust. Tartu Vangla avavangla uue kodukorra väljatöötamise eesmärk on parandada eelmise kodukorra kvaliteeti, kaasajastada selles leiduvaid norme ning muuta Tartu Vangla avavanglas paiknevate kinnipeetavate elukorraldust puudutavad reeglid ülevaatlikumaks ja kompaktsemaks. Tartu Vangla direktori poolt antud käskkirjad, mis puudutavad kinnipeetavate elukorraldust avavanglas, viiakse sisse kodukorda ja üksikaktid tunnistatakse kehtetuks. Eesmärgiks on koondada kodukorda kõik avavanglas kinnipeetavate jaoks olulised kehtivad normid, et kinnipeetavatel oleks võimalik kõiki neid puudutavaid vanglasiseseid õigusakte leida ühest kohast. Tartu Vangla avavangla kodukorra juurde kuuluva seletuskirja eesmärk on täpsustada kodukorras sätestatud punkte.

Kodukorra sätete seletused punktide kaupa

1. Üldsätted

Üldsätted on kodukorra sissejuhatavaks osaks ning sätestavad kodukorra reguleerimisala. **Punkti 1.1. kohaselt** sätestab Tartu Vangla avavangla kodukord Tartu Vangla avavanglas viibivate kinnipeetavate järelevalve ja vangistuse tingimused ning täideviimise korra Tartu Vangla avavangla (edaspidi *vangla*) territooriumil. Kodukord on täpsustuseks VangS ning VSKE ja muudele õigusaktidele. Kodukorrast on võimalusel välja jäetud need sätted, mis otseselt dubleerivad muid õigusakte.

Kodukorra punkti 1.2. järgi on kodukord täitmiseks kohustuslik nii kinnipeetavatele, teenistujatele kui ka vanglat külastavatele isikutele. Nõude eesmärk on tagada vanglas viibivate isikute poolt kodukorras sätestatud nõuete täitmine ja vangla territooriumil õigusrikkumiste ärahoidmine. Kodukorra täitmise kohustus tuleneb VangS § 67 punktis 1 sätestatust, mille kohaselt on kinnipeetav kohustatud julgeoleku tagamiseks vanglas täitma vangla sisekorraeeskirju ning justiitsministri 6. detsembri 2001 määruse nr 87 „Tartu Vangla põhimäärus“ (edaspidi Tartu Vangla põhimäärus) § 3 lg 2 punkti 7, mille kohaselt on vangla direktori poolt tema pädevuse piires antud käskkirjad ja muud kirjalikud või suulised korraldused täitmiseks kohustuslikud vangla teenistujatele ning kinnipeetavatele ja vahistatutele.

Punktis 1.3. on välja toodud järgmised kinnipeetava kohustused:

1.3.1. täitma VangS, VSKE, Kodukorda ja muid õigusakte ning alluma vanglaametnike ja -teenistujate seaduslikele korraldustele - VangS § 67 lg 1 sätestab, et kinnipeetav on kohustatud täitma vangla sisekorraeeskirju ja alluma vanglaametnike seaduslikele korraldusele. Regulatsiooni eesmärgiks on õigusaktide loetelu laiendamine ja kinnipeetavatele selguse loomine, et lisaks sisekorraeeskirjadele on nad kohustatud täitma ka teisi vangla elukorraldust reguleerivaid õigusakte. Kinnipeetava kohustused peavad soodustama tema lõimumist vangla korrapärasesse toimimisse ning aitama sellega kaasa vangistuse täideviimise eesmärkide täitmisele.

1.3.2. toas viibides tervitama vanglateenistujaid ja teisi vanglat külastavaid ametiisikuid püsti seistes - kohustuse tervitada toas viibides vanglateenistujaid ja teisi vanglat külastavaid isikuid püsti seistes eesmärgiks on viisakuse ja distsipliini tagamine. Vangistuse täideviimise eesmärk on suunata kinnipeetav õiguskuulekale ja ühiskonnas aktsepteeritavale käitumisele. Tervitamine püsti seistes on üldlevinud viisakusvorm ja viisakal käitumisel tervikuna on kinnipeetavate käitumisele üldpreventiivne mõju peale vanglast vabanemist.

1.3.3. olema vangla teenistujatega, teiste kinnipeetavate ja vanglat külastavate isikutega viisakas - kuigi viisakus on suhteline mõiste ja viisakusnormid erinevad kultuuriti on kinnipeetavad siiski kohustatud ühiskonnas välja kujunenud viisakusnormide ja nõuete alusel välja näitama viisakust teiste isikutega suhtes.

1.3.4. täitma isikliku hügieeni nõudeid, pidama korras ja puhtana oma riietuse ning voodivarustuse, hoidma puhtad oma toa ja osakonna olmeruumid, peale hommikust äratust seadma korda oma magamiskoha - vastav kohustus tuleneb VangS §-dest 46 ja 50. Regulatsiooni eesmärgiks on tagada hügieeninõuetest kinnipidamine ning ennetada sellega kaasneva võivate mürgistuste ja haiguste levikut. VangS § 67 p 4 ja § 51 kohaselt on kinnipeetav kohustatud suhtuma heaperemehelikult talle vangla poolt usaldatud esemetesse ja pidama korras tema kasutuses olevad elu- ja olmeruumid, ning kohustuse, et kui kinnipeetav ei hoolitse oma isikliku hügieeni eest vajalikul määral ja see on kaasa toonud reaalse ohu kinnipeetava või teise isiku tervisele, võib vanglateenistus hügieeninõuete täitmiseks kasutada sundi. Vangistuse täideviimise eesmärk on suunata kinnipeetav õiguskuulekale ja ühiskonnas aktsepteeritavale käitumisele, on selge, et hügieeninõuetest kinnipidamine on üks lahutamatu osa ühiskonnas aktsepteeritavast käitumisest, sama oluline roll on siin oma elukeskkonna puhtana hoidmisel ja ühiselu reeglite aktsepteerimisel ja nendest kinni pidamisel.

1.3.5. ja 1.3.6. KEHTETUD

1.3.7. teavitama esimesel võimalusel vanglateenistuse ametnikku vanglas keelatud eseme või temale mittek kuuluva eseme leidmisest – VangS § 67 p-i 3 kohaselt on kinnipeetav vanglas julgeoleku tagamiseks kohustatud teatama viivitamatult vanglateenistuse ametnikule kõikidest asjaoludest, mis võivad ohustada vangla julgeolekut ja korda ning teise isiku elu ja tervist. Seega on selle kohustuse eesmärgiks aidata tagada vangla julgeolekut ja korda.

Punktis 1.4. on välja toodud kinnipeetavale keelatud tegevused vanglas. Keelatud on:

1.4.1. teiste isikutega suhtlemisel kasutada seksuaalselt ahistavaid, ebatsensuurseid, ähvardavaid, solvavaid või laimavaid väljendeid, žeste või žargooni - Eesti Vabariigi põhiseaduse § 17 sätestatu kohaselt ei tohi kellegi au ega head nime teotada. Vangla peab oma tegevusega seisma selle eest, et vanglas viibivate isikute põhiseaduslikud õigused oleksid tagatud. Karistusseadustiku (edaspidi KarS) § 120 kohaselt on ähvardamine kriminaalkorras karistatav. KarS § 275 sätestatu näeb ette karistuse võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku laimamise ja solvamise eest. Žargooni kasutamine kinnipeetavate poolt väljendab ilmset lugupidamatust kinnipeetava enda kui ka teise vanglas viibiva isiku suhtes. Osad žestid on omandanud tähenduse, mis on kõigile üldteada, seega on võimalik ka žestikuleerides näidata üles lugupidamatust vanglateenistuse või teiste isikute vastu.

1.4.2. õhutada, kallutada, provotseerida või mõjutada muul viisil vanglateenistajat või teisi kinnipeetavaid panema toime õigusrikkumist - mõjutamine igasugusele õigusvastasele käitumisele ohustab vangla julgeolekut tervikuna. Vangla tegevus on suunatud kinnipeetava õiguskuulekale käitumisele suunamisele, et kinnipeetav naastes tavaühiskonda, suudaks võtta omaks ühiskonnas aktsepteeritud käitumisnormid. Ilmselt ei kuulu kinnipeetava poolt teise isiku õhutamine või kihutamine õigusrikkumise toimepanemisele vanglas ega ka tavaühiskonnas aktsepteeritavate käitumisnormide hulka. Kinnipeetava poolt teise isiku õhutamine või kihutamine õigusrikkumise toimepanemisele väljendab ilmset lugupidamatust ühiskonna suhtes.

1.4.3. karjuda, kasutada müra tekitamiseks toas olevaid esemeid (televiisorit ja raadiot) ja elemente jne - sätte eesmärk on osakonnas korra tagamine ja vanglateenistuse ametnike teenistuskohustuste korrektne ja takistamatu täitmine. Samuti ei tohi olla häiritud osakonnas viibivate kinnipeetavate rahu. Müra segab selgelt teenistuskohustuste täitmist ja võib tõmmata vanglateenistuse ametniku tähelepanu kõrvale muult sündmuselt või teolt, mida samal ajal osakonnas toime pannakse (antakse edasi keelatud esemeid, kasutatakse vägivalda teise kinnipeetava suhtes jne), mis ohustab otseselt julgeolekut vanglas.

1.4.4. kasutada teiste isikute suhtes füüsilist ja vaimset vägivalda - vangla tegevus on suunatud kinnipeetava õiguskuulekale käitumisele suunamisele, et kinnipeetav naastes tavaühiskonda, suudaks võtta omaks ühiskonnas aktsepteeritud käitumisnormid. Ilmselt ei kuulu vägivaldsemine vanglas ega ka vabas ühiskonnas aktsepteeritavate käitumisnormide hulka. Kinnipeetava poolt vägivald kasutamine väljendab ilmset lugupidamatust ühiskonna suhtes. Vaimne vägivald on selle tajujale täpselt sama koormav ning ei ole ühiskonnas aktsepteeritud käitumisnorm.

1.4.5. mängida laua- või muid mängu kasu saamise eesmärgil - hasartmänguseadus § 2 lg 1 sätestatu kohaselt on hasartmängu oluliseks osaks panuse tegemine, mängu tulemusel võimaliku võidu saamine, mängu tulemus määratakse osaliselt või täielikult juhuslikkusele põhineva tegevusega või see sõltub eelnevalt mitteteadaoleva sündmuse toimumisest. VSKE § 64¹ p 17 kohaselt on kinnipeetaval keelatud omada hasartmänguvahendeid. Hoolimata sellest, et kinnipeetavatele on lubatud piiratud loetelu lauamänge (male, kabe, nard), on keelatud nende mängude mängimine kasu või hüvede saamiseks. Kasu saamise eesmärgil erinevate lauamängude mängimine ja kihlvedude sõlmimine ohustab nii

mängija kui vangla julgeolekut tervikuna. Oluliseks põhjuseks, miks mängud kasu saamise eesmärgil on keelatud, tuleneb võlasuhete tekkimisest. Praktikas on tekkinud olukordi, kus kinnipeetav ei suuda maha mängitud tasuda ja võlgade sissenõudmisel kasutatakse vägivalda, ähvardamist, mis omakorda võib kahjustada võlgniku enda või tema perekonna heaolu ja turvalisust ning seeläbi ka vangla turvalisust, ka ei ole välistatud, et võlgu olev kinnipeetav on kergemini allutatav teise kinnipeetava kontrollile, eesmärgiga sundida võlgnikku käituma kehtestatud korra vastu või panema toime mõne teo (ründama kaaskinnipeetavat, vanglateenistuse ametnikku), et vangla oleks sunnitud paigutama kinnipeetavat ümber, näiteks lukustatud kambrisse.

1.4.6. teha toas ehituselementidele, kappidele, raamatutele ja muule vangla varale kirjutisi, märke, samuti kleepida või kinnitada või asetada järelevalvet takistaval viisil neile fotosid, reproduktsioone, ajakirjade väljalõikeid, katteid, vaipu, postkaarte jms - eesmärgiks keelata toa ehitus- ja sisustuselementidele ja muule vangla varale kirjutiste ja märgete tegemine, kleebiste panemine või neile fotode, reproduktsioonide, ajakirjade väljalõigete või katete kinnitamine. Säte on vajalik, et ennetada vangla vara kahjustamist ja tubade korratuks muutmist, endise olukorra taastamine tooks vanglale kaasa asjatuid kulutusi. Fotodega, reproduktsioonidega, ajakirjade väljalõigetega, katetega ja vaipadega püüavad kinnipeetavad varjata toas lõhutud kohtasid või teha nende taha peidikuid. Seega raskendaks nimetatud esemete toas kasutamine oluliselt vanglateenistuse järelevalvetoiminguid. Ka erinevad postkaardid ja fotod, mida on terve laua/riiuli/öökapi äär täis, segavad järelevalvet, mistõttu on lisatud punkti sõnad "asetada järelevalvet takistaval viisil" ja "postkaarte". Toa sisustuse hulka kuulub stend, millele informatsiooni, dokumentide, fotode kinnitamine on lubatud, kui nimetatud esemed ei ole vastuolus VSKE § 64¹ p 15, mille kohaselt on kinnipeetavale keelatud vägivalda, vihkamist, rassismi jne propageerivad trükised ning pornograafilised teosed.

1.4.7. ja 1.4.8. valmistada ja kasutada mistahes omavalmistatud lisariiuleid, –aluseid või muud taolist ning tuua tuppa mööbliesemeid, mis ei ole toa sisustuse nimekirjas (toa sisustusse kuuluvad: isiku kohta – voodi, laud, tool, riidekapp, öökapp, riiul ning toa kohta – telerilaud, stend, prügikast. VSKE § 7 lg 1 sätestab loetelu muuhulgas toa sisustuse hulka kuuluvast, milleks on: 1) ühe- või kahekordsed voodid; 2) isiklike asjade hoiukoht; 3) laud; 4) istekoht igale kinnipeetavale; 5) võimaluse korral valjuhääldi; 6) riidenagi; 7) võimaluse korral pesemiskoht; 8) võimaluse korral WC. VSKE § 7 lg 2 kohaselt võib vangla direktor muuhulgas avavanglas lubada kambri sisustusse lõikes 1 sätestamata esemeid, kui see on kooskõlas vangistuse täideviimise eesmärkidega. Nimetatud esemed (va valjuhääldi, pesemiskoht ja WC) on tagatud tuppa vangla poolt. Isevalmistatud alused, lisariiulid ja muu taoline raskendab toa visuaalset kontrolli, nimetatud esemete taha või esemetega saab varjata peidikuid, lõhutud või rikutud ehituselemente. Nimetatud esemed sobivad hästi keelatud esemete peitmiseks, sest eset ise valmistades on võimalik sinna peidik sisse ehitada, mis aga ohustab otseselt julgeolekut vanglas ning raskendab läbiotsimist toas.

1.4.9. hoida toas kinnitustest lahti tulnud või purunenud mööblit või mööbliosi (lahti tulnud või purunenud ese tuleb koheselt üle anda järelevalvet teostavale teenistujale) - kinnitusest lahti tulnud või katkine mööbel kujutab endast ohtu nii kinnipeetavale kui ka vanglateenistuse ametnikule. Kinnitusest lahti tulnud või katkisest esemest teatamise kohustus tuleneb VangS § 67 p 3 sätestatust, mille kohaselt peab kinnipeetav teatama viivitamatult vanglateenistuse ametnikule kõikidest asjaoludest, mis võivad ohustada vangla julgeolekut ja sisekorda ning teise isiku elu ja tervist.

1.4.10. jalutusaias viibimise ajal keelatud mistahes esemete mahaviskamine, ülesvõtmine, teise jalutusaeda viskamine, suhtlemine teises jalutusaias viibivate kinnipeetavatega. Vangla piirab erinevates osakondades paiknevate kinnipeetavate suhtlemist turvalisuse kaalutlusel, et isikud ei saaks vahetada infot, nt organiseerida õigusrikkumisi, ohustada vangla ja ühiskonna julgeolekut. Kinnipeetav ei tohi esemeid maha visata, ülesse võtta, teise jalutusaeda visata jne. Piirangute kehtestamise peamiseks eesmärgiks on töökorralduse tõrgeteta toimimine, keelatud suhtluse (isolatsioonid) vältimine, vanglas keelatud esemete leviku tõkestamine jne.

1.4.11. katta, määrada või avada valgusteid - eesmärgiks keelustada valgustite katmine, määrimine ja avamine. Valgustite katmine ja määrimine takistavad visuaalset järelevalvet öisel ajal, oluline on tagada operatiivne järelevalve kinnipeetavate üle ja neile määratud tubade visuaalse kontrolli võimalus, hoidmaks ära nt kinnipeetavate enesevigastuste tekitamine, ennetada ja takistada toas oleva vangla vara lõhkumist või lõhkumise varjamist ruumi pimendamise abil, nt akna lõhkumise varjamiseks. Valgustite avamine ohustab otseselt kinnipeetava elu ja tervist, on elektrilöögi võimalus, lambi osadest saab ise valmistada muid keelatud ja vangla julgeolekut ohustavaid esemeid (isevalmistatud elektriseadmed, lõike-torke riistad jne).

1.4.12. toas olevaid esemeid hoida asendis, mis raskendab või takistab järelevalve teostamist - Justiitsministri 01.10.2011 määrusega „Järelevalve korraldus vanglas“ § 12 lg 2 tuleneb, et sisevalvepiirkonnas ringkäiku tehes tuleb kontrollida kambris toimuvat. Üldjuhul kontrollitakse toas toimuvat visuaalselt läbi toa ukse silma. Kui ukse silmast ei ole võimalik toas toimuvat kontrollida, avatakse kontrollimiseks toa uks. Nimetatust tulenevalt ei või toas olevad esemed olla selliselt, et järelevalve oleks takistatud.

1.4.13. hoida vanglateenistuja juuresolekul käsi taskus - vangistuse täideviimise eesmärk on suunata kinnipeetav õiguskuulekale ja ühiskonnas aktsepteeritavale käitumisele. Teise isiku juuresolekul käte taskus mittehooldamine on üldlevinud viisakusvorm ja viisakal käitumisel tervikuna on kinnipeetavate käitumisele üldpreventiivne mõju. Tihtipeale reedavad käed ka inimese närvilisust, seega on ametnikul kergem hinnata olukorda, kui ta näeb kinnipeetavat mittevarjatud kätega (kehakeel).

1.4.14. WC-potti paigutada või potist alla lasta aineid või esemeid, kui see ei kaasne poti sihtotstarbelise kasutamisega - eesmärk on vältida kanalisatsiooni ummistuse ja uputuse tekkimist. Praktikast on ette tulnud olukordi, kus kinnipeetavad on visanud WC-potti esemeid, mis ei lagune vees ning selle tulemusel on tekkinud kanalisatsiooni ummistusi.

1.4.15. pesta ennast väljaspool duširuumi - vangistuse täideviimise eesmärk on suunata kinnipeetav õiguskuulekale ja ühiskonnas aktsepteeritavale käitumisele. Enese alastamine selleks mittesobilike kohtades ei ole üldlevinud viisakusvorm ja viisakal käitumisel tervikuna on kinnipeetavate käitumisele üldpreventiivne mõju peale vanglast vabanemist. Ruumid ja kohad, mis ei ole spetsiaalselt ehitatud pesemiseks võivad põrandale ja mujale sattuva vee tõttu saada kahjustusi, mis toob vanglale kaasa rahalisi kulutusi, vesi kahjustab mööblit ja kommunikatsioonisüsteeme, juhib hästi elektrit, seega on sellise käitumise tagajärjel võimalik oht inimese tervisele ja varalise kahju tekkimine.

1.4.16. vanglaametniku loata väljuda talle määratud osakonnast, toast või muust kohast - Eesmärk on tagada tõhus järelevalve kinnipeetava üle, et vanglateenistuse ametnik omaks ülevaadet kinnipeetavate asukoha üle ja tõkestada kinnipeetava poolt distsiplinaarrikkumise toimepanemist (nt ära hoida kaklus, põgenemine). Kinnipeetaval puudub subjektiivne õigus nõuda enda paigutamist mõnda konkreetsesse vanglasse, osakonda, kambrisse või tuppa, paigutamine toimub Täitmisplaani alusel.

1.4.17. teha endale või teisele tätoveeringuid, lasta end tätoveerida. Tätoveeringute tegemine on vanglas keelatud ja ohustab kinnipeetavate ja teiste vanglas viibivate isikute tervist, sest seeläbi võivad levida erinevad nakkushaigused (HIV, hepatiit jm vere teel levivad haigused). Ühiskonnas on levinud arusaam, et tätoveeringud viitavad vanglale ja retsidiivsele taustale või siis vähemalt võimalikule sotsiaalselt agressiivsele käitumisele. Samuti on vangla subkultuuri oluliseks märgiks erinevate tähendustega tätoveeringute omamine, millest võib selguda kuritegelikus hierarhias positsioon. Vangistuse eesmärk on kriminaalse subkultuuri ilminguid vähendada ja muuta olematuks, et kinnipeetavad ei jätkaks kriminaalset karjääri peale vabanemist. Vangla praktikast on esinenud olukordi, kus tätoveeritakse isiku tahte vastaselt ja tätoveeringu sisu on isikut halvustav. Tätoveeringu (märgi) eemaldamine on raskendatud tegevus ja võib kahjustada isiku tervist jäädavalt.

1.4.18. muretseda, valmistada, tarvitada, hoida või edasi anda esemeid, mille omamine on VSKE, Kodukorraga keelatud. Kinnipeetava vanglasse saabumisel koostatakse temaga kaasas olevate asjade kohta ühtne nimekiri. Ühtsest nimekirjast peab nähtuma kinnipeetaval kaasas olnud esemete loetelu ja kas ese on kinnipeetavale antud kambrisse või tuppa või paigutatud lattu hoiule. Vangistuseseaduse § 15 lg 2 nimetab kinnipeetavale keelatud esemete ja ainete üldised tunnused, VSKE § 64¹ kinnipeetavale keelatud esemete ja ainete loetelu. Vangistuseseaduse § 15 lg 4 kohaselt võib vanglateenistus keelata täiendavalt aineid ja esemeid, mis ei ole keelatud asjade loetelus, kuid vastavad käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud tingimustele.

1.4.19. VSKE § 57 lg 1 kohaselt on kinnipeetaval õigus hoida enda juures või kinnipeetavate isiklike asjade laos vanglasse saabumisel kaasa võetud asju ja vanglateenistuse vahendusel soetatud isiklike asju või vanglasse saabudes kaasas olnud asju, sellest tulenevalt on igasugune muu viis esemete enda valdusesse saamiseks keelatud. Seega on keelatud teiste esemete omamine ja ka omandamine ja ka kasutusse andmine, mis tuli antud keeluga täpsustada. Sellised sätted vähendavad võimalust, et tugevamad kinnipeetavad nõrgematelt esemeid ära võtavad, kuna hilisema kontrolli käigus tuleb see välja ning esemed võetakse ära.

1.4.20. KEHTETU (Muudetud 25.09.2017 käskkirjaga nr 1-1/115, jõust. 01.10.2017)

1.4.21. Sõda-, rahvuste vahelist konflikti õhutavate või agressor riikide (nt Venemaa, Valgevene, Põhja-Korea jt) riigijuhtide kujutiste ja sümboolika eksponeerimine võib vanglas esile kutsuda kinnipeetavate allumatusi, massirahutusi ning kinnipeetavate poolseid konflikte ja ründeid kaaskinnipeetavate ja ametnike suunas. Lisaks ohustavad sõda ja agressiooni heaks kiitvad ja õigustavad tegevused karistuse täideviimise eesmärkide saavutamist sest need soodustavad ja suurendavad vaimse kui ka füüsilise vägivalda ning uue kuriteo toimepanemise tõenäosust. Rikkumise tuvastamisel võetakse rikkumisega seotud esemed kinnipeetavalt ära või eemaldatakse kambrist. (Muudetud 25.10.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/58, jõust. 25.10.2024)

1.4.22. Vangla lähtub piirangu kehtestamisel sellest, et alasti inimkeha kujutavate teoste eksponeerimine on vangla kontekstis sobimatu ning läheb vastuollu vangistusseaduse § 6 lõikest 1 tulenevate karistuse täideviimise eesmärkidega. Vangistuse eesmärgiks on suunata kinnipeetav õiguskuulekale teele ning kindlasti ei soodusta adekvaatsete väärtushinnangute kujunemist vanglas paljast inimkeha (tavaliselt siis naisekeha) kujutavate teoste avalik ja varjamatu eksponeerimine. Pigem pärsib selline tegevus kinnipeetavate kõlbeliste moraalnormide kujunemist. Lisaks võib paljast inimkeha kujutavate teoste eksponeerimine luua vanglas olukorra, kus (nais)ametnikke nähakse eelkõige seksuaalobjektidena. Kindlasti võib selline olukord tekitada alandavat, häirivat ja ebamugavat tunnet mõlemas sugupooles ning mis omakorda võib hajutada tähelepanu teenistusülesannete täitmisel. See aga võib soodustada vangla julgeolekut ohustavaid olukordi. Kindlasti ei kujunda paljast ihu eksponeerivate piltide demonstreerimine kinnipeetavate isiksusele mitte mingit elutervet mõju. Sel puudub igasugune hariv ning kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonna liikme moraalnorme kujundav sisu, mistõttu ei sobi see kokku eetiliste ja väärtuste normidega. Alasti kehana käsitletakse inimese katmata üla- ja/või alakeha või keha, mis on kaetud napi riietusega. (Muudetud 25.10.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/58, jõust. 25.10.2024)

1.5. Annab põhjendatud vajaduse korral Vangla direktorile õiguse Kodukorra täitmisest kõrvale kalduda. Kodukorra täitmisest kõrvale kaldumiseks annab vangla direktor välja korralduse, põhjendades selle vajalikkust. Alus kodukorrast ajutiselt kõrvalekaldumiseks tuleneb Tartu Vangla põhimääruse § 3 lg 2 punktist 7, mille kohaselt on vangla direktori poolt tema pädevuse piires antud käskkirjad ja muud kirjalikud või suulised korraldused täitmiseks kohustuslikud vangla teenistujatele ning kinnipeetavatele ja vahistatutele.

1.6. On informatiivne, teavitab kust on kinnipeetaval võimalik näha blankettide vorme ning millised ametnikud neid kinnipeetavatele väljastavad.

1.7. Iseseisvalt õiguslikke tagajärgi kaasa ei too, kuid on siiski kodukorda toodud informatsiooniks kinnipeetavatele, et vangla võib talle tekitatud kahju hüvitamist kinnipeetavalt nõuda. Antud sätte olemasolu kodukorras peaks parandama kinnipeetavate teadlikkust kahju hüvitamise kohustuse kohta.

1.8. VangS § 66 lg 1 järgi korraldatakse kinnipeetavate järelevalve viisil, mis tagab käesoleva seaduse ja vangla sisekorraeeskirjade täitmise ja üldise julgeoleku vanglas. Justiitsministri kehtestatud 05.09.2011 määruse nr 44 nr „Järelevalve korraldus vanglas“ § 2 punkti 1 kohaselt on järelevalvetoiminguks vanglas isikute ja ruumide visuaalne või elektrooniline jälgimine. Vangla üldkasutatavates ruumides (nt koridorides, jalutusboksides jne) kasutatakse elektroonilist (video ja audio) jälgimist. Videovalve on oluline julgeoleku tagamise meede vangla üldkasutatavates ruumides. Vanglale annab õiguse töödelda isikuandmeid ilma andmesubjekti nõusolekuta eelviidatud VangS § 66 lg 1. Järelevalvetoimingute video- ja audiojälgimine aitab kaasa osapoolte õiguste kaitsele ning tagab võimaluse tagantjärele operatiivselt lahendada tekkinud pretensioone. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

2. Avavangla territoorium

Kodukorra teise punktiga on sätestatud avavangla territoorium, kus on välja toodud Tartu Vangla avavangla asukoht ning selle märgistus. Eesmärgiks on hoonete ja maa-alade eristamine järelevalve tagamise vajadusest lähtuvalt. Territooriumil (vangla välispiirest) seespool asuvad hooned, millel tuleb kindlasti tagada järelevalve. Vangla välispiirest väljaspool ei ole vajalik hoonete pideva järelevalve tagamine. Vangla territoorium koosneb sees- ja väljaspool vangla välispiiret asuvast maa-alast ja hoonetest. Vangla territooriumi jaotuse alused tulenevad justiitsministri 05.09.2011 määruse nr 44

„Järelevalve korraldus vanglas“ (edaspidi järelevalve korraldus vanglas) § 3 lg 1 sätetastust, mille kohaselt vanglat ümbritseb piire, mis koosneb järgmistest osadest: 1) sisemine hoiatuspiire, mis eraldab vangla siseterritooriumi vangla piirdest ning on kogu pikkuses iga 20 meetri tagant tähistatud hoiatustahvlitega „Seis! Vangla piire! Läheneda keelatud! Relvastatud valve!“. Kui sisemine hoiatuspiire puudub, tähistatakse hoiatustahvlitega põhipiire; 2) põhipiire, mis asub sisemise ja välimise hoiatuspiirde vahel; 3) välimine hoiatuspiire, mis eraldab vangla välisterritooriumi vangla piirdest ning on kogu pikkuses iga 20 meetri tagant tähistatud hoiatustahvlitega „Seis! Vangla piire! Läheneda keelatud! Relvastatud valve!“.

2.1. Selgitab, mida loetakse vangla territooriumiks.

2.2. Selgitab kuskohas asub avavangla ning kuidas seda tähistatakse.

2.3. Selgitab millena mõistetakse avavanglat.

3. Avavanglasse vastuvõtt ja paigutus

3.1. Avavanglasse saabunud kinnipeetav ja temal kaasasolevad asjad otsitakse täielikult läbi ning läbiotsimisele eelneb vanglateenistuse ametniku ettepanek ära anda kõik kaasasolevad asjad, mille hoidmine ning omamine on avavanglas keelatud või mis ei ole soetatud vangla vahendusel - Läbiotsimise kohustus tuleneb VangS § 14 lg 1 sätetastust, mille kohaselt vanglasse saabumisel kuuluvad kinnipeetav ja tema isiklikud asjad läbiotsimisele. Läbiotsimise üheks eesmärgiks on keelatud esemete ja ainete avastamine ning nende vangla territooriumile sattumise välistamine. Antud punktis täpsustatakse olulisemaid tööprotseduure, mil viisil vanglasse saabumisel läbiotsimist läbi viiakse, et tagada läbiotsimise eesmärgi täitmist.

3.2. Vanglas lubatud ja keelatud asjadega toimimisel on VangS ja VSKE piisav regulatsioon olemas. Nendele viidatakse antud kodukorras seetõttu, et kinnipeetavatele teadvustada, kust nad saavad täpsemat informatsiooni äravõetud esemetega toimimise kohta.

3.3. Antud kodukorra punkt täpsustab VSKE § 57 lg 1 ja VSKE § 61 ning määratleb täpsemalt, kus kohas enda juures võib kinnipeetav oma isiklikke asju hoida. Samuti selgitab punkt, kes organiseerib kinnipeetava asjade paigutamist ja väljastamist laost.

3.4. Desinfitseerimise teostamise vajadus/kohustus tuleneb sotsiaalministri 31.10.2003.a määrusest nr 123 „Nakkushaiguse tõrje nõuded“, mis omakorda on kehtestatud nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse alusel. Eesmärgiks on takistada nakkushaiguste ja parasiitide levikut. Kodukorras on seda üle sätetastud, et teadvustada kinnipeetavatele sellise tegevuse võimalikkust. Desinfitseerimisele saadetakse esemed juhul, kui vajadus tuleneb eelmainitud määrusest.

3.5. Vangla on kohustatud tagama kinnipeetavale magamistarbed, rätiku(d) ja toidunõud, et kinnipeetaval oleks tagatud inimväärsed elamistingimused. Tulenevalt VangS § 46 lg 2 kannab avavanglas paiknev kinnipeetav isiklikku riietust, mille puhastuse, korrashoiu ja reeglipärase vahetuse tagab kinnipeetav oma kulul. Kui kandmiskõlblikud isiklikud riided puuduvad, annab vanglateenistus kinnipeetavale vangla riietuse. Kodukorraga on ära täpsustatud, mis esemeid ja kui palju kinnipeetavatele väljastatakse. Kinnipeetav on kohustatud hoidma talle vangla poolt väljastatud esemeid talle määratud toas (v.a karp, mis peab asuma üldkasutatavas köögis ning toidunõud) – keelatud on näiteks hoida neid olmeruumide riulites või muudes sellistes kohtades. Kinnipeetav tagastab vangla poolt väljastatud esemed vanglale, kui ta vanglast lahkub – nt vabanedes. Niikaua peab kinnipeetav hoidma esemeid määratud toas (v.a karp, mis peab asuma üldkasutatavas köögis ning toidunõud). Õigusaktid sätetastavad teatud juhud, kui esemeid ei saa hoida ajutiselt toas – näiteks kui kinnipeetav läheb kartserisse. Siis asuvad esemed ajutiselt mujal.

3.6. Vältimaks kinnipeetavate omavahelisi vaidlusi ja konflikte voodikoha või esemete paigutamiseks ettenähtud kohale, määrab vanglateenistuse ametnik kinnipeetavale ettenähtud voodikoha ja koha esemete paigutamiseks. Samuti otsustab vanglateenistuse ametnik, kuhu kinnipeetav paigutatakse – kinnipeetaval ei ole õigus endale sobivamat tuba/toakaaslast valida.

3.7. KEHTETU (Muudetud 25.09.2017 käskkirjaga nr 1-1/115, jõust. 01.10.2017)

3.8. Vangla peab tegema endast kõik, et ennetada, tõkestada ja avastada rikkumisi. Kuna avavanglas on kinnipeetavatel suurem liikumisvabadus, kui kinnises vanglas paikneval kinnipeetaval, siis peab

avavanglas paiknev kinnipeetav olema vabatahtlikult nõus andma esimesel nõudmisel uriini ja/või vereproove võimaliku joobeseisundi tuvastamiseks. Kui kinnipeetav keeldub proovide/analüüside andmisest siis olenemata asjaolust kas tegelikkuses on kinnipeetaval alko/narkojoove, käsitletakse keeldumist alusena kinnipeetava paigutamiseks kinnisesse vanglasse.

3.9. Informatiivne, teavitab kes tutvustab kinnipeetavale kodukorda.

4. Liikumine vangla ja avavangla territooriumil

4.1. Vastavalt justiitsministri määruse „Järelevalve korraldus vanglas“ § 34 lg-le 2 toimub saatmine saadmiskava alusel. Saadmiskava aitab tagada igapäevase õigeaegse saadmiste korraldamise ning annab võimaluse isolatsioonidest kinnipidamiseks. Loa kinnipeetava vangla territooriumil liikumiseks annab peaspetsialist-korrapidaja või inspektor-korrapidaja abi (justiitsministri määrus „Järelevalve korraldus vanglas“ § 34 lg 2). Eesmärk on tagada vanglateenistusele ülevaade vanglas toimuvate kinnipeetavate liikumise üle ja seeläbi vangla turvalisus. Nõue, et kinnipeetav hoiaks vangla territooriumil liikumise ajal käsi selja taga tuleneb vangla turvalisuse tagamise kaalutlusest, s.o kinnipeetava üle tõhusama järelevalve tagamine ning võimaliku õigusrikkumise ennetamine või selle tagajärgede leevendamine (nt kinnipeetava ründe tõrjumiseks aja võitmine).

4.2. Kohaselt on saadmiste ajal kinnipeetavale kodukorrast tulenevalt sätestatud teatud piirangud, nt kõrvaliste isikutega vestlemise keeld, kinnipeetav ei tohi esemeid maha visata, tegeleda kõrvaliste tegevustega jne. Piirangute kehtestamise peamiseks eesmärgiks on töökorralduse tõrgeteta toimimine ning ajakava järgimine, keelatud suhtluse (isolatsioonid) vältimine, vanglas keelatud esemete leviku tõkestamine jne. Kinnipeetaval on lisaks keelatud ronida või rippuda jalutusaia võre küljes, avada uste lukusteid. Eesmärk on ennetada ja takistada distsipliinirikumiste toimepanemist, samuti vältida vangla vara kahjustamist. Antud punkt on ennetava eesmärgiga, annab võimaluse tekitada ametnikule vajalik ja ohutu turvaala, mis võimaldab vanglateenistuse ametnikul tuvastada ohutult osakonda või jalutusalasse sisenejat ja sealt väljujat. Eesmärk on tagada vanglateenistuse ametnike julgeolek ning võimalikku uste ja muu vangla vara lõhkumist kinnipeetavate poolt. Kinnipeetavad võivad siseneda nendesse ruumidesse, kuhu sisenemiseks on neile luba antud.

4.3. Kohaselt on jalutamise ajal kinnipeetavale kodukorrast tulenevalt sätestatud teatud piirangud, nt esemete riputamine jalutusväljaku piiretele, selle ukse külge, mis takistab visuaalse järelevalve teostamist mis võib ohtu seada vangla üldise julgeoleku (keelatud esemete levik, kinnipeetavate omavahelised füüsilised arveteklaarimised jne). Samuti on kehtestatud kõrvaliste isikutega vestlemise keeld, kinnipeetav ei tohi esemeid maha visata, tegeleda kõrvaliste tegevustega jne. Piirangute kehtestamise peamiseks eesmärgiks on töökorralduse tõrgeteta toimimine ning ajakava järgimine, keelatud suhtluse (isolatsioonid) vältimine, vanglas keelatud esemete leviku tõkestamine jne.

4.4. Eesmärk on vähendada distsipliinirikumiste toimepanemist jalutuskäigul. Vanglateenistuse ametnik võib jalutuskäigu katkestada või lõpetada, kui kinnipeetav paneb toime õigusrikkumise tunnustele vastava teo.

4.5. Läbiotsimise alus tuleneb VangS § 68 ja justiitsministri 05.09.2011 määrus nr 44 Järelevalve korraldus vanglas 4. peatükist. Eesmärgiks on ennetada ja takistada keelatud esemete osakonda jõudmist ja sealt väljumist.

4.6. Mittevajalike esemete kaasavõtmise keeld on vajalik tõhusama läbiotsimise läbiviimiseks ning esemete, sh keelatud esemete, üleandmise, transportimise vms võimaluse vähendamiseks.

4.7. Kuni 01.10.2017 kehtinud regulatsiooni kohaselt oli kinnipeetaval võimalik jaluskäigule ettenähtud suitsetamise ajaks kaasa võtta sigarette. Kuna alates 01.10.2017 keelati suitsetamine kinnipeetavatele, ametnikele ja teistele vangla territooriumil viibivatele isikutele, siis ei teki vajadust väljastada kinnipeetavale jalutuskäigu ajaks sigarette, kuna ta ei saa neid jalutuskäigul otstarbekalt kasutada. Asjaolu, et jalutuskäigu ajaks pole otstarbekas väljastada kinnipeetavale sigarette, vähendab ka vangla siseruumidesse ebaseaduslikult toodavate sigarettide arvu. Jalutuskäigule värske õhu kätte on lubatud minna ainult hooajale vastavas riietuses ja kaasa võtta käekell, kaelaskantav religioosne ese, palvehelmed, abielusõrmus, taskurätt, pudel veega ja vangla tekk kloppimise eesmärgil. Toast kaasavõetavate esemete piiramise eesmärgiks on vangla julgeoleku tagamine. Liigsed kinnipeetaval kaasasolevad esemed pikendavad ajaliselt ning raskendavad läbiotsimist, annavad kinnipeetavale suurema võimaluse keelatud esemete peitmiseks ning esemete omavaheliseks vahetamiseks.

4.8. Kohaselt on kinnipeetavad kohustatud kandma nimesilti. Nimesildi kandmise nõue tuleneb VangS § 46 lg 1 sätestatust, mille kohaselt kinnipeetav on kohustatud kandma riietusel nimesilti. Nimesilti peab kandma väljaspool tuba olles ning loenduse ajal kaelas nähtavalt ja loetavalt. Regulatsiooni eesmärgiks on täpsustada, kus ei ole nimesildi kandmine kohustuslik (toas, kui ei toimu loendust ning vangla territooriumilt lahkudes) ning kus on nimesildi kandmine kohustuslik (väljaspool tuba), kuidas nimesilti korrektselt kanda ning kinnipeetavate omavalmistatud nimesiltide kasutamise välistamine.

4.8.1. Kinnipeetava nimesildil peavad olema järgmised andmed: kinnipeetava ees- ja perekonnanimi, sünniaeg, foto ja testitud riigikeeletase. Regulatsiooni eesmärgiks on sätestada nimesildil andmed ja elemendid, mis võimaldavad kinnipeetava kindlakstegemist.

4.8.2. Nimesilt peab olema kinnitatud vaid vanglateenistuse poolt väljastatud kinnitusvahendiga. Selline regulatsioon on vajalik kinnipeetavate omavalmistatud kinnitusvahendite ning paelade kasutamise välistamiseks.

4.9. Eesmärk on ära hoida suhtlemist kõrvaliste isikutega, kes ei kuulu antud tööülesande täitmise juurde. Keelatud suhtlemist käsitletakse distsipliini rikkumisena.

5. Päevakava

Päevakava eesmärk on kinnipeetavatele ühiskonnas suurema osa nende liikmete poolt viljeletava mõistliku ajakasutuse ja selle järgimiseks vajaliku enesedistsipliini õpetamine ning päevakava järgi tehtavate erinevate positiivsete tegevuste (õppimine, töö, huvialategevus jne) õpetamine, harjumuseks kujundamine ja kinnistamine. Kinnipeetava tegevuse piiritlemine ajas ja ruumis kasvatab nende õiguskuulekust ning on üheks olulisemaks komponendiks nende vabanemiseks ettevalmistamisel.

Kinnipeetavate päevakava kord on sätestatud vangla sisekorraeeskirja 5. peatükis. Päevakava koostamisel on vaja silmas pidada asjaolu, et kinnipeetavaile oleks ette nähtud 8-tunnine pidev uneaeg ja oma äranägemisel kasutatav vaba aeg. Päevakavas peab olema ette nähtud kinnipeetavate äratus, loendus, tualett, söömine, tööle saatmine, töötamine, õppimine, kultuuri- ja spordiürituste jm ajad.

6. Loendus

6.1. ja 6.2. Loenduse ajal on kinnipeetav kohustatud püsti tõusma, kui tuppa siseneb vanglaametnik, ning seisma korrektselt riietatuna (sh kandma nimesilti) oma voodi kõrval või vanglateenistuse ametniku korraldusel mujal. Loenduse ajaks peab olema voodi korrastatud ning kõik toas olevad elektriseadmed peab kinnipeetav välja lülitama või hääletule režiimile panema. VSKE § 10 lg 3 kohaselt viiakse loendus läbi Vangla direktori poolt määratud korras. Kodukord sätestab loenduse läbiviimise korra ning korralduse. Vangla korraldusel on määratud loenduse läbi viimise kohaks kinnipeetavate toad. Toas loenduse läbi viimisel on võimalik üheaegselt ja operatiivselt kontrollida nii kinnipeetavate käitumist kui ka toa ja toas olevate esemete korrasolekut. VangS § 6 lg 1 Vangistuse täideviimise eesmärk on kinnipeetava suunamine õiguskuulekale käitumisele ja õiguskorra kaitsmine. Korrektne välimus ja kehahoid on üks osa normaalse ühiskonnaliikme igapäevasest olemusest. Selle nõudega tekitatakse kinnipeetavates harjumus viisakalt käituda. VangS § 46 lg 2 – Avavanglas kannab kinnipeetav isiklikku riietust. Kinnipeetav on kohustatud kandma riietusel nimesilti. Vangistusseaduses sätestatu kuulub täitmisele nagu iga teine seadusest tulenev kohustus igapäevaelus. Kinnipeetava rääkimist või liikumist ilma ametniku loata, samuti elektriseadmete töötamist võib käsitleda katsena hajutada ametniku tähelepanu või ohustada tema julgeolekut, mistõttu selline käitumine segab olulisel määral ametniku kohustuste täitmist. Üldjuhul peavad kinnipeetavad loenduse ajaks elektriseadme välja lülitama. Kui elektriseade võimaldab, võib loenduse ajal kasutada ka hääletut režiimi (näiteks „mute“ nupp televiisoril), kui vastav võimalus elektriseadmel puudub, siis peab elektriseade olema välja lülitatud. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

6.3. VangS § 6 lg 1 vangistuse täideviimise eesmärk on kinnipeetava suunamine õiguskuulekale käitumisele ja õiguskorra kaitsmine. VangS § 66 lg 1 sätestab, et kinnipeetavate järelevalve korraldatakse viisil, mis tagab käesoleva seaduse ja vangla sisekorraeeskirjade täitmise ja üldise julgeoleku vanglas. VangS § 67 2 järgi ei tohi kinnipeetav takistada vanglaametnikke kohustuste täitmisel ega häirida teisi kinnipeetavaid ja muid isikuid. Kohustus hoida käsi külgedel ehk siis korrektses nähtavas asendis tuleneb vajadusest tagada loendust teostava ametniku julgeolek. Ilma kõrvalise toeta seismine on üldtunnustatult viisakas ja harjutab kinnipeetavaid sellise käitumisviisiga.

Selleks, et loenduse läbiviimine oleks võimalikult efektiivne, ei ole loenduse ajal lubatud tegeleda kõrvaliste tegevustega, mis takistavad ja segavad loenduse läbiviimist.

6.4. VangS § 66 lg 1 järgi korraldatakse kinnipeetavate järelevalve viisil, mis tagab käesoleva seaduse ja vangla sisekorraeeskirja täitmise ja üldise julgeoleku vanglas. Justiitsministri määrus „Järelevalve korraldus vanglas“ § 2 lg 5 kinnipeetavate ja teiste vanglas viibivate isikute üle arvestuse pidamine ja arvu kontroll vangla kõigil objektidel. Kinnipeetava nime küsimine ning võrdlemine loenduskaardiga peab tagama isikusamasuse tuvastamise ning veendumuse, et iga kinnipeetav paikneb talle määratud kohal vanglas ning nende arv vastab sisevalveplaanis näidatud arvule.

6.5. VangS § 45 lg 2 kohaselt kinnipeetav on kohustatud oma kambrit ja selle sisustust korras hoidma ning puhastama. Justiitsministri 05.09.2011 määruse nr 44 „Järelevalve korraldus vanglas“ § 14 lg 2 kohaselt valvepiirkonda üle andes: 1) viiakse läbi kinnipeetavate loendus, kui üleantavas valvepiirkonnas viibivad kinnipeetavad; 2) kontrollitakse valvepiirkonnas asuvate kambrite ja muude ruumide või rajatiste tehnilist seisukorda. Määruses nr 44 nimetatud kambri all peetakse avavangla mõistes silmas tuba, kuhu kinnipeetav paigutatud on. Loenduse läbiviimisel on võimalik muuhulgas kontrollida toa tehnilist seisundit ja korrasolekut. Visuaalse kontrolli teostamisel kontrollitakse visuaalselt kinnipeetava tervislikku seisundit, avastamaks temal võimalikke visuaalselt nähtavaid kehavigastusi ning kontrollida toa ja selle sisustuse seisukorda.

7. Keelatud esemed

VangS § 15 lõike 4 ning justiitsministri 6. detsembri 2001. a määrusega nr 87 kinnitatud „Tartu Vangla põhimäärus“ § 3 lg 2 punkti 7 alusel keelatakse täiendavalt lisaks VSKE § 64¹ sätestatud esemetele ja ainetele Tartu Vanglas viibivatele kinnipeetavatele VangS § 15 lõikele 2 vastavad esemed.

VangS § 15 lg 2 sätestab, et kinnipeetavale on keelatud esemed ja ained, mis (1) **ohustavad inimese julgeolekut**, (2) **sobivad eriti vara kahjustamiseks** või (3) **võivad ohustada vangla julgeolekut**. Sama paragrahvi lõike 3 kohaselt kehtestab kinnipeetavale keelatud asjade loetelu justiitsminister määrusega ning lõike 4 alusel võib vangla keelata täiendavalt aineid ja esemeid, mis ei ole keelatud asjade loetelus, kuid vastavad paragrahvi lõikes 2 sätestatud tingimustele.

Inimese julgeolekut VangS § 15 lg 2 p1 tähenduses ohustavad esemed või ained, mille kasutamine võib seada ohtu inimese elu ja tervise. Vara kahjustamiseks eriti sobivate esemetena ja ainetena VangS § 15 lg 2 p 2 mõttes tuleb vaadelda sellised, mis on spetsiaalselt eseme seisundit muutvaks mõjutamiseks, mille tagajärjel ese muutub tarvitamiskõlbmatuks. Vangla julgeolekut ohustavate esemete ja ainetena VangS § 15 lg 2 p 3 mõttes tuleb mõista selliseid, mis süvendavad vangla julgeolekuriske. Vangla julgeolekut tuleb siinkohal mõista kõige laiemas tähenduses, sh ohtu kinnipeetavate ja vangla personali elule ja tervisele, vanglas kehtestatud korrale ning vangla inventarile.

VangS § 15 lg 2 sätestab küll üldised tingimused, mille esinemisel võib kinnipeetavale aineid ja esemeid keelata, kuid paragrahvi kolmandast ja neljandast lõikest tuleneb, et keelatud asjade loetelu kehtestab üldjuhul justiitsminister ning vangla võib kehtestada täiendavaid keelde. Seega ei tulene VangS § 15 lg-st 2 otseselt, et kõik nimetatud tingimustele vastavad esemed ja ained on kinnipeetavale keelatud, vaid see eeldab täpsustava üldakti kehtestamist või kindlal otstarbel ja/või juhtumiks üksikakti andmist. Kinnipeetavale keelatud esemete ja ainete loetelu sätestab VSKE § 64¹.

VSKE §-s 64¹ toodud keelatud asjade ja ainete nimistu kujutab endast mitteammendavat loetelu nendest asjadest, mille vastavus VangS § 15 lg 2 p-des 1-3 sätestatud alustele on ilmselge ega vaja eraldi tuvastamist. VangS § 15 lg 2 p-des 1-3 sätestatud kinnipeetavale esemete ja ainete keelamise aluste omavaheline täpne piiritlemine ei ole võimalik. Eseme või aine keelamiseks kinnipeetavale piisab, kui see vastab vähemalt ühele VangS § 15 lg-s 2 nimetatud alusele. Samas tuleb silmas pidada, et konkreetse eseme või aine keelatus üle otsustamisel ei saa lähtuda kitsalt eseme või aine sihtotstarbest, kuna ka kinnipeetavale vanglas vaieldamatult lubatud ese või aine võib teatud viisil käsitletuna osutada VangS § 15 lg-s 2 toodud alustele vastavaks. Üksiku eseme või aine keelatus või lubatavuse küsimust lahendades tuleb vastata küsimusele, **kas see on kinnipeetavale vajalik igapäevaselt**. Igapäevaselt vajalikena ei ole vaadeldavad asjad, mille lubamine kinnipeetavale on seadusega otseselt jäetud vangla direktori pädevusse kaalutusõiguse alusel. Eitava vastuse korral nimetatud küsimusele tuleb otsustada, kas asi on vaadeldav ohtlikuna VangS § 15 lg 2 p-de 1-3 mõttes.

VangS lähtub põhimõttest, et kinnipeetav võib vanglas omada asju, mille omamine ei ole vastavalt VangS § 15 lg-le 2 keelatud. Keelatud esemete arvestamisel tuleb peale käesolevat loetelu arvestada ka VSKE-s sätestatud nimekirjast. VSKE-s toodud esemeid ja aineid ei ole enamjaolt kodukorras sätestatud loetelus, kui ei olnud vajadust millegi täpsustamiseks.

7.1.1. Vedelad ained hõlmavad geele, pastasid, kosmeetilisi vedelikke, vedelaid segusid ning survestatud mahutite sisu, mille all on silmas peetud muuhulgas igasuguseid kreeme, geele, šampoone jm. Tahkete ainete all on silmas peetud muuhulgas pulkdeodorante, seepe jm. Samuti on keelatud sigaretid ja tikud.

Seesuguste esemete keelamine on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, kuna nende esemete ja ainete läbiotsimine on kas raskendatud või teatud juhtudel isegi teostamatu. Näiteks läbipaistmatusse vedelikku sisaldavasse pudelisse on võimalik kileümbrises peita alkoholi, narkootikume ning muid keelatud esemeid ja aineid. Kuigi vanglal on võimalik kõnealused esemed nii läbi valgustada, manuaalselt läbi otsida kui ka lasta narkokoeral üle kontrollida, siis see ei taga seda, et kõik keelatud esemeid ja aineid ka üles leitakse. Näiteks vorsti sisse peidetud narkootilist ainet ei pruugi narkoer ära tunda, samuti ei pruugita seda leida manuaalse läbiotsimise tulemusena ning läbivalgustamine ei aita sellisel juhul samuti. Isegi kui toiduaine tundub visuaalsel vaatlusel olema originaalpakendis, siis ei tähenda see seda, et sinna ei võiks olla peidetud keelatud esemeid või pakendi sisu ei ole asendatud mõne muu ainega. Vanglal ei ole võimalik saata kõiki aineid ekspertiisi, et kindlaks teha, kas tegemist on pakendi originaalsisuga või keelatud ainega.

Lisaks sellele, et toiduainete põhjalikul läbiotsimisel on küsitav hügieeninõuete täitmine, säilib oht, et posti teel saadetud toiduained võivad rikneda. Nimelt tuleneb VSKE § 50 lõikest 1, et kirisaadetised tuleb kinnipeetavatele kätte anda seitsme tööpäeva jooksul. Osade toiduainete realiseerimise aeg on väiksem kui seitsme tööpäeva ning vanglal ei ole võimalik tagada kirisaadetistes saadetavate toiduainete säilimist, kuna vangla ei tea, mida kirisaadetis sisaldab ning lisaks puuduvad vanglal kirisaadetistes saadetavate toiduainete säilitamise tingimused (sobiva temperatuuriga külmkambrid). Riknenud ainete vangla territooriumil hoidmine seab ohtu nii vanglatöötajate kui ka kinni peetavate isikute tervise, mistõttu on ohus ka vangla üldine julgeolek. Elementaarsete hügieeninõuete eiramine soodustab haiguste ja parasitide levikut ning mürgituste teket.

Oluline on siinjuures rõhutada, et toiduaineid, hügieenitarbeid jne on kinnipeetavatel võimalik osta külastades vanglaga varem kooskõlastatud kaubanduskeskusi. Kaubanduskeskusest soetatud kauba puhul on kindlaks reegliks asjaolu, et kaup peab olema suletud pakendis. Samuti tuleb siinjuures arvestada, et vangla toitlustab kinnipeetavaid kolm korda päevas ning puudust kannatavatele isikutele väljastatakse ka hügieenitarbeid. Kuna kinnipeetavatel on võimalik kõnealuses punktis nimetatud esemeid soetada vanglaga varasemalt kooskõlastatud kauplusest tuues need vanglasse suletud pakendites, vangla toitlustab kinnipeetavaid ning väljastab puudustkannatavatele kinnipeetavatele ka ise hügieenitarbed, siis ei saa kõnealune piirang rikkuda kinnipeetavate õigusi.

Kuna alates 01.10.2017 on vangla territooriumil keelatud suitsetamine kinnipeetavatele, ametnikele ja teistele vangla territooriumil viibivatele isikutele, siis sigarettide ja tikkude puhul on tegemist esemetega, mida ei ole võimalik kasutada vangla territooriumil sihtotstarbeliselt.

7.1.2. Nimetatud esemed ohustavad inimese ja vangla julgeolekut. Analoogne keeld tuleneb ka VSKE § 64¹ p-st 1, mille kohaselt on kinni peetavatele isikutele keelatud esemed, millega saab tekitada või on võimalik tekitada vigastusi, nagu [---] nõõrid, niidid, võtmed, köied ja traadid. Õigusselguse huvides peab vangla vajalikuks juba olemasoleva regulatsiooni täpsustamist ning leiab, et kuna poomisvahendina, isikute kinni sidumiseks ja vigastuste tekitamiseks on võimalik kasutada ka muid sarnaseid esemeid (nt lips, traksid) ning esemete küljes olevaid elemente (nt silmaklappide pael), siis tuleb ohutuse tagamiseks ka need esemed keelata. Samuti ei ole punktis nimetatud esemed ohtlikud vaid seetõttu, et nendega on võimalik tekitada vigastusi vaid ka seetõttu, et neid saab kasutada (sh ka lühikesi nõõre, paelu jm) rিপুতসকনসুদে või aasade valmistamiseks, millega on võimalik keelatud esemeid peita (nt ventilatsioonisahti, WC loputuskasti jne). Kinnipeetava õigused ei saa kõnealuse piiranguga rikutud, sest kinnipeetavatele hädavajalikud esemed jäävad lubatuks.

7.1.3. Arvestades nimetatud materjalidest valmistatud esemete või eseme osade raskust, tugevust, vastupidavust või nendest materjalidest valmistatud esemete purunemisel saadavate kildude teravust, siis sobivad need eriti hästi vangla vara kahjustamiseks (nt seinade kraapimiseks, akende lõhkumiseks jne), vigastuste tekitamiseks (nt vihmavari või taskulamp hoobi andmiseks, killud lõikamiseks, tugev

metallist ese hoobi andmiseks jne), seavad ohtu vangla julgeoleku (nõelu kasutatakse tätoveerimiseks, metalloosi tätoveerimisaparaadi või veekeeduseadme valmistamiseks, konkse keelatud esemete riputamiseks ventilatsioonisahti jne).

Kõnealune piirang ei riku kinnipeetavate õigusi, sest vajalikud esemed jäävad lubatuks. Täpsustuseks tuleb välja tuua, et lubatud on küll küünelõikurid, kuid mitte küünetangid. Küünetange võib pidada oma olemuselt ohtlikemaks kui küünelõikureid. Küünetange saab vajaduselt valvuri käest küsida. Lubatuks jääb väike kuni 10 cm diameetriga peegel, sest peeglit on kinnipeetavatel vaja, kuid mida suurem peegel, seda suuremad killud on sellest võimalik saada ning seda rohkem seab see ohtu vangla julgeoleku.

7.1.4. Isevalmistatud esemed võivad olla vangla julgeolekule ohuks erinevatel põhjustel. Nimelt on esemete valmistamisel võimalik nendesse peita keelatud esemeid ja aineid, mida ei ole võimalik ilma eset lõhkumata avastada. Toiduainetest valmistatud esemete puhul rikutakse hügieeninõudeid ning elementaarsete hügieeninõuete eiramine soodustab haiguste levikut, mürgituste teket ning parasiitide levikut, mis seab ohtu vanglas viibivate isikute elu ja tervise. Isevalmistatud elektriseadmete puhul ei saa olla kindel nende töökvaliteedis ning ebakvaliteetsete elektriseadmete ühendamise vangla vooluvõrku võib kaasa tuua lühised ja elektrikatkestused, mis on ohuks vangla julgeolekule. Kinnipeetava õigused ei saa kõnealuse piiranguga rikutud, sest kõik vajamineva saavad kinnipeetavad osta kas poest või lasta saata maskikirjaga. Neile kinnipeetavatele, kellel puuduvad rahalised vahendid, tagab vangla kõik inimväärseks eluks vajaliku. Isevalmistatud esemetena ei ole keelatud ise joonistatud pildid.

7.1.5. KEHTETU (Muudetud 25.09.2017 käskkirjaga nr 1-1/115, jõust. 01.10.2017)

7.1.6. Narkootilised, psühhotroopsed ja muud uimastava või tugeva toimega ained on oma olemuselt inimese tervisele ohtlikud ning nende ainete tarbimise korral ei ole inimene enam võimeline oma käitumist ning arusaama adekvaatselt hindama (kinnipeetav ei suuda aduda ümbritsevat ega alluda vanglaametnike korraldustele, samuti võib seesuguste ainete tarvitaja käituda ettearvamatult). Samuti võib ainete liigsel manustamisel saabuda üledoos ning tervisekahjustused. Kõnealuses punktis sätestatud esemete ja ainete keelamise vajaduse, lisaks vangla VSKE § 64¹ p-s 4 sätestatud keelule, tingib asjaolu, et määruse tekst keelab vaid narkootilised või psühhotroopsed ja muud uimastava või tugeva toimega ained, kuid julgeoleku tagamise ning õiguselguse huvides peavad olema keelatud ka ained, millest on võimalik keelatud aineid toota või esemed, mis eelpoolnimetatud aineid sisaldavad (nt narkootilise aine sees immutatud paberid, ajalehed vms). Seega tuleneb eelpooltoodust, et kuna kõnealuses punktis nimetatud ained ja esemed seavad ohtu vangla julgeoleku ning isikute elu ja tervise, siis peavad need olema kinnipeetavale keelatud.

7.1.7. Kuna VSKE § 64¹p 7 kohaselt on alkohol ja alkoholi sisaldavad ained keelatud, siis valmistavad kinnipeetavad tihtipeale segu, millest lõpp-produktina soovitakse saada alkoholi sisaldavat vedelikku. Alkoholi sisaldav vedelik on ohuks vangla julgeolekule, sest põhjustab joovet. Joobes kinnipeetav ei ole aga suuteline adekvaatselt hindama enda ümber toimuvat. Toiduainete seesugune käitlemine (nt kääritamine) seab aga ohtu vanglas viibivate isikute elu ja tervise, sest elementaarsete hügieeninõuete eiramine soodustab haiguste levikut, mürgituste teket ning parasiitide levikut.

7.1.8. VSKE keelab vaid retseptiravimid, kuid kuna kontrollimatu ravimite või ainete tarvitamine seab ohtu isikute elu ja tervise kui ka vangla üldise julgeoleku, siis tuleb keelata ka muud ained, mille kontrollimatu tarvitamine võib organismile avaldada negatiivset mõju.

VangS § 52 lg 2 kohaselt on vanglale pandud vastutus kinni peetava isiku tervise eest (jälgida, ravida, suunata vajadusel eriarstiabi osutaja juurde). Kinnipeetavate isikute tervisliku olukorra hindamise ja ravi ning ravimite määramise pädevus on antud vangla meditsiini osakonnale. Kontrollimatu ravimite, toidulisandite jm kõnealuses punktis nimetatud ainete tarbimise puhul muutub meditsiini osakonna töö kinnipeetavate ravimisel oluliselt keerulisemaks, kuna meditsiini osakonnal puudub ülevaade ja võimalus tuvastada, milliseid kõnealuses punktis nimetatud aineid ja kui palju on kinnipeetav tarbinud.

Ravimite toas hoiustamine ja nende kontrollimatu kasutamine ohustab nii kinnipeetava tervist (üledoseerimine võib kaasa tuua surma, pöördumatu ajukahjustuse vms) kui ka seab ohtu vangla julgeoleku (liigse ravimite tarvitamise tulemusena ei pruugi kinnipeetav aduda ümbritsevat ega alluda vanglaametnike korraldustele samuti võib käituda ettearvamatult, kujutades ennast ohtu kõigile vanglas viibivatele isikutele). Seega on oluline jälgida, et kinnipeetav ravimite manustamisest kõrvale ei hoiaks, st et ta ei koguks tervishoiuteenuse osutaja poolt väljastatud ravimeid suuremas koguses tarvitamise

või „kokteili” kokkusegamise eesmärgil. Vangla poolt väljastatud ravimeid on kinnipeetaval keelatud tupp koguda ning tablettide kohest manustamist kontrollivad ametnikud.

Samuti on problemaatilised energijaogid, mis on tugevalt ergutava toimega ning võivad kontrollimatul tarbimisel kaasa tuua tervisekahjustuse või koguni isiku surma ning spordijoogid, mis on samuti organismi stimuleeriva toimega.

Lisaks puudub vanglal võimalus operatiivselt tuvastada, kas kinni peetavate isikute enda poolt soetatud või väljapoolt saadetud ravimi, toidulisandite, ravimtaimede, spordijookide, -pulbrite vms pakendites on see aine, mis seal väidetakse olevat. Saadetud ained võivad olla segatud narkootiliste või psühhotroopsete ainetega ning vanglal puudub ülevaade selliselt soetatud ravimite koostise ja kvaliteedi kohta. Narkootiliste ainete tarbimine vanglas on suureks ohuks vangla julgeolekule.

Lubatuks jäävad vanglateenistuja poolt väljastatud ravimid, mistõttu kõnealuse piiranguga ei rikota kinnipeetavate õigusi ega jäeta neid ravist ilma, vaid luuakse olukord, kus kinnipeetavatel pole võimalik tarbida aineid, mille koostise ja tarbimise üle puudub vanglal kontroll. Kui tervishoiuteenuse osutaja on suunanud kinni peetava isiku VangS 53 lg 2 alusel eriarstiabi osutaja juurde, kes on talle väljastanud ravimeid, siis nendel juhtudel loetakse need ravimid võrdväärseteks tervishoiuteenuse osutaja poolt väljastatud ravimitega. Energijaogi ja spordijoogi asemel võib juua vähem tervist mõjutavaid jooke (nt mahla, teed jm).

7.1.9. Kõnealuses punktis nimetatud esemed seavad ohtu vangla julgeoleku ning võivad ohustada ka isiku elu ja tervist. Kinni peetavate isikute tervisliku olukorra hindamise ja ravi ning ravimite määramise pädevus on antud vangla meditsiinosakonnale. Kontrollimatu meditsiiniliste abivahendite kasutamine pärsib meditsiinosakonna tööd isikute ravimisel, kuna meditsiinosakonnal puudub ülevaade ja võimalus tuvastada, missuguseid abivahendeid on kinnipeetav kasutanud. Samuti on meditsiinilistesse abivahenditesse reeglina väga hõlbus peita keelatud esemeid, mistõttu tuleb abivahendite kasutamist võimaldada ainult nendele kinnipeetavatele, kellel on selleks ka reaalne vajadus. Lisaks võivad meditsiinilised abivahendid sobida ka kaaskinnipeetavate või ametnike ründamiseks (nt elastiksides). Süstalt koos nõelaga saab aga kasutada tätoveeringute tegemiseks, mis on vanglas keelatud tegevus jne. Vererõhumõõtja läbiotsimine on kas raskendatud või teatud juhtudel isegi teostamatu. Vererõhumõõtja sisse on võimalik peita keelatud aineid (näiteks narkootilised ained) ja esemeid, mida vanglaametnikul on raske avastada. Keelatud esemete ja ainete vangla territooriumile sattumine seab otseselt ohtu vangla üldise julgeoleku. Samuti võib vererõhumõõtja sisaldada juhtmeid, mida saab kasutada ründerelvana. Vererõhku mõõdab kinnipeetavatel vajadusel meditsiinosakond, mistõttu puudub kinnipeetavatel vererõhumõõtja järele toas vajadus. Erinevate liikumise abivahendite olemasolu võib luua kinnipeetavale võimaluse liikuda kiiremini kui vanglaametnikud, mis ohustab vangla üldist julgeolekut, kuna kinnipeetavat on tunduvalt raskem kätte saada. Samuti on liikumise abivahendid reeglina tehtud selliselt, et need sobivad erinevate väiksemate esemete peitmiseks (nt ratastoolide, karkude tühimikud jne). Samuti saab neid esemeid või nende osi kasutada inimeste ründamiseks (seavad ohtu isikute elu ja tervise) või siis vangla vara kahjustamiseks (põrandate kriipimine, akende katkilöömine jne). Nendele kinnipeetavatele, kellel on meditsiinilise abivahendi vms järele vajadus, see lubatakse või väljastatakse, mistõttu ei saa kõnealune piirang rikkuda kinnipeetavate õigusi.

7.1.10. Kondoomide omamine toas seab ohtu vangla julgeoleku (kondoomi kasutades on võimalik peita keelatud esemeid kehaõõnsustesse, WC-poti loputuskasti jne) ning sobib vangla vara kahjustamiseks (WC-potti visatud kondoom võib tekitada suureulatusliku ummistuse).

7.1.11. Elektroonilise sigareti näol on tegemist elektroonilise seadmega, mis koosneb akust, kapslist (padrun), automaiserist (aurustaja) ja akulaadijast. Samas on elektrooniline sigaret määratletud ravimina, kui selle kapsel sisaldab nikotiini. Vanglal puuduvad võimalused kontrollida, mida konkreetselt kapsel sisaldab, seega võivad elektroonilise sigareti vanglasse sattuda keelatud ained, mis seavad ohtu vangla üldise julgeoleku. Kuna alates 01.10.2017 on vangla territooriumil keelatud suitsetamine kinnipeetavatele, ametnikele ja teistele vangla territooriumil viibivatele isikutele, ning keelatud elektrooniline sigaret, suitsuvabad tubakatooted (nt närimistubakas, nuuskutubakas, suukaudseks asutamiseks mõeldud tubakas) ja tubakatoodetega seonduvad tooted, siis elektroonilise sigareti puhul on tegemist keelatud esemega mida ei ole võimalik kasutada vangla territooriumil sihtotstarbeliselt.

7.1.12. Julgeolekukaalutlustel on avavanglas tätoveerimine keelatud. Esiteks puuduvad vanglas ohutuks tätoveerimiseks vajalikud tingimused, seadmed ja muu vajaminev. Desinfitseerimisvahendite puudus, ebaühtlasel tingimustel tätoveerimine, korduvalt sama nõela kasutamine ja HIV

positiivsete jm haigust põdevate kinnipeetavate viibimine vanglas soodustaks HIV-i jm haiguste levikut kinnipeetavate seas. Teiseks on tätoveerimine traditsiooniliselt üheks võimaluseks vangla subkultuuri hoidmiseks ja edasikandmiseks. Märgistamiseks alamasse subkultuuri kihti kuuluvaid kinni peetavaid isikuid on vanglas ette tulnud juhtumeid, kus neid tätoveeritakse vastu nende tahtmist. Seega on tätoveeringute tegemisel kasutatavad seadmed, ained või esemed (sh šabloonid, nõelad, tätoveeringute pildid ja õpetused, kopeerpaber jm) ohuks vangla julgeolekule ning isikute elule ja tervisele.

7.1.13. Kõnealuses punktis nimetatud esemed on keelatud, kuna vangla ei suuda tagada nende sihipärasest kasutamisest ning reeglina on neid esemeid väga keeruline ka läbi otsida. Kõnealuses punktis nimetatud esemed on ohtlikud mitmel põhjusel. Esiteks sobivad geelpliatsid, tint, pastapliatsid, sullepead jm tätoveeringute tegemiseks, mis seab ohtu isikute elu ja tervise. Erinevate värvide kasutamise võimalused ahvatlevad kinnipeetavaid rohkem tätoveerima (eriti noori), sest värvilised tätoveeringud on atraktiivsemad. Teiseks sobivad need esemed eriti hästi vara kahjustamiseks, sest nendega on võimalik seintele ja ruumielementidele teha joonistusi, kraapeid vms. Joonistuste ja kraabete eemaldamine elementi rikkumata on reeglina keeruline ning sageli on elemendi ülevärvimine ainsaks võimaluseks taastada algupärane olukord. Kolmandaks sobivad kõnealused esemed väikesemõõduliste keelatud esemete ja ainete peitmiseks (nt nõel, narkootilised ained), samuti on neid esemeid tülikas ja vahel ka võimatu eset kahjustamata läbi otsida, mistõttu seavad need ohtu vangla julgeoleku. Neljandaks on osa sättes nimetatud esemetest (nt sullepead) võimalik kasutada ründerelvana, mis on ohuks isikute elule ja tervisele. Viiendaks võib välja tuua, et harilikke pliitseid on nendes sisalduva grafiidi tõttu võimalik kasutada süütamisvahenditena, mis on ohuks nii isikute elule ja tervisele kui ka vangla julgeolekule tervikuna. Kuuendaks võimaldab must pastapliats efektiivsemalt dokumente võltsida ning parandada või täiendada märkamatuks dokumendile trükitud kirja. Samuti ei ole musta pastapliatsiga kirjutatud dokumendi puhul võimalik alati operatiivselt vahet teha, kas tegemist on originaaldokumendi või kooipiaga. Võltsimise tulemusena satub ohtu vangla julgeolek. Kuna kinnipeetavatel on siiski vaja millegagi kirjutada, siis ei ole võimalik kõiki kirjutusvahendeid keelata. Seega jäävad lubatuks sinised pastapliatsid. Kinnipeetava õigused ei saa rikutud kui talle jäävad tупpa sinised pastapliatsid, millega kirjutada. Kõnealuse keeluga ei võeta kinnipeetavatele ka joonistamisvõimalust, sest lisaks sinistele pastapliatsitele jäävad lubatuks ka värvipliatsid.

Liimi keelamine on vajalik mitmel põhjusel. Esiteks on liim levinud vahend toksikoloogilise joobe saavutamiseks, mis seab ohtu nii isikute elu ja tervise kui ka vangla üldise julgeoleku, teiseks on liimi sisse võimalik peita asju, mida on läbiotsimisel väga keeruline avada ning kolmandaks kasutatavad kinnipeetavad liimi vangla ehituselementidele piltide kleepimiseks, mis on keelatud tegevus ja mida sageli ei ole võimalik vara kahjustamata eemaldada. Seega on tegu vangla üldist julgeolekut ohustava esemega. Käärid, klammerdaja ja auguraud sisaldavad metallist osasid, mis on vanglas keelatud. Käärid on vangla kontekstis väga ohtlikud ning neid on võimalik kasutada ründerelvana. Kuna tegemist on suhteliselt teravate esemetega, siis on kääridega võimalik tekitada vägagi tõsiseid vigastusi. Samuti, kuna käärid on teravad esemed, siis sobivad need eriti hästi vangla vara kahjustamiseks nt riiete või madratsi katkilõikamiseks, seinte, põranda ja mööbli kriipimiseks jne. Ka klammerdajaga on võimalik tekitada vigastusi, nt klambrid lüüa klammerdajaga teise isiku kehasse. Samuti on klammerdajaga võimalik kahjustada vangla vara nt klammerdada linu jm, millelt klambrite eemaldamine võib osutada äärmiselt ressursimahukaks. Lisaks sisaldab klammerdaja metallist osi, millega on võimalik kriipida vangla vara. Paberite kokkuklammerdamise asemel on isikul võimalik kasutada dokumentide kooshoidmiseks plastmassist kirjaklambrid ning vangla poolt lubatud mappe. Auguraud on metallist ese, millega on samuti võimalik kahjustada vangla vara (nt kraapida, augustada linu jne). Reeglina on augurauad rasked, mistõttu on võimalik neid kasutada ründerelvana hoobi andmisel teisele isikule. Samuti sisaldavad klammerdajad reeglina metallist vedrusid, mis sobivad isevalmistatud elektriseadme pistiku tegemiseks. Vajadusel saab kinni peetav isik paberitesse augu teha ka nende vahenditega, mis talle on lubatud. Metallist kirjaklambrid on keelatud seetõttu, et nende abil on võimalik avada käeraudu, samuti kasutatakse traati vee keetmiseks ning elektriseadmete valmistamiseks. Lubatuks jäävad plastikust kirjaklambrid. Teipi ja kleeplinti on võimalik kasutada isikute kinnisidumiseks või keelatud esemete kleepimiseks raskesti ligipääsetavas kohtas (nt ventilatsioonišahti). Seega on tegu vangla üldist julgeolekut ohustavate esemetega. Seinanaitsu, plastiliini ja savi on keeruline läbi otsida, mistõttu saab neid kasutada keelatud esemete peitmiseks. Samuti on neid analoogselt kleeplindi või teibiga võimalik kasutada keelatud esemete peitmisel (kleepides esemed raskesti ligipääsetavatesse kohtadesse), vangla vara kahjustamiseks ning piltide, plakatite ja dekoratsioonide ülesriputamiseks (seinte katmine on vanglas keelatud tegevus). Seega on tegu vangla üldist julgeolekut ohustavate esemetega.

Kustutuskummid ja üks pliatsiteritaja jäävad lubatuks seoses sellega, et kinnipeetaval on toas võimalik hoida värvipliiatseid ja nende kasutamisel on vajalik neid kasutada. Lisaks jäävad lubatuks nii vihikud kui ka kaustikud ning üks isiklik joonlaud kuni 30 cm, mille kasutamine on vajalik kirjade ja pöördumiste kirjutamiseks. Joonlaua ja pliatsiteritajat võib toas hoida ühte, kuna see on vajalik vangla üldise julgeoleku kaalutlustel. Vajadust rohkemate esemete järele ei ole ja kui mittevajalikke esemeid oleks rohkem, siis takistaks see põhjendamatult vanglas läbiotsimise teostamist. Kinnipeetav võib toas hoida ka kooli poolt väljastatud esemeid, kuid need peab ta tagastama peale kooli katkemist või lõpetamist.

7.1.14. Vanglateenistus ei suuda piisaval määral tagada kontoritehnikas sisalduvate ainete ja osade sihipärasest kasutamist. Seesugustes esemetes leiduvaid aineid (tahm, tint jms) on võimalik kasutada tätoveeringute tegemiseks ja seada seeläbi ohtu inimese julgeolek ning vangla vara kahjustamiseks. Samuti on kontoritehnikasse võimalik peita mitmesuguseid keelatud esemeid, mida vanglateenistusel ei ole võimalik avastada. Lisaks on kontoritehnikast võimalik saada osasid, millest ehitada tätoveerimisaparaat või muid seadmeid. Tehnikaga käib reeglina kaasas ka juhe, mida saab kasutada ründerelvana. Kinnipeetavad saavad kõik vajalikud dokumendid koostada käsikirjas ning muud toimingud teostada vahenditega, mis ei ole ohtlikud.

Põhjendatud vajadus kalkulaatori omamiseks toas on nt õppetöös osalevatel kinnipeetavatel. Samas selle saamine mitteturvalisel viisil, nt kirisaadetisega, ohustab oluliselt vangla julgeolekut. Kalkulaatorisse on võimalik peita keelatud esemeid, kuid nende avastamine on aeganõudev ja keeruline, kui mitte võimatu, ilma kalkulaatorit rikkumata. Seetõttu on see lubatud kas vangla poest ostetult, kui see on vangla kaupluse sortimendis või siis vanglasse tulles kaasas olnuna.

7.1.15. Foto- ja margialbumi ning pildiraam on ohuks vangla julgeolekule, sest nende vahele on võimalik peita (nt kleepida) keelatud aineid või esemeid ning sellest tulenevalt oleks peidetud esemete avastamiseks vajalik läbi viia aja- ja töömahukas läbiotsimine. Nimelt on vaja eemaldada kõik albumis olevad pildid või margid ning läbi vaadata iga albumi lehekülg. Kõvade kaantega albumi puhul on keelatud esemeid võimalik peita kaante sisse. Albumikaasi pole aga võimalik läbi otsida ilma albumit vigastamata. Pildiraam tuleb samuti igal läbiotsimisel lahti võtta ning läbi otsida. Järjepideval lahtivõtmisel on oht vigastada pilti või pildiraami. Fotosid on kinnipeetaval võimalik hoida näiteks mapis.

7.1.16. Esemed, mis on oma eesmärgilt mõeldud ruumi dekoreerimiseks, sisustamiseks ja pindade kinnikatmiseks (sh seinavaibad, seinakalendrid, linikud, kleebised, plakatid jne) seavad ohtu vangla julgeoleku. Nimelt on seinte jm pindade kinnikatmine vanglas keelatud, sest see takistab visuaalse järelevalve teostamist ning raskendab läbiotsimist (dekoratsioonide, kunstlillede jm vahele võimalik peita keelatud esemeid ja aineid, mida on keeruline avastada, samuti saab kõnealuses punktis nimetatud esemeid kasutada peidikute varjamiseks jne). Seega ei ole isikul kõnealuseid esemeid võimalik vanglas eesmärgipäraselt kasutada. Esemete lubamine, mida ei ole toas võimalik kasutada eesmärgipäraselt, koormab aga asjatult tuba ning takistab läbiotsimise teostamist.

7.1.17. Kuna mänguasjade ja mängu osade sisse on võimalik peita keelatud esemeid ja aineid, mida on keeruline avastada, siis on tegemist vangla julgeolekut ohustavate esemetega. Samuti tuleks üldjuhul mängud ja mänguasjad läbiotsimise käigus lõhkuda, sest vastupidisel juhul ei oleks neid võimalik läbi otsida. Samuti ka pusledel on väga palju osi ning selleks, et veenduda, et ühegi osa taha või sisse ei oleks midagi peidetud, tuleb kõik tükid eraldi läbi vaadata. Selleks, et kinnipeetavate õigused ei saaks kõnealuse piiranguga kahjustatud on isikutel võimalik teatud lauamänge soetada vangla vahendusel ning neid vanglasse saabumisel kaasa võtta.

7.1.18. Vangla elektrisüsteemi iseärasustest tulenevalt võib üle 1,2 kW elektriseadmete kasutamine kaasa tuua ülekoormuse elektrisüsteemile, mis omakorda ohustab vangla üldist julgeolekut. Kuna kinnipeetavate liikumine on piiratud, kujutab hoonete elektrisüsteemi rike olulist riski kinnipeetavate isikute ja vanglateenistujate elule ja tervisele. Nii veekeetjaid, telereid jm elektriseadmed, mida kinnipeetavatel on vaja kasutada, valmistatakse ka alla 1,2 kW võimsusega, mistõttu ei riku piirang kinnipeetavate õigusi rohkem kui piirangust saadav kasu kaasa toob. Elektriseadmed tuleb soetada vangla vahendusel/vangla loal mitmel põhjusel. Nimelt elektriseadmed, mis ei ole soetatud vanglateenistuse vahendusel, võivad ohustada vangla julgeolekut, kuna vanglateenistusel puudub usaldusväärne teave seadme päritolu kohta ning vangla ei saa seadet kahjustamata kontrollida esemesisesid peidikuid, mis võib kaasa tuua olukorra kus vangla territooriumile toimetatakse keelatud aineid ja esemeid. Vanglas lubatud elektriseadme põhjalikuks kontrolliks võib osutada vajalikuks nende avamine. Kuna vanglal puudub vastava kvalifikatsiooniga spetsialist, kellel oleks õigus elektriseadme (sh arvuti) garantiiajal (või muul ajal) seda avada ning seetõttu võib oskamatusel elektriseadme sootuks ära rikkuda. Lisaks ei kehti üldjuhul elektriseadme avamisel garantiitähajal selleks

mittevolitatud isiku poolt enam esemete ostmisel antud müügigarantii. Kuna kinnipeetaval on vajalikke elektriseadmeid võimalik soetada vanglateenistuse vahendusel/loal ning neid vanglasse saabumisel kaasa võtta, siis ei riku kõnealune piirang kinnipeetavate õigusi. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

7.1.19. Televiisor on oma olemuselt vangla julgeolekut ohustav ese. Nimelt on sellesse võimalik peita keelatud esemeid ning samuti takistab toas paiknev televiisor järelevalve teostamist. Kuna aga televiisor on kinnipeetavate jaoks vajalik seade, siis selle ärakeelamine ei ole mõistlik. Mida suurem on aga televiisor, seda rohkem see järelevalve teostamist segab ning seda ajamahukam on seda läbi otsida. Samas tagab ka väike televiisor kinnipeetavale võimaluse telesaadete jälgimiseks ning täidab oma eesmärgi. Seega suurest televiisorist saadav kasu ei ületaks oluliselt väikesest televiisorist saadavat kasu, kuid suur televiisor seaks oluliselt rohkem ohtu vangla julgeoleku.

7.1.20. Toiteallikas on vanglas keelatud seepärast, et see seab ohtu vangla julgeoleku. Nimelt on toiteallikatesse võimalik peita mitmesuguseid esemeid, mida on toiteallikat avamata võimatu leida. Toiteallika avamine võib aga toiteallika rikkuda. Kuna on esemeid, mille kasutamiseks on patareid vajalikud, siis neid ei ole võimalik täielikult ära keelata. Patareisid on kinnipeetaval võimalik soetada külastades vanglaga varem kooskõlastatud kaubanduskeskusi. Kuivõrd kaubanduskeskusest soetatav kaup peab vanglasse jõudmisel olema suletud pakendis, saab vangla olla veendunud selles, et patareidesse ei ole midagi peidetud.

7.1.21. Kõnealusel punktis nimetatud esemed seavad ohtu vangla julgeoleku ning võivad ohustada isikute elu ja tervist. Iseparandatud elektriseadmete puhul ei saa olla kindel nende töö kvaliteedis ning ebakvaliteetsete elektriseadmete ühendamine vangla vooluvõrku võib kaasa tuua lühised ja elektrikatkestused. Kuna kinnipeetavate liikumine on piiratud, kujutab hoonete elektrisüsteemi rike olulist riski kinnipeetavate isikute ja vanglateenistujate elule ja tervisele. Mittetöötavate seadmete küljest eemaldatakse tõenäoliselt osad, mida on võimalik kasutada teiste esemete ja seadmete valmistamiseks (nt tätoveerimisaparaat). Esemete ja seadmete osade lubamine toas on ohtlik, sest isikud saavad kõnealustest osadest kokku panna teisi seadmeid ja esemeid ning pärast kasutamist need uuesti lahti võtta. Seesugust toimimist ei saa vangla aktsepteerida, sest see seaks ohtu vangla julgeoleku ja vanglas viibivate isikute elu ja tervise.

7.1.22. Signaali ja levi edastajad võimaldavad kinnipeetavatel vaadata või kuulata saateid, mis ei ole vanglas aktsepteeritud (nt vanglas keelatud pornograafilise sisuga filmid,), mis seab ohtu vangla julgeoleku või suhelda kontrollimatult välismaailmaga, mis lisaks vangla julgeolekule ohustab ka väljaspool vanglat viibivate isikute julgeolekut. Samuti on ohtlikud mitmesugused seadmed internetilevi püüdmiseks, sest interneti kasutamine on vanglas keelatud. Käesoleval hetkel on vanglas lubatud piisavalt raadio- ja televisioonikanaleid, et kinnipeetavate info ja meelelahutusvajadust rahuldada. Õigusaktide ja kohtulahenditega on isikutel võimalik tutvuda spetsiaalselt neile kohandatud arvutites. Seega ei saa piirang rikkuda isikute õigusi.

7.1.23. Kinnipeetavatele on interneti kasutamine vanglas keelatud (v.a spetsiaalsetes kohandatud arvutites õigusaktide ja kohtulahenditega tutvumiseks), sest kontrollimatu interneti kasutamine ei seab ohtu mitte ainult vangla julgeolekut vaid ka väljaspool vanglat viibivate isikute julgeoleku. Sisuliselt on kõnealusel punktis keelatud keelatud juba VSKE § 64¹ p-iga 10, mis sätestab, et kinnipeetavale on vanglas keelatud mobiiltelefonid ja muud elektroonilised või tehnilised sidepidamisvahendid, sealhulgas raadiosaatjad, pihu- ja personaalarvutid, mille kaudu on võimalik infot edastada ja vastu võtta, kuid õiguselguse huvides täpsustab vangla kõnealuse sätte sõnastust. Vangla leiab, et kui esineb risk, et mingi seadme kaudu, kas siis otseselt (seadme algkonfiguratsioonis) või kaudselt (seda seadet hiljem modifitseerides), on võimalik infot edastada ja vastu võtta, siis ei ole ega saagi olla selle omamine vanglas lubatud. Selline tõlgendus tuleneb sellest, et tänasel päeval võimaldavad enamasti kõik personaalarvutid infot edastada ja vastu võtta. Kui ka vanemad personaalarvutid algkonfiguratsioonis ei pruugi seda võimaldada, siis osutub internetti saamine võimalikuks läbi selle, et arvutile pannakse juurde väikesed lisad, näiteks USB-liidesega nn internetipulgad või muud arvuti sisesed seadmed, mis ei pruugi olla tuvastatavad. Paraku ei ole ka välistatud, et kinnipeetavad kasutavad ebaseaduslikke viise selleks, et nendeni jõuaks riistvara (nt USB-netipulk), mida siis saadakse arvutiga ühendada. Kuna väikseim WiFi pulk on mõõtmetega ca 1,5 x 2 x 0,8 cm ehk tegemist on väga väikesemõõtmelise esemega, siis on ametnikel neid väga keeruline avastada ja tõenäosus, et need kinnipeetavateni jõuavad, väga suur. Vangla ei suuda välistada keelatud esemete sattumist vanglasse, mistõttu ei saa välistada sülearvutiga ühendatava riistvara jõudmist kinnipeetavateni. Nimelt ükskõik kui hoolsalt vanglateenistuse ametnikud enda tööd ka ei teeks ja vanglasse saabu vaid kirju, pakke ja inimesi ei kontrolliks, siis kõiki keelatud esemeid ei ole kunagi võimalik avastada. Isegi kui vangla suudaks tõendada, et konkreetse esemega

ei ole võimalik konkreetsel ajahetkel infot edastada ja vastu võtta, siis ei ole välistatud, et teatud modifikatsioonide tulemusena see osutuks võimalikuks. Vanglal ei ole võimalik teostada VangS § 6 lg-s 1 sätestatud õiguskorra kaitse kohustust ja VangS § 66 lg-s 1 sätestatud järelevalve kohustust, sest ei saa eeldada, et vangla peab näiteks viima läbi iganädalaselts ekspertise tuvastamiseks, kas seadet on modifitseeritud või ümber ehitatud. Samuti ei pruugiks ka ekspertiseid midagi tuvastada, sest kuna modifitseerimist saab teostada väga hõlpsasti, siis on kinnipeetaval enne ekspertiisi võimalik internetipulk vms seade eemaldada. Oluline on siinjuures veel see, et ekspertiise peaks läbi viima selleks infotehnoloogilist erialalist pädevust omavad isikud, keda vanglates aga ei ole. Kinnipeetavatele ei ole arvuti kasutamine hädavajalik, sest neil on võimalik kõik arvutiga tehtav teostada ilma arvutiita. Näiteks on kirju võimalik kirjutada käsitsi, teavikuid saab laenutada raamatukogust või lasta postiga saata, filme saab vaadata televiisorist, muusikat saab kuulata raadiost jne.

7.1.24. Erinevad andmekandjad on mitmeti ohtlikud. CD-d ja DVD-d on teravate servaga ning neid on võimalik kasutada lõikerelvana endale või teistele vigastuste tekitamiseks (seavad ohtu isikute elu ja tervise). VHS ja audiokassetide sees on kilejas lint, mida on samuti võimalik kasutada ründerelvana. Selleks, et kinni peetavad isikud saaksid andmekandjaid kasutada, on vanglal eelnevalt vaja veenduda, et andmekandjad ei sisaldaks vägivalda, rassismi, vihkamist ega pornograafilisi vms vangla julgeolekut ohustavaid teoseid. Sellise veendumise tagab ainult põhjalik kontroll. Põhjalik andmekandja läbikuulamine või vaatamine on ebamõistlikult suure ajakuluga toiming ning nõuab täiendava tööjõu rakendamist ja segab suuresti vanglateenistuse ametnike põhitööd. Lisaks on kassetide sisse võimalik peita esemeid, kuid nende avastamine ilma kasseti avamata ei ole võimalik. Kasseti avamine aga on raskendatud, ajamahukas ja võib kasseti rikkuda. Seega ohustavad VHS kassetid vangla üldist julgeolekut. Märgistamata ning isevalmistatud andmekandjate puhul on omaniku tuvastamine keeruline ning võimaldab kinni peetavatel isikutel kergemini vahetada andmekandjaid, neid teistele laenata või laenutada. Isikutel on võimalik kuulata muusikat raadiost ning telesaateid ja filme jälgida telerist, mistõttu ei saa pidada CD-sid, DVD-sid ja VHS-e vanglas hädavajalikeks esemeteks. Tundmatu päritoluga infokandjate kasutamine riigiarvutites on keelatud, kuna arvutisüsteemide halvamine tundmatu viirusega ohustab olulisel määral vangla julgeolekut. SIM-kaardid on samuti infokandjad ning on sihipäraselt kasutatavad vaid mobiiltelefonis. SIM-kaardid võimaldavad koos mobiiltelefoniga luua lubamatuid ja vangla üldisele julgeolekule ohtlikke kontakte. Enamasti ei ole SIM-kaarti võimalik ilma telefonita sihipäraselt kasutada. Kuna mobiiltelefonid on vanglas keelatud, siis SIM kaartidel pole isikute jaoks mingisugust praktilist väärtust. SIM kaartide lubamine pigem soodustaks mobiiltelefonide levikut vanglas, sest kui SIM kaart on isikul juba olemas, siis see tekitab ahvatlusi omandada ka telefon. SIM-kaardid võimaldavad koos mobiiltelefoniga luua lubamatuid ja vangla üldisele julgeolekule ohtlikke kontakte. Samal põhjusel on keelatud ka muud infokandjad.

7.1.25. Elektroonilisi ja digitaalseid mängu on väga erinevaid ning paljude mängude mängimiseks on vajalik mängukonsoolide või muude tarvikute/seadmete olemasolu. Sellistesse seadmetesse on võimalik peita keelatud esemeid või aineid ja neid on võimalik ümber ehitada muuks otstarbeks (nt sidevahendiks, interneti kasutamiseks vm), kuid elektroonika kontrollimine ja läbiotsimine on vanglas raskendatud. Vanglateenistuse ametnikud ei ole elektroonikaspetsialistid ning erialaseid teadmisi omamata on üksnes vaatluse tulemusel keeruline hinnata, kas seade on ümber ehitatud või mitte. Keelatud ainete ja esemete leidmiseks on vajalik seadmete lahti võtmine, kuid seetõttu kaotavad uued elektroonikaseadmed garantii. Samuti võib esemete lahti võtmine põhjustada nende rikkeid, mis omakorda võivad vanglale kaasa tuua varalise kahju nõudeid. Mängukonsoolide mängud on ka enamjaolt vägivaldse sisuga. Nimetatud mängude omamine ja mängimine annab kinni peetavatele isikutele valed väärtushinnangud ning võib õhutada vägivalda. Mängude mängimine tekitab hasarti (sõltuvust), mängimine on ebaratsionaalne ajakasutus ja vangistuse täideviimise eesmärgi saaks muude tegevustega hoopis tulemuslikumalt realiseerida. Kuigi arvutimängud ei ole otseselt hasartmängud, on neil hasartmängule iseloomulikke tunnuseid, mis võivad mõjutada ka täiskasvanud isiku psüühikat. Arvutimängude mängimine võib tekitada sõltuvust ja soovi veeta rohkem aega mängides ning selle võimaluse puudumisel põhjustada ärrituvust ja negatiivset hoiakut ümbritseva suhtes. Ärritunud olek mõjutab kinnipeetavate omavahelist suhtlemist ja põhjustab kiiremini konfliktide tekkimist, mis ohustab vangla üldist julgeolekut. Kinnipeetavatel on muul viisil võimalik oma vaba aega sisustada. Seega tuleneb eelpooltoodust, et kõnealusel punktis nimetatud esemed on ohuks vangla julgeolekule.

7.1.26. Kõnealusel eseme keelamine on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, kuna selle läbiotsimine on kas raskendatud või teatud juhtudel isegi teostamatu. Kaalu sisse on võimalik peita keelatud aineid ja esemeid, mida vanglaametnikul on raske avastada. Samuti on kaalu seest võimalik saada erinevaid osi, millest ise valmistada seadmeid (veekeitja, tätoveerimisaparaat). Seega tuleneb eelpooltoodust, et

kaal on vangla julgeolekut ohustav ese. Vajadusel kaalub kinnipeetavaid meditsiinosakond. Toiduained on paigaldatud reeglina pakenditesse, millele on kaal peale märgitud. Seega puudub kinnipeetavatel vajadus omada toas kaalu.

7.1.27. Kellade keelamine on vajalik, kuna tuvastamaks, kas kella sisse on peidetud keelatud aineid või esemeid, on vaja kella korpus avada. Korpuse avamine võib aga kahjustada kella mehhanismi selliselt, et kell lakkab töötamast. Kuna käekellad on väikesemõõdulised ning tõenäosus, et nendes on peidetud keelatud esemeid, on väike, samuti seepärast, et isikud saaksid kella vaadata, jäävad lubatuks käekellad. Kuna päevakavas ette nähtud toimingutest teavitatakse kinnipeetavaid valjuhääldi teel ning lubatuks jäävad käekellad, siis ei too kõnealune piirang kaasa kinnipeetavate õiguste rikkumist.

7.1.28. Naisteriideid vabatahtlikult kandev meessoost kinnipeetav langeks suure tõenäosusega kaaskinnipeetavate vaenu ja mõnituste ohvriks. Samuti võib juhtuda, et nõrgemaid kinnipeetavaid võidakse nende alandamiseks ja teiste meelelahutuseks sundida kandma naisteriideid. Mõlemat liiki juhud on ohuks vangla julgeolekule ja isikute elule ja tervisele, sest toovad kaasa nii psüühilisi kannatusi kui ka füüsilisi arveteklaarimisi.

7.1.29. Seesugused jalanõud on ohuks vanglas viibivate isikute elule ja tervisele, sest neid on võimalik kasutada ründerelvana ning sobivad eriti hästi vara kahjustamiseks (nt motosaapad akende lõhkumiseks). Isikutel on lubatud kanda jalanõusid, mis ei ole vangla julgeolekule ohtlikud, mistõttu ei saa piirang rikkuda kinnipeetavate õigusi.

7.1.30. Nimetatud esemete keelamise eesmärk on vangla üldise julgeoleku tagamine. Kõnealuses punktis sätestatud esemed seavad ohtu vangla julgeoleku. Kui kinnipeetavate asjad on kottides, kohvrites, karpides või kastides siis on vanglateenistuse ametnikel raskendatud tubade efektiivne jälgimine ja läbiotsimine. Nimelt on kottid sageli mitmekordsete õmbluste-, voltide-, taskutega, mitmekordse või tugevdatud põhjaga jne. Seesugustesse kottidesse ja kohvritesse on eriti hõlbus peita keelatud esemeid ja aineid. Samuti võivad karpidel olla mitmekordsed põhjad, topeltseinad jne. Selliste esemete igakülgne kontrollimine ning sellistes esemetes hoitavate esemete igakülgne kontrollimine on aeganõudev ja keerukas, mistõttu on takistatud läbiotsimiste kiire ja efektiivne teostamine. Lisaks on karbid reeglina tugevama materjalist ning teravate nurkade või servadega, mida saab kasutada isikute ründamiseks. Plastikust alustest ja kannudest on võimalik saada suuri teravaid kilde, mida on võimalik kasutada isikute ründamiseks. Kinni peetavatel isikutel on võimalik hoida asju vanglat vähem ohustaval viisil toas selleks ette nähtud kohas, s.o kapis, nagis või kilekottides. Üle 10 liitriseid kilekotte lubatakse tuppa maksimaalselt viis, sest rohkemateks puudub reaalne vajadus ning iga täiendava kilekoti lubamisega tuppa kaasneb oht vangla julgeolekule. Nimelt tuleb läbiotsimistel iga kilekott ning selle sisu põhjalikult läbi kontrollida ning mida vähem on kilekotte, seda efektiivsemini on võimalik läbiotsimist teostada. Lisaks on praktika näidanud, et ebavajalikke esemeid hakatakse tihti peale kasutama mittesihipäraselt. Näiteks on kilekottidest võimalik punuda nõör. Nööri on võimalik kasutada ründerelvana, riputusaasade valmistamiseks jne. Väiksemate kilekottide osas reaalselt piirangut ei ole, kuid kehtib põhimõte, et kasutamist mitte leidvad väiksed kilekotid on toas kui prügi ja kuuluvad äraviskamisele.

Kuna toit säilib kõige paremini spetsiaalsetes plastikust toidukarpides, siis jääb lubatuks maksimaalselt kolm karpi, mille kogumaht ei ületa kolme liitrit. Piirang on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks. Nimelt on kontrollimatul hulgal karpe toas mittevajalikud ja raskendavad läbiotsimise teostamist. Kinnipeetavat toitlustatakse kolmel korral päevas, mistõttu puudub tal vajadus suurel hulgal toitu säilitada. Kui kinnipeetav aga otsustab mitmekümnes karbis toitu säilitada, siis on keelatud esemete avastamine nendest karpidest väga keeruline ja seab ohtu vangla julgeoleku. Lisaks on ka karpide purustamisel võimalik saada teravaid kilde, mida saab kasutada ründerelvadena. Vangla poest ostetud toitu või jooki on võimalik säilitada lisaks säilituskarpidele ka originaalpakendites.

Lubatuks jäävad seebikarp, hambaharjakarp, pesukauss, prillikarp koos puhastuslapiga prillide olemasolul toas ja proteesikarp proteeside olemasolul toas. Nende olemasolu toas on vajalik esemete korrektseks hoidmiseks ja pesukauss riiete pesemiseks. Samuti jääb lubatuks toas veefiltreerimise kann koos veefiltriga, kui see on vangla vahendusel soetatud. Neid esemeid on küll keeruline läbi otsida, kuid teatud juhtudel võib olla see vajalik vee kvaliteedi tõstmiseks, kui mõnele kinnipeetavale ei ole sobilik kraanivett juua. Seetõttu jääb see lubatuks. Samas mitte veefiltreerimise kann ja ilma filtrita veefiltreerimise kann ei ole toas lubatud. Sel juhul eeltoodud eesmärk sellel puudub ja vajadust selle toas hoidmiseks ei ole. Iga üleliigne ese toas takistab läbiotsimist ja seeläbi on ohustatud ka vangla üldine julgeolek.“ Kosmeetikakott kinnipeetavatele: Samuti jääb lubatuks kosmeetikakott kinnipeetavatele, kuivõrd tubades puudub duširuum ning kosmeetiliste tarvete hoiustamine osakonna

üldises kasutuses olevas duširuumis on välistatud tulenevalt VSKE § 57 lg 1, mille kohaselt on kinnipeetaval õigus hoida enda juures või laos vanglasse saabumisel kaasas olnud või vanglateenistuse vahendusel soetatud isiklikke asju.

7.1.31. KEHTETU (Muudetud 25.09.2017 käskkirjaga nr 1-1/115, jõust. 01.10.2017)

7.1.32. Kõrvatroppe ja –klappide kasutamine seab ohtu vangla julgeoleku. Nimel ei taju nende kasutaja enda ümber toimuvat selgelt, mis seab ohtu neid esemeid kasutavate isikute elu ja tervise, kui ka vangla üldise julgeoleku. Näiteks ei kuule isik, tema ligiduses toimuvat kaklust, töötavat suitsuandurit, ametnike korraldusi jne. Lisaks sisaldavad kõrvaklapid juhtmeid, mida on võimalik kasutada ründerelvana. Ilma juhtmeta kõrvaklappe on võimalik seadistada selliselt, et nende abil on võimalik edasi anda ja vastu võtta informatsiooni. Seesugune kontrollimatu teabe edastamine võib ohtu seada väljaspool vanglat asuvate isikute turvalisuse.

7.1.33. Usuliste vajaduste rahuldamiseks ei ole kinnipeetaval vajalik rohkem kui ühte komplekti palvehelmeid. Samas on aga palvehelmed üks artikleid, millega kinnipeetavad äritsevad. Esemete müümine, vahetamine jmt on aga vanglas keelatud ning võib tekitada kinnipeetavate vahelisi võlasuhteid, mis aga omakorda ohustavad vangla üldist julgeolekut. Lisaks sisaldavad palvehelmed niiti/nööri, mis on vanglas keelatud. Mitmete palvehelme olemasolul on võimalik piisavalt pikk nöör/niit saada, et ohustada vanglas viibivate isikute julgeolekut. Kõnealune piirang ei riku kinnipeetavate õigusi, sest usuliste vajaduste rahuldamiseks jääb lubatuks üks komplekt palvehelmeid.

7.1.34. Relvamaketi ja -imitatsiooni omamine loob vanglas viibivatele isikutele pettekujutelmata, mis häirib tugevalt vangla tööd ning seab ohtu vangla julgeoleku. Nt ei pruugi vanglateenistuja esmapilgul aru saada, kas teda ähvardatakse maketiga või päris relvaga, mistõttu ei ole tal võimalik operatiivselt reageerida ning ähvardajat kahjutuks teha. Lisaks on relvamakettide ja -imitatsioonide sisse võimalik peita erinevaid esemeid ning reeglina ei ole neid võimalik eset kahjustamata läbi otsida.

7.1.35. Kõnealusel punktis nimetatud esemete omamine toas seab ohtu vangla julgeoleku. Nimelt on vanglal oluliselt lihtsam tagada vangla julgeolekut siis kui kinnipeetavatel on kasutusel vangla poolt väljastatud esemed. Seesugustesse esemetesse on reeglina keerulisem midagi peita ning neid on lihtsam läbi otsida, sest vangla teab eseme eripärasid. Väljapoolt kaasa võetud või saadetud esemetesse võib olla peidetud keelatud esemeid, samuti võivad need olla immutatud narkootilise ainega vms. Lisaks ei toimu vangla poolt väljastatud esemetega reeglina mingisugust äritsemist nagu isiklike esemetega. Kuna isikul ei jää kõnealuse piirangu tõttu oma õigused teostama, vaid ta saab neid teostada esemetega, mille on vangla väljastanud, siis ei riku kõnealune piirang kinnipeetava õigusi.

7.1.36 Ventilaatorid on vanglas keelatud, kuna seavad ohtu vangla julgeoleku ja vanglas viibivate isikute elu ja tervise. Ventilaatoritesse on võimalik peita keelatud esemeid, mille leidmine ventilaatori seest on võrdlemisi keeruline ning ventilaator võib läbiotsimise käigus puruneda. Reeglina sisaldavad ventilaatorid ka juhetaid, mida on võimalik kasutada ründerelvana ning samuti on ohtlikud ka töötava ventilaatori tiivikud. Lisaks võib jahutamiseks mõeldud ventilaatori ebamõistliku ja kontrollimatu kasutamise tulemusel külmetuda. Kuna vangla siseruumides on ventilatsioon ehituslikult tagatud, siis puudub kinnipeetavatel vajadus kasutada isiklikku ventilaatorit.

7.1.37. Küttekeha ebaõige kasutamine võib põhjustada tulekahju, sellega rünnates on võimalik kaaskinnipeetavaid ja ametnikke kõrvetada, küttekehasse on võimalik peita keelatud esemeid, mille leidmine seadme seest, ilma seadet kahjustamata, on võrdlemisi keeruline ning reeglina sisaldavad küttekehad juhetaid, mida on samuti võimalik kasutada ründerelvana. Kuna vanglas on sisetemperatuur piisavalt kõrge, siis puudub vajadus ruumide täiendavaks kütmiseks. Vee keetmiseks jääb lubatuks veekeetja.

7.1.38. Esemete, mis on mugandatud keelatud esemete peitmiseks, seest on raskem keelatud esemeid leida. Seega võivad keelatud esemed kergemini kinnipeetavale tuppa sattuda, mis ohustab vangla julgeolekut.

7.1.39. Alkoholivabad joogid, mis nimetuse poolest meenutavad alkohoolseid jooke (näiteks: alkoholivaba õlu, siider, vein jms) on kinnipeetavatele keelatud kuna, ametnikel ei ole võimalik kontrollida nende tegelikku koostist ja alkoholi sisaldust. Lisaks ei ole kinnipeetaval eluliselt vajalik soetada kauplusest käesolevas punktis käsitletud jooke, kuna kinnipeetaval on võimalik kaupluse külastamisel soetada jook, mis ei meenuta nimetuse poolest alkoholi sisaldusega jooki. Lisaks kannab vanglas karistust palju sõltuvusprobleemidega kinnipeetavaid ning alkoholivabade jookide, mis

välimuselt sarnanevad alkoholsetele jookidele, lubamine ei ole eesmärgipärane ning võib sõltuvusprobleemidega kinnipeetavale negatiivselt mõjuda.

7.1.40. KEHTETU (Muudetud 25.09.2017 käskkirjaga nr 1-1/115, jõust. 01.10.2017)

7.1.41. Vatt ohustab vangla üldist julgeolekut. Selle korrektne läbiotsimine on väga ajamahukas või keeruline ning korrektse läbiotsimise tulemusena võivad jääda vati sisse peidetud esemed leidmata või siis võib kaotada vatt oma hügieenilisuse. Samuti võivad läbiotsivad ametnikud ennast vati läbiotsimisel vigastada, kui sinna sisse on peidetud mõni terav keelatud ese - nt nõel. Vatipatjade läbiotsimine on lihtsam, kuna vatipadjad on üksteisest eraldatavad ja seega ka nende vahelt on lihtsam peidetud asju leida kui vati seest.

7.1.42. Vangla järelevalve ja julgeoleku tagamise taktika ja meetodikast informeeritud kinnipeetaval on võimalik ohustada otseselt vangla ja julgeolekut. Oht väljendub keelatud esemete ja ainete vanglasse smuugeldamises või peitmises selliselt, et vangla neid järelevalvetoimingute käigus ei avasta. Teiseks on kinnipeetaval järelevalve taktikat ja meetodikaid teades võimalik vanglast põgenemist või mõnda muud rikkumist selliselt planeerida, et ametnikel ei pruugi olla võimalik seda takistada moel, millega ei kaasneks kinnipeetava/-te, vanglateenistuja, kolmanda isiku või ühiskondliku õigushüve olulist kahju. Kriminogeensete riskide hindamise meetodikat teades on kinnipeetaval võimalik riskihindamise tulemusi sellisel määral manipuleerida, et ametnikul võivad jääda tema kuriteo toimepanemise põhjusriskid välja selgitamata ning talle määratakse ettenähtust madalam kohtlemistase. Sellega kaasneb oht, et kinnipeetav pääseb vabadusse kuriteo põhjusriskide maandamiseta, mis avaldub omakorda suuremas korduvkuritegevuse tasemes ja ohus ühiskonna turvalisusele. Erakorraliste sündmuse lahendamise taktika ja meetodika alane info võimaldab kinnipeetaval planeerida ja teostada korrarikkumist või rünnet moel, et selle operatiivne ja vähese kahjuga lahendamine ei ole võimalik. Selline olukord toob kaasa kõrge ohu vangla teenistujate, kinnipeetavate, kolmandate isikute ning ühiskonna õigushüvedele ning läbi suurema jõudude kaasamise vajaduse, olukorra lahendamise ressurside kasvu.

7.1.43. Tubakaseaduse § 3 lg 2 alusel rühmitatakse tubakatooted suitsetatavateks ja suitsuvabadeks tubakatoodeks ning §-s 31 on sätestatud tubakatoote seonduvad tooted. Justiitsministri 06.10.2016 määrusega nr 21 muudeti justiitsministri 30.11.2000 määruse nr 72 „Vangla sisekorraeeskiri“ § 64¹ punkti 3¹, millega keelati kinnipeetavatele suitsetatavad tubakatooted ja esemed, millest ja mille abil on võimalik suitsetatavaid tubakatooteid kokku panna või neid suitsetada. Vangla on seisukohal, et kinnipeetavatele tuleb ära keelata ka suitsuvabad tubakatooted ja tubakatoode seonduvad tooted, kuna need tooted on tervist kahjustavad. Seega on õigustatud, et vangla teeb pingutusi, et tervisekahjustusi vanglas ära hoida. Siia alla kuuluvad tubakatoode tarvitamisest tekkinud tervisekahjustused, mille ravi võib osutada äärmiselt kulukaks. Riik ei saa seesugust ennast kahjustavat tegevust keelata ära väljaspool vanglat. Vanglas on aga põhjendatud, et selle otsuse teeb riik, arvestades nii üksikisiku kui ka avalikke huve. VangS § 4¹ tulenevalt, kui seadus ei sätesta konkreetset piirangut, võib vangla, Justiitsministeerium või arestimaja kohaldada vaid selliseid piiranguid, mis on vajalikud vangla või arestimaja julgeoleku kaalutlustel. Sama seaduse § 66 lg 1 sätestab, et kinnipeetavate järelevalve korraldatakse viisil, mis tagab käesoleva seaduse ja vangla sisekorraeeskirjade täitmise ja üldise julgeoleku vanglas. Seega annavad eelnimetatud sätted vanglale õiguse piirangu kehtestamiseks, kui seatud piirangud on seotud vangla julgeoleku tagamise vajadusega. Kehtestatud piiranguga võib vangla minimeerida tubakatoode üleandmist kinnipeetavate vahel. Tubakatooted on subkultuuri maksevahend, mis tähendab, et erinevate tubakatoodega tasutakse teenuste eest. Igasuguste asjade vahetamine ja üleandmine tekitab vanglas lisaks järelevalve raskustele ebaseaduslikke võlasuhteid. Sellise olukorra tekkimine on aga lubamatu, kuna toetab kinnipeetavate hulgas subkultuuriliste ilmingute levimist, mis vastanduvad riikliku poliitika ja kehtiva seadusandlusega. Kuna liikumas on tooteid, mis on tubakavabad, kuid sisaldavad nikotiini, siis on põhjendatud keelata vanglas ka nikotiini sisaldavad tooted. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024) (Muudetud 25.10.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/58, jõust. 25.10.2024)

8. isiklikud esemed ja nende hoidmine

8.1.1. Antud kodukorra punkt täpsustab VSKE § 57 lg 1 ja VSKE § 61 ning määratleb täpsemalt, kus kohas enda juures võib kinnipeetav oma isiklikke asju hoida. Toiduainete tühjad pakendid, ümbrised jm on prügi, mille kasutamine ei ole vanglas vajalik, ning mis kuulub ära viskamisele. Nende alles hoidmine ja kogumine raskendab toas läbiotsimist ning seega üldist julgeolekut vanglas ning tulenevalt VangS § 15 lg 2 p 3 on see keelatud. Toas ei ole vajalikud ka kasutatud margid. Vahel põhjendatakse seda küll

kogumisega, kuid reaalselt on kasutanud kinnipeetavad kasutatud marke kirjade uuesti saatmiseks. Saabunud ümbrikel olevad margid ei ole keelatud ja neid ei pea eemaldama.

8.1.2. Kinnipeetavatele on loodud sellised tingimused, mis võimaldavad hoida toiduained köögis, kus neid ka kasutatakse. Toiduainete toas hoidmine ei ole eesmärgipärane ning võib mõningal juhul olla ka antisanitaarne. Üldjuhul tuleb toiduaineid hoida köögis, selleks ettenähtud karbis. Juhul, kui toiduainete kogus ületab hoiustamiseks ettenähtud karbi mahutavuse, siis vajadusel võib toas hoida ainult kohvi, teed ja maiustusi.

8.1.3. Esemete laost väljastamiseks või lattu paigutamiseks avaldab kinnipeetav soovi vanglaametnikule. Vanglaametnik kontrollib asjade kuulumist kinnipeetavale. Isiklikud riideesemed, mille lattu paigutamist kinnipeetav taotleb, tuleb eelnevalt puhtaks pesta. Halvasti lõhnavate või määrduanud esemete lattu paigutamisest võib keelduda, kuna vanglateenistus ei saa võimaldada tekkida vanglas antisanitaarset olukorda. Määrduanud ning halvasti lõhnavate esemete lattu paigutamine võib tuua kaasa parasiitide või nakkushaiguste leviku, mistõttu selliseid esemeid ei ole võimalik lattu paigutada. Tulenevalt VSKE § 62 lg 1 sätestatule võib hügieeninõuete täitmise tagamiseks vangla direktor või tema poolt määratud direktori asetäitja tervishoiuteenuse osutaja ettepanekul tehtud otsuse alusel hävitada kinnipeetavale kuuluvaid asju, kui ta on sellest kinnipeetavale allkirja vastu teatanud.

8.1.4. Vastavalt VSKE § 62 lg 2 sätestatule kui kinnipeetava asjade kaal ületab 30 kilogrammi, tehakse kinnipeetavale ettepanek saata piirkaalu ületav kogus asju lähedastele või muudele isikutele väljaspool vanglat. Kui kinnipeetav sellest keeldub, hävitatakse piirkogust ületavad asjad, arvestades võimaluse korral kinnipeetava soovi. Tulenevalt sätestatust annab vangla kinnipeetavale võimaluse saata vanglast välja esemeid, mida kinnipeetav enam vangistuses ei vaja, ilma, et ta peaks need hävitama või kinnipeetava lubatud isiklike asjade kaal ületaks seaduses ettenähtud piirmäära.

8.1.5. Nimetatud säte võimaluse vahetada esemeid väljasõidu raames. Asjade vahetamiseks/vanglast ära viimiseks väljasõidu raames annab loa inspektor-kontaktisik.

8.2. Kinnipeetaval on keelatud:

8.2.1. VSKE § 57 lg 1 kohaselt on kinnipeetaval õigus hoida enda juures või kinnipeetavate isiklike asjade laos vanglasse saabumisel kaasa võetud asju ja vanglateenistuse vahendusel soetatud isiklike asju, sellest tulenevalt on igasugune muu viis esemete enda valdusesse saamiseks keelatud. Tagamaks ja kindlustamaks seda, et kinnipeetavad ei müüks ega vahetaks oma asju, on vajadus antud punkti kodukorda lisamine. Aitab hoida kinnipeetavate isiklike asjade ühtseid nimekirjasid korrektse ja õigena.

8.2.2., 8.2.5. ja 8.2.7. VSKE § 57 lg 1 kohaselt on kinnipeetaval õigus hoida enda juures või kinnipeetavate isiklike asjade laos vanglasse saabumisel kaasa võetud asju ja vanglateenistuse vahendusel soetatud isiklike asju või vanglasse saabudes kaasas olnud asju, sellest tulenevalt on igasugune muu viis esemete enda valdusesse saamiseks keelatud. Seega on keelatud teiste esemete omamine ja ka omandamine ja ka kasutusse andmine, mis tuli antud keeluga täpsustada. Sellised sätted vähendavad võimalust, et tugevamad kinnipeetavad nõrgematelt esemeid ära võtavad, kuna hilisema kontrolli käigus tuleb see välja ning esemed võetakse ära.

8.2.3. Eesmärgiks on tagada keelatud või ebaseaduslikul viisil omandatud esemete mitte sattumine vanglasse. Lubatuks jäävad töötavil kinnipeetavail tööandja poolt antud tööriietuse ning õppival kinnipeetaval kooli poolt väljastatud õppematerjalide (mille toomiseks on saadud inspektor-kontaktisiku poolt luba) toomine vanglasse.

8.2.4. VangS § 29 lg 2¹ kohaselt kontrollib vanglateenistus, kellega kinnipeetav telefoni teel suhtleb. Tagamaks, et kontrolli oleks võimalik teostada on keelatud ka teiste telefoninumbrite kasutamine ja teistele kasutamisse andmine. Vanglad ei väljasta enam kinnipeetavatele füüsilisi telefonikaarte, mistõttu on kodukorra sõnastusest eemaldatud sõna „telefonikaart“. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

8.2.6. kasutada täiendavaid kütteseadmeid. Tartu vangla kõik kinnipeetavate elu- ja olmeruumid on varustatud keskküttesüsteemi ja tsentraalse ventilatsioonisüsteemiga, mida juhib arvutisüsteem, mis tagab ruumidesse vajaliku temperatuuri ja vajaliku värsket õhu. Täiendavad kütteseadmed on vangla tingimustes üldjuhul elektrilised elementseadmed, mis ei ole tehase toodang ja mille töökindlus ei ole tagatud, samuti ei ole vangla elektrisüsteem ehitatud selliselt, et see peaks vastu teadmata võimsusega elektrilistele kütteseadmetele, välistatud ei ole elektrilõõgi võimalus, mis ohustab otseselt vangla julgeolekut. VSKE § 64¹ p 3 kohaselt on süütamisvahendid kinnipeetavale keelatud, seega ka keelatud

igasugused kütteseadmed, mis eeldavad millegi süütamist süütamisvahendiga. Küttekehad on vanglas keelatud, kuna seavad ohtu vangla julgeoleku ja vanglas viibivate isikute elu ja tervise. Küttekehade ebaõige kasutamine võib põhjustada tulekahju, nendega rünnates on võimalik kaaskinnipeetavaid ja ametnikke kõrvetada, nendesse on võimalik peita keelatud esemeid, mille leidmine küttekeha seest on keeruline ning reeglina sisaldavad need juheta, mida on samuti võimalik kasutada ründerelvana. Kuna vanglas on sisetemperatuur piisavalt kõrge, siis puudub vajadus ruumide täiendavaks kütmiseks.

8.2.8. aknast välja visata või asetada aineid või esemeid. Vangistuse täideviimise eesmärk on suunata kinnipeetav õiguskuulekale ja ühiskonnas aktsepteeritavale käitumisele. Esemete aknast välja viskamise ei ole üldlevinud viisakusvorm ja viisakal käitumisel tervikuna on kinnipeetavate käitumisele üldpreventiivne mõju. Kinnipeetaval on kohustus sorteerida ja liigiti koguda enda tekkinud prügi. Aknast väljavisatud esemed reostavad keskkonda. Esemete asetamiseks aknast välja puudub vajadus, sest VSKE § 57 lg 3 kohaselt ei tohi kinnipeetava enda käes ja laos olevate esemete kaal ületada 30 kilogrammi, seega ei saa tekkida olukorda, et esemed ei mahuks lattu ja tuppa ära. Aknast eseme välja asetamisega võib ese kukkuda maapinnale, see paneb aga vanglateenistuse ametniku olukorda, kus ta peab hakkama väljakukkunud esemeid akende alt otsima ja tagasi toimetama, see aga loob võimaluse, et üks kinnipeetav viskab eseme aknast välja ja teine küsib seda endale tagasi, seega ohustab selline olukord vangla julgeolekut.

8.2.9. KEHTETU (Muudetud 25.09.2017 käskkirjaga nr 1-1/115, jõust. 01.10.2017)

8.2.10. Pakendite piirkoguse juures ei ole oluline, kas pakendid on tühjad või täis originaalsisuga ainet/vedelikku. Piirkoguse juures summeeritakse need kõik kokku ja kui need ületavad lubatud kogust, siis on üleliigsed keelatud.

Pakendid (pandi-, plast-, tetrapakendid) sobivad hästi spordivahendite valmistamiseks ja seda on vanglates korduvalt ette tulnud. VSKE § 64¹ p 9 kohaselt on kinnipeetavale keelatud spordivahendid. Seesuguste raskete esemete hoidmine toas seab ohtu vangla julgeoleku ja on ohuks isikute elule ja tervisele, sest raskeid pudeleid on võimalik kasutada ka ründerelvadena löömiseks. Pakendid on oma mõõtmetelt suured. Suures koguses nimetatud esemete hoidmine toas raskendab kambri läbiotsimist ja seeläbi keelatud esemete leidmist, võib varjata peidikuid, ehituselementide lõhkumist, sodimist jne. Läbipaistmatute pakenditest on keeruline leida sinna peidetud keelatud esemeid. Seetõttu on need ohtlikud vangla üldisele julgeolekule.

Ära tarvitatud pandipakendite hoidmine kauem, kui järgmise poepäevani ja äratarvitatud pakendite hoidmine kauem, kui järgmise jäätmete ära andmise päevani ei ole vajalik ning nende ära andmise tagajärjel suureneb vangla julgeolek, kuna läbiotsimisi on kergem teostada.

8.2.11. Pakendid (pandi-, plast-, tetrapakendid) sobivad hästi spordivahendite valmistamiseks ja seda on vanglates korduvalt ette tulnud. VSKE § 64¹ p 9 kohaselt on kinnipeetavale keelatud spordivahendid. Seesuguste raskete esemete hoidmine toas seab ohtu vangla julgeoleku ja on ohuks isikute elule ja tervisele, sest raskeid pudeleid on võimalik kasutada ka ründerelvadena löömiseks. Pakendid on oma mõõtmetelt suured. Suures koguses nimetatud esemete hoidmine toas raskendab kambri läbiotsimist ja seeläbi keelatud esemete leidmist, võib varjata peidikuid, ehituselementide lõhkumist, sodimist jne. Läbipaistmatute pakenditest on keeruline leida sinna peidetud keelatud esemeid. Seetõttu on need ohtlikud vangla üldisele julgeolekule.

8.2.12. VSKE § 57 lg 1 kohaselt on kinnipeetaval õigus hoida enda juures või kinnipeetavate isiklike asjade laos vanglasse saabumisel kaasa võetud asju ja vanglateenistuse vahendusel soetatud isiklike asju, sellest tulenevalt on igasugune muu valduse muutumine keelatud.

VangS § 67 p4 kohaselt peab kinnipeetav suhtuma vangla varasse heaperemehelikult. Vangla poolt väljastatud esemete eest vastutab kinnipeetav, kellele need on väljastatud ning esemete maha jätmise on mitteheaperemehelik vangla varasse suhtumine, kuna kinnipeetav on kohustatud need vanglale tagastama. Jättes need aga tuppa satuvad esemed teiste kinnipeetavate valdusesse.

8.2.13. Alusel on kinnipeetaval keelatud kääritada või hapendada toiduaineid kuna toiduainete kääritamine ja hapendamine ei ole hügieeniline ning selliste toiduainete söömine võib kahjustada tervist.

8.3. Tупpa lubatud riided ja hügieenitarbed:

8.3.1. VangS § 46 lg 2 kohaselt kannab avavanglas kinnipeetav isiklikku riietust, mille puhastuse, korrashoiu ja reeglipärase vahetuse tagab kinnipeetav omal kulul. Kui kandmiskõlblikud isiklikud riided puuduvad, annab vanglateenistus kinnipeetavale vangla riietuse. Antud punkti juures välja toodud

kogused, mis kogustes vastavaid esemeid võivad kinnipeetavad toas hoida ning täpsustused. Täpsustuste lisamine on oluline kuivõrd VangS § 15 lg 2 p 3 kohaselt on kinnipeetavatel keelatud esemed, mis ohustavad vangla julgeolekut.

8.3.2. VangS § 4¹ lg 2 kohaselt kinnipeetava, arestialuse või vahistatu vabadus allutatakse seaduses toodud piirangutele. Kui seadus ei sätesta konkreetset piirangut, võib vangla, justiitsministeerium või arestimaja kohaldada vaid selliseid piiranguid, mis on vajalikud vangla või arestimaja julgeoleku kaalutlustel. Piirangud peavad vastama täideviimise eesmärgile ja inimväärikuse põhimõttele ega tohi moonutada seaduses sätestatud teiste õiguste ja vabaduste olemust. Hügieenivahendite koguste piiramine on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, kuna suurtes kogustes sisseostude tegemine ja nende toas hoidmine raskendab läbiotsimist ja suurendab keelatud esemete peitmise võimalust ning seega ohustab vangla julgeolekut. Hügieenitarvete koguste piiramine aitab ära hoida või vähendada tegevusi (suurem võimalus peita tuppa keelatud esemeid, läbiotsimiste raskendamine tulenevalt kontrollimist vajavate esemete suuremast hulgast, isiku enda tarbimisvajadust ületavate hügieenivahendite puhul asjade üleandmise või vahetamise võimalus, mis omakorda tekitab kinnipeetavate vahel võlasuhteid, mille lahendamine võib viia kinnipeetavate tüliideni ja füüsiliste konfliktideni, mille toimumine ja toimepanek ohustab ilmselgelt vangla julgeolekut). Ilma hügieenivahendite kogust piiramata ei ole efektiivselt võimalik saavutada olukorda, kus toas hoitavad asjad ei muutuks vahenditeks, millega on võimalik takistada läbiotsimiste efektiivsust, kalduda kõrvale keelust hoida toas keelatud esemeid, takistada ebaseaduslikke alluvus- ja võlasuhteid jne. Naissoost kinnipeetavatele on lubatud mõistlikus koguses kosmeetikat, mis on alkoholi ja atsetooni vaba. Alkoholi ja atsetooni sisaldav vedelik on ohuks vangla julgeolekule, sest põhjustab joovet. Joobes kinnipeetav ei ole aga suuteline adekvaatselt hindama enda ümber toimuvat.

8.3.3. Laos ei hoiustata kinnipeetava hügieeni-, kehahooldus- ega puhastusvahendeid, sest kinnipeetavale on kaupluse teenus tagatud üldjuhul kaks korda kuus ning vajaduse korral saab ta neid esemeid soetada kauplusest. Ladu on ette nähtud kinnipeetavate isiklike esemete (riiete, jalatsite, tarbeesemete, elektroonika jms) hoiustamiseks. Toiduainete, kuivainete (sh tee ja kohv) ladustamine eeldab teatavaid säilitamistingimusi, mis vanglal puuduvad. Toiduained ja kuivained (sh tee ja kohv) võivad laos rikneda, mis võib tekitada laos antisanitaarse olukorra, samuti võivad hakata levima parasiidid. Telerite ja muu tehnika pakendid on peale seadme kättesaamist prügi. Nende üle eraldi arvestust ei peeta ning peale esemete kätte saamist kuuluvad need ära viskamisele. Tartu Vangla eraldi prügi ei hoiusta. Kui kinnipeetav leiab, et tehnika karbid on talle vajalikud, siis võib ta need esemed mõistliku aja jooksul vanglast välja anda.

8.4.1. Tegemist on julgeolekuriski maandamisega, et elektriseadme kasutamise tõttu ei satuks ohtu vangla turvalisus. Numbritega märgistatud turvakleebise üheks eesmärgiks on siduda konkreetne elektriseade selle omanikuga. Elektriseadmete liitekohtadele paigaldatud turvakleebis võimaldab vanglateenistusel avastada kinnipeetavate poolt elektriseadmete lahti võtmisi (praktikas on tulnud ette, et kinnipeetav peidab elektriseadme sisse keelatud esemeid). Lisaks paigaldatakse elektriseadme sellistele ühendustele/pesadele turvakleebised, mis on vajalikud Tartu Vangla hinnangul vangla julgeoleku tagamiseks (nagu USB-, HDMI- pesad) avastamiseks, et oleks võimalik aru saada, kui on kasutatud raskesti avastavaid keelatud esemeid nagu mälupeelid, mälukaartid vmt.

8.4.2. Kuna vangla ei ole elektrit jagav asutus ei saa ka vangla võtta vastutust elektriseadmete kahjustuse eest, mis on tekkinud elektrivoolu katkestusest, pinge muutustest või elektriseadmete tehnilistest riketest. Vangla vastutab vaid juhul kui kahjustus on tekkinud Vangla õigusvastase tegevuse tõttu.

8.4.3. Kinnipeetav on kohustatud kasutama elektriseadet vastavalt selle kasutusjuhendile, vastasel korral võib kinnipeetav seada ohtu enda või kogu vangla turvalisuse. Luba elektriseadme kasutamiseks antakse kinnipeetavale, kes on vastavasisulise taotluse vanglale esitanud. Elektriseadme kasutamiseks saanud kinnipeetav võib elektriseadet kasutada vaid oma toas kuhu ta on vangla poolt paigutatud ning tal ei ole lubatud viia elektriseadet teise tuppa ega anda elektriseadet teisele isikule kasutada. Raadio ja TV kasutamisel ei tohi müra kostuda osakonna päevaruumi, kuna vali müra segab järelevalve teostamist.

8.4.4. Rikutud elektriseadme kasutamine on vanglas keelatud, kuna sellega kaasneb oht inimese elule ja tervisele ning vangla turvalisusele. Rikutud elektriseadme võtab vanglateenistus ära ning ese kuulub vastavalt kinnipeetava soovile lattu paigutamisele, hävitamisele või vanglast välja saatmisele. Saatmiskulud kannab kinnipeetav. Rikutud turvakleebisega seade võetakse vanglateenistuse poolt ära

ja paigutatakse lattu kinnipeetava isiklike asjade hulka. Elektriseadmega rikkumise toime pannud kinnipeetaval tunnistatakse inspektor-kontaktisiku poolt elektriseadme luba kehtetuks.

8.4.5. Kinnipeetava toast lahkumise all on mõeldud seda, kui kinnipeetav ei viibi parasjagu oma toas – kas on osakonnas süüa tegemas, läheb jalutama vms. Tavaelus on normaalne, et toast lahkudes ei jäeta elektriseadmeid tööle või tuld põlema. Sellise käitumisviisiga hoiavad inimesed elektrit kokku. VangS § 6 kohaselt on vangistusseaduse eesmärgiks suunata kinnipeetavaid õiguskuulekale käitumisele. Üheks viisiks on õpetada neile tavaelus normaalseid käitumismalle ja olema kokkuhoidlik saamaks tavaelus ka rahaliselt paremini hakkama.

8.4.6. Elektriseadme kasutamist saamisel tekib kinnipeetaval kohustus tasuda elektriseadme kasutamisega kaasnevate kulutuste eest ja mitte panna elektriseadme kasutamisega toime õigusrikkumisi. Kui kinnipeetav ei täida eelmärgitud kohustusi on vanglateenistusel õigus võtta elektriseade ära ja otsustada elektriseadme kasutamist kehtetuks tunnistamine.

8.4.7. Sätestatakse kellele ja kuidas peab kinnipeetav tegema taotluse elektriseadme saamiseks. Samuti kehtestatakse ka blankett, millele tuleb taotlus teha. Blanketi korrektne täitmine kergendab ja kiirendab oluliselt kinnipeetava taotluse lahendamist.

8.4.8. On täpsustatud ära, et raha puudumisel elektriseadme kasutamiseks luba ei anta. Vajalik selleks, et kinnipeetavad saaksid paremini aru, et enne raha olemasolu ei ole mõtet ka elektriseadme kasutamiseks taotlust teha ning et nad peavad raha kasutades arvestama, et arvele jääks piisav summa raha ka elektriseadme jaoks.

8.4.9. kuni 8.4.12. punktides täpsustatakse VSKE § 59'2 ja 59'3 elektriseadme eest raha arvestamise korda. Need selgitatakse täpsemalt lahti selleks, et kinnipeetavad ja ka ametnikud üheselt aru saaksid.

8.5. Elektriseadme remont

Kuna Vangla ise elektriseadmete remonttöid ei teosta, siis selleks, et tagada kinnipeetavatele võimalus oma katkiste elektriseadmete remontimine, on kinnipeetaval võimalus elektriseadme remonti viimiseks esitada kirjalik taotlus inspektor-kontaktisikule. Peatükis on välja toodud, millised andmed peavad olema taotluses olemas. Loa saamisel toimetab kinnipeetav elektriseadme remonti vanglaga eelnevalt kooskõlastatud remondi teenust pakkuvasse firmasse. Peatükk kätkeb endas ka remondijärgselt elektriseadmega toimimist vanglas. Kuna Vangla ise remonditeenust ei osuta ja on teenusepakkuja ja kinnipeetava vahelises suhtes vaid vahendaja rollis, siis ei vastuta Vangla remonttööde teostamise kvaliteedi eest. Kui kinnipeetav ei ole rahul teostatud tööga, siis tuleb tal esitada pretensioon otse teenusepakkujale.

9. Kinnipeetava toitlustamine

VangS § 47 lg 1 kohaselt korraldatakse kinnipeetava toitlustamine vastavuses elanikkonna üldiste toitumistavade ja silmas pidades elutegevuseks vajalikku toidutarvet. Kinnipeetava toitlustamine peab olema korrapärane ja vastama toiduhügieeni nõuetele.

9.1. Sotsiaalministri 31.detsembri 2002.a määruse nr 150 „Toidunormid kinnipidamisasutustes“ § 1 kohaselt kehtestatakse kinnipidamisasutustes olevatele kinnipeetavatele päevased toidunormid.

9.1.1. Toitlustamise töökorraldus annab võimaluse kinnipeetavatel ise otsustada, kas ta soovib vangla poolt pakutavat toitu ja milliseid toidukordi ta soovib. Tihti väljastatakse kinnipeetavatele toidukordi, mida kinnipeetavad realselt ära ei tarvita ning toit läheb ära viskamisele. Avavangla peab kinnipeetavatele tagama võimalikult sarnase elukorralduse, nagu see on vabaduses. Ühiskonnas on tavapärane, et oma toitumine planeeritakse lühikeste perioodide kaupa ette. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

9.2. KEHTETU (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

9.3. Kinnipeetaval on õigus keelduda Vangla poolt temale pakutavast toidust. Kinnipeetava poolt vastavasisulise kirjaliku taotluse esitamise korral ei väljastata temale toiduportsjonit ning vanglateenistuse ametnik fikseerib kinnipeetava tahte toidust loobumise kohta.

9.4. Eritoitlustuste määramise ja menetlemiste pädevused on sätestatud kodukorra alusel. Lihavaba toidu võimaldamise eesmärk on, et kinnipeetav saaks vältida liha sisaldavate toitainete söömist, kui seda ei võimalda tema tervislik seisund või usulised vaated. Kui kinnipeetav ostab kauplusest liha sisaldavaid toitaineid, lõpetatakse temale määratud lihavabatoidu väljastamine ning kinnipeetavale määratakse tavatoitlustamine. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

9.5. Kui kinnipeetav lahkub ajutiselt vanglast kohtusse, siis asendatakse Tartu Vanglas pakutav lõunasöök kuivtoidupakiga, kuna sel ajal kinnipeetava toitlustamine vanglas ei ole võimalik. Kuivtoidupaki annab kinnipeetavale vanglateenistuse ametnik.

9.6. Vanglal ei ole võimalik kinnipeetavat toitlustada, kui ta enne toitlustamise aega vanglast lahkub, siis toitlustab teda vastuvõttev vangla. Sellisel juhul ei ole vaja ka kuivtoidupakki kaasa anda.

9.7. Päevane leiva ja saia norm antakse välja hommikusöögi ajal (v.a väljaspool vanglat töötavatele kinnipeetavatele). Väljaspool vanglat töötavatele kinnipeetavatele väljastatakse hommikusöögiga pool päevasest leiva ja saianormist ning teine pool päevasest leiva ja saianormist väljastatakse koos töökohta saadetava lõunasöögiga.

9.8. Avavanglas kohapeal viibiv kinnipeetav annab toidunõud toidujagajale, et toidujagaja saaks kinnipeetavale toidu nõudesse asetada. Kinnipeetav peab temale ettenähtud toidu vastu võtma, et vältida hilisemaid sellekohaseid vaidlusi. Vangla poolt väljastatakse igale kinnipeetavale toit individuaalselt. Selleks, et kinnipeetavale oleks tagatud päevaseks tarbimiseks ettenähtud toidunorm, on keelatud temale väljastatud toidu andmine teisele kinnipeetavale. Toidukorra ajal väljaspool vanglat töötavatel kinnipeetavatel on võimalus võtta tööle kaasa eelneva päeva lõunasöök, kui nad on selleks soovi avaldanud. Selleks väljastab vangla töötavatele kinnipeetavatele säilituskarbid, mille markeerib kinnipeetava nime ja temale vastava menüütunnusega. Karpe saab kasutada rotatsiooni korras – ühel päeval on töö koos toiduga kaasas üks komplekt karpe, teine komplekt on jäetud avavanglasse toidu väljastamiseks. Kinnipeetav peab ise tagama enda kasutuses olevate säilituskarpide korrasoleku ja puhtuse. Samuti peab kinnipeetav ise veenduma, et kui ta on lõunase toidukorra väljastamist soovinud, siis jätab ta säilituskarbid vangla poolt määratud kohta eluosakonna köögis. Toidujagamise ajal paneb toidujagaja säilituskarpi menüüjärgse toidukorra, kui töötav kinnipeetav on selleks soovi avaldanud (tabelisse märke teinud). Peale toidujagamist asetab majandustöolisest toidujagaja töötavate kinnipeetavate toiduga säilituskarbid elusektsioonis olevasse külmkappi selleks määratud kohale. Kinnipeetaval on õigus toit tööle/kooli kaasa võtta, toitu vanglasse tagasi tuua ei tohi, kuna toidu sisse on võimalik edukalt peita keelatud esemeid, mida visuaalse kontrolli käigus tuvastada võimalik ei ole. Põhjaliku läbiotsimise korral ei säili toidu söömiskõlblikkus, mistõttu ei ole toidu tagasi toomine põhjendatud. Töötavatele ja vanglast eemal viibivatele kinnipeetavatele toitlustamiseks määratud jooke (nt piim, mahl, morss) toidujagaja poolt portsjoniteks ei jaotata, vaid hoiustatakse külmkapis portsjonitele vastavas kinnises pakis (nt piim) või muus vangla poolt väljastatud anumal (nt morss, mahl). (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

9.9. Kinnipeetavate toitlustamine toimub VangS § 47 ja sotsiaalministri 31.detsembri 2002.a määruse nr 150 „Toidunormid kinnipidamisasutustes“ alusel. Kinnipeetavate toitlustamine toimub üldjuhul osakonna üldruumis v.a mõningate erisustega (näiteks töö viibivad kinnipeetavad). Vangla töökorraldusest tulenevalt ei ole väljaspool vanglat töötavaid kinnipeetavaid otstarbekas tuua vaid toitlustamise ajaks osakonda, mistõttu toitlustatakse nimetatud kinnipeetavaid vastavalt nende asukohale lähimas toitlustamiseks võimalikus kohas (väljaspool vanglat asuvas töökohas).

9.10. Toidujagamist teostab kinnipeetavast abitööline vanglateenistuse ametniku järelevalve all põhjusel, et toidu jagamine toimuks korrektselt. Vanglateenistuse ametnik kontrollib visuaalselt jagatavaid toidukoguseid ja jälgib, et kinnipeetavast abitööline ei annaks tuppa kõrvalisi esemeid.

9.11. Vanglasse saabumisel väljastatakse kinnipeetavale toidunõud. Üldjuhul asuvad kinnipeetavale väljastatud nõud kinnipeetavale määratud toas või üldruumis asuvas köögis, selleks ettenähtud riulitel. Kinnipeetav hoolitseb ise toidunõude puhtuse eest.

9.12. Kinnipeetavatele väljastatakse toit ainult vangla poolt kasutamiseks eraldatud nõudesse, kuna antud toidunõud on selleks piisavad. Vältimaks näiteks olukordi, kui kinnipeetav kasutab enda tpsi, mis ei ole sangaga, on oht, et toidujagaja kõrvetab ennast või kui kinnipeetav annab kausi, mis on tunduvalt suurem kui vangla kauss, siis visuaalselt tundub, et toitu on kaussi saanud vähem kui teistele ning sellest tulenevalt võidakse ekslikult toitu kinnipeetavale rohkem anda, mille tulemusena jääb aga mõni teine kinnipeetav toidust ilma. Vangla poolt väljastatakse igale kinnipeetavale isikule toit individuaalselt.

Vältimaks tubades antisanitaarse olukorra tekitamist või parasiitide levikut ei ole toas lubatud toitu hoida (v.a kuivained ja maiustused) ning vangla poolt väljastatud toit tuleb tarbida koheselt.

9.13. Vangla üldruumis on vee varustus tagatud, mistõttu on kinnipeetavatel võimalik oma toidunõud ise pesta. Kinnipeetav hoolitseb ise toidunõude puhtuse eest. Vältimaks nakkushaiguste levikut on vanglateenistuse ametnikul õigus keelata toidu väljastamist pesemata toidunõudesse.

9.14. Vabal ajal võib kinnipeetav sööki valmistada osakonna köögis. Realiseerimistähtaja ületanud toiduained tuleb hävitada. Informatiivne norm, mis teadvustab kinnipeetavatele kus on neil võimalus sööki valmistada. Söömiskõlbmatuks (sealhulgas realiseerimistähtaja ületanud) muutunud toiduainete säilitamine kambris on ohuks vanglas viibivate isikute elule ja tervisele. Nimelt soodustab elementaarsete hügieeninõuete eiramine haiguste ja parasiitide levikut ning mürgituste teket. Samuti raskendab läbiotsimiste teostamist, mis seab ohtu vangla julgeoleku. Kõnealune piirang ei riku kinnipeetavate õigusi, sest vangla toilitab kinnipeetavaid kolm korda päevas ning kinnipeetaval ei ole vajadust söömiskõlbmatuid toiduaineid kambris hoida.

9.15. Kui kinnipeetav lahkub ajutiselt vanglast näiteks kohtusse, kooli siis asendatakse vanglas pakutav lõunasöök kuivtoidupakiga, kuna sel ajal kinnipeetava toitlustamine vanglas ei ole võimalik. Kuivtoidupaki annab kinnipeetavale vanglateenistuse ametnik. Vanglal ei ole võimalik kinnipeetavat toitlustada, kui ta enne toitlustamise aega vanglast lahkub.

9.16. Eesmärk on, et kinnipeetav ei väljendaks alusetult rahulolematust vangla poolt pakutava toidu suhtes (näiteks toit ei maitsenud jms). Kui kinnipeetavale on väljastatud ebakvaliteetne toit (näiteks on toidus kõrvalised esemed jms) on kinnipeetav kohustatud viivitamatult sellest teavitama vanglateenistuse ametnikku ning andma vanglateenistuse ametniku kätte ebakvaliteetse toidu.

10. Jäätmete käitlemine

Kinnipeetava eluruum on tuba. Kinnipeetava olmetegevusega kaasneb muuhulgas olmejäätmete tekkimine. Vastavalt jäätmeseaduse § 31 lg 1 sätestatule korraldab kohaliku omavalitsuse üksus jäätmete sortimist. Tartu Linnavolikogu 09.06.2005 määruse nr 112 „Tartu linna jäätmehoolduseeskiri“ § 3 lg 3 kohaselt tuleb jäätmed koguda liigiti, et võimaldada jäätmete taaskasutamist võimalikult suures ulatuses. Keskkonnaministri 16.01.2007 määruse nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ § 3 lg 1 järgi tuleb esmajoones kasutada kõiki võimalusi olmejäätmete sortimiseks nende tekkemomendil või vahetult peale seda tekkekohas. Olmejäätmete sortimisel tekkekohas tuleb liigiti koguda /.../ vähemalt järgmised jäätmeliigid: 1) paber ja kartong; 2) pakendid; 3) ohtlikud jäätmed; [---] 6) probleemtoodete jäätmed, sealhulgas , elektroonikaromud ja nende osad, patareid ja akud; 7) põlevjäätmed, sealhulgas puit ja plastid;[---]; 9) metallid.

Pakendijäätmete puhastamise kohustus tuleneb pakendiseaduse § 20 lg-st 4², mille järgi on lõppkasutaja või tarbija kohustatud pakendi ja pakendijäätmed tagastama tühjalt ja liigiti sordituna vastavalt kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjas kehtestatud korrale ja pakendiettevõtja või taaskasutusorganisatsiooni nõuetele. Antud sätte kohaselt peab pakend tagastamisel olema tühi. Pakendeid, kus pole olnud midagi määrivat, pole vaja pesta. Sellised pakendid on näiteks singi- ja juustupakendid, puuviljaalused jms. Vedelamate toodete, näiteks jogurti ja keefiri pakendid tuleks enne tagastamist loputada, põhjalikum küürimine pole vajalik. Kui pakendisse on jäänud vedelikku, siis piisab, kui see enne tagastamist välja valada.

Vastavalt Tartu linna jäätmehoolduseeskirjale on patareide ja akude näol tegemist probleemtoodete jäätmetega ning need tuleb koguda teistest jäätmetest eraldi ning toimetada vastavatesse kogumispunktidesse. Kuna kinnipeetavatel puudub ligipääs probleemtoodete jäätmete kogumispunktile on nad kohustatud ära visatavad patareid ja akud andma vanglatöötajale. Ka elektriseadmed ja nende osad on probleemtoodete jäätmed, mis tuleb koguda teistest jäätmetest eraldi ning viia spetsiaalsesse kogumispunkti.

11. Olmeküsimused

11.1. Vanglasiseste olmeküsimuste lahendamine

11.1.1. Vanglasiseseid olmeküsimusi lahendavad vanglateenistuse ametnikud, tulenevalt nende ametikohapõhistest kohustusest ja pädevusest. Kinnipeetava probleemide esmane edastaja ja lahendaja on vanglateenistuse ametnik koostöös teiste ametnikega. Juhul kui kinnipeetava probleemi lahendamine ei kuulu ametniku pädevusse, edastab ta selle lahendamiseks vangla vastavale struktuuriüksusele. Kinnipeetaval vangistusega seoses tekkinud probleemid lahendatakse vanglateenistuse ametniku poolt või tema vahendusel. Kinnipeetava poolt vanglale esitatud taotlus peab olema vanglateenistusele arusaadav, mistõttu on vajalik, et taotlus oleks kirjutatud selgesti loetavas käekirjas ning selle sisu peab olema selgelt ja üheselt väljendatud. Kui esitatud taotlus on ebakorrektselt vormistatud või ebatäpne, peab seda lahendav vanglateenistuse ametnik täpsustama puudulikult esitatud andmeid ning taotlust ei ole võimalik esimesel võimalusel lahendada.

11.1.2. Kinnipeetav esitab Vanglale taotlusi vaid enda nimel, sest ta saab oma pöördumises taotleda vaid konkretselt temasse puutuvate probleemide lahendamist. Tulenevalt keeleseaduse §-st 10 toimub riigiasutuste asjaajamine eesti keeles. Selles tulenevalt tuleb pöördumised esitada eesti keeles.

11.1.3. Märgekirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse § 6 kohaselt vastatakse märgekirjale või selgitustaotlusele viivitamata, kuid mitte hiljem kui 30 kalendripäeva jooksul selle registreerimisest. Sellest tulenevalt nähakse vastamisele reeglina ette 30 päevane tähtaeg. Erandina tuleb käsitleda seadustes ette nähtud kindlaid tähtaegu, millest ei ole lubatud kõrvale kalduda (nt tuleb teabenõue täita 5 tööpäeva jooksul).

11.2. Pesu ja jalanõude korrashoid

11.2.1. Isikliku riietuse kandmise õiguse- ja kohustuse selle puhtuse tagamiseks tuleneb VangS § 46 lg 2 sätestatust, mille kohaselt kannab kinnipeetav avavanglas isiklikku riietust, mille puhastuse, korrashoiu ja reeglipärase vahetuse tagab kinnipeetav omal kulul. Kui kandmiskõlblikud isiklikud riided puuduvad, annab vanglateenistus kinnipeetavale vangla riietuse. Samuti täpsustab säte, kuskohas on kinnipeetaval lubatud hoida riideid ning millist tüüpi riideesemeid on kinnipeetaval õigus toas hoida.

11.2.2. Hügieeni tagamiseks kindlustab vangla kinnipeetavale vangla poolt väljastatud voodipesu, käterätiku ja saunalina vahetuse üldjuhul iga neljateistkümnepäeva järel. Juhul, kui tekk, madrats või padi on määrdunud, on kinnipeetaval õigus taotleda nende pesemist. Juhul, kui tekk, padi või madrats on muutunud kasutuskõlbmatuks, on kinnipeetaval õigus taotleda kasutuskõlbmatuks muutunud teki, padja või madrati vahetust. Selleks pöördub ta suuliselt voodipesu vahetusega tegeleva vanglateenistuja poole, kes kontrollib vahetuse põhjendatust/vajadust voodipesu vahetuse ajal. (Muudetud 27.07.2021 käskkirjaga nr 1-1/94, jõust. 09.08.2021)

11.2.3. Vangla poolt väljastatud riideesemete ja voodipesu puhastamine toimub vangla kulul. VangS § 46 lg 2 kohaselt kannab vanglas paiknev kinnipeetav isiklikku riietust, mille puhtuse korrashoiu ja reeglipärase vahetuse tagab kinnipeetav oma kulul. Kui kandmiskõlblikud isiklikud riided puuduvad, annab vanglateenistus kinnipeetavale vangla riietuse. Riietuse (isiklikud riideesemed, vanglavälise tööandja poolt väljastatud tööriiete) puhastuse, korrashoiu ja reeglipärase vahetuse kindlustab kinnipeetav oma kuludega. Isiklike riiete korrashoiu peab tagama kinnipeetav ise. Isiklike riiete pesemiseks vajalikke vahendeid saab kinnipeetav osta vanglaga eelnevalt kooskõlastatud kaubanduskeskustest. Seetõttu toimub kinnipeetava riiete pesemine kinnipeetava kulul. Vangla poolt väljastatud vooditarvikute, käterätide ja kinnipeetavate vangla tööriietuse (majandusabi töodel töötava kinnipeetava töökiitl) pesemise ja parandamise tagab vangla.

11.3. Hügieenipaki taotlemine

11.3.1. Vastavalt VangS § 50 lg 1 peab kinnipeetav hoolitsema oma hügieeni eest. Isikutele, kellel selleks rahalised võimalused puuduvad, väljastab vangla puuduolevad elementaarsed hügieenivahendid. Kinnipeetaval, kellele ei ole piisavalt vahendeid võimaldatakse taotleda hügieenipaki väljastamist. Hügieenipaki saamiseks esitab kinnipeetav suulise taotluse inspektor-kontaktisikule märtsi-, juuni-, septembri- ja detsembri viimasel täisnädalal.

Kinnipeetaval, kes taotluse esitamise perioodil viibis Tartu Vanglas, kuid ei esitanud hügieenipaki saamise taotlust õigeaegselt, tekib õigus esitada uus taotlus järgmise kvartali taotluste esitamise perioodil.

Kinnipeetaval, kes taotluse esitamise perioodil ja paki väljastamise päeval viibis mõnes teises vanglas, tekib õigus esitada taotlus järgmise kvartali taotluste esitamise perioodil.

Kinnipeetaval, kes taotluste esitamise perioodil viibis mõnes teises vanglas või arestimajas, kuid paki väljastamise päeval viibib Tartu Vangla vanglas, on õigus esitada taotlus kahe tööpäeva jooksul Tartu Vangla vanglasse saabumisest.

11.3.2. Punktis sätestatakse, millistel tingimustel on kinnipeetaval õigus hügieenipakki saada. Rahalise piiri kehtestamine on vajalik selleks, et kinnipeetav oma rahalisi vahendeid kasutaks kaupluses eesmärgipäraselt ja soetaks eelkõige ise vajalikud hügieenivahendid. Vastasel juhul kulutab kinnipeetav kaupluses raha muudele esemetele, eeldades, et vangla tagab talle hügieenivahendeid. Hügieenipaki komplekteerimisel on arvestatud vahendite keskmist kulu.

Hügieenipakkide kätte andmist kinnipeetavatele isikutele korraldab inspektor-kontaktisik esimesel võimalusel ning jälgib, et taotlusel ja koondlehel oleks kinnipeetava isikute allkiri hügieenipaki kätte saamise kohta. Positiivselt lahendatud ja kinnipeetavate isikute poolt allkirjastatud taotlused edastab inspektor-kontaktisik Viru Vangla vanglateenistuse haldusosakonna (edaspidi haldusosakond) spetsialistile arhiveerimiseks. Hügieenipakkide väljastamise koondlehed, kus on kinnipeetavate isikute nimed ja allkirjad ning inspektor-kontaktisiku allkiri, tagastatakse majanduslattu, kus neid spetsialist-laojuhataja säilitab 3 (kolm) aastat.

Kinnipeetavate õiguste ja inimväärikuse tagamiseks võib erandjuhtudel inspektor-kontaktisik kaalutusotsuse alusel kinnipeetavale hügieenipaki väljastada ka arvestamata kinnipeetava rahalist seisu.

11.3.3. VangS § 37 kohaselt on kinnipeetav kohustatud töötama. Tööhõives osalemine tagab kinnipeetavatele võimaluse säilitada tööoskusi ning tasuda enda kohtunõudeid. Tartu Vangla vangla ei väljasta kinnipeetavale isikule hügieenipakki, kui kinnipeetav isik on keeldunud vangla poolt pakutavast majandustööst, mis annaks võimaluse teenitud raha eest hügieenivahendeid soetada.

11.3.4. Punkt sisaldab endas nimekirja, milles on välja toodud vangla poolt väljastatava hügieenipaki sisu.

11.3.5. Punktis on välja toodud tavapärasest hügieenipaki väljastamisest erinev kord. Punktis on välja toodud, kuidas saab vanglasse saabunud kinnipeetav hügieeni tagamiseks vajalikud vahendid. Hügieenivahendid väljastatakse kõikidele kinnipeetavatele, kes Vanglasse saabudes neid ei oma. Puuduolevad hügieenivahendid antakse kinnipeetavale Vanglasse vastuvõtuprotsessi käigus ning need märgitakse kinnipeetava asjade ühtsesse nimekirja.

11.4. Riideesemed ja jalanõud

Punktis on kehtestatud kord ja tingimused, kuidas toimub riideesemete ja jalanõude väljastamine vähekindlustatud kinnipeetavale.

11.5. Ruumide korrashoid

Punktis on sätestatud kinnipeetava kohustus hoida enda kasutuses olevad ruumid ja tuba korras.

11.6. Teenuste eest raha broneerimine

11.6.1. Vangla vahendusel on kinnipeetaval võimalik kasutada mitmeid teenuseid, sh koopiate tegemine, lubatud elektriseadmete kasutamine, mille eest tuleb kinnipeetaval oma isikukontolt tasuda.

11.6.2. Raha broneeritakse kassapidaja poolt kohe pärast sellekohase taotluse saamist. Raha broneeritakse ette, et kinnipeetav ei saaks vanglasisesel isikuarvel vabaks kasutamiseks olevat rahasummat muul otstarbel eelnevalt ära kulutada. Broneering kaitseb vanglat olukorra eest, kus kinnipeetav saab teenuse kätte, kuid selle eest tasumiseks enam nõutavat summat ei ole. Vastavalt VSKE § 54 saab kinnipeetav kasutada oma vabakasutuskontol olevat raha, milleks kirjutatud taotlus peab sisaldama:

- 1) isikuarvelt mahaarvatava summa suurus märgitakse nii numbrite kui ka sõnadega, välja arvatud juhul, kui taotluses taotletakse kehtvat mahaarvamist ja summa suurus on võimalik arvutada muudel alustel;
- 2) kas soovib raha välja võtta sularahas või ülekannet muule arveldusarvele või raha mahakandmist vangla kasuks või sisseostude tegemiseks;
- 3) kui soovib ülekannet, siis arveldusarve number ja panga nimetus ning arveldusarve kasutaja nimi;

- 4) asjade ostmise korral nende nimetus ja kogus;
- 5) avaldaja nimi ja allkiri ning kuupäev.

11.6.3. Broneeritud summa arvestatakse kinnipeetava vanglasiseselt isikuarvelt maha iga kuu viimasel tööpäeval. Kinnipeetav peab arvestust pidama, et broneeringu mahaarvamiseks vajaminev summa on kontol olemas. Ülevaade finantsseisust on vajalik, kui kinnipeetav soovib tellida mitut teenust. Broneeringul selgub, kui kõikidele teenustele ei jätku vabasid vahendeid siis kinnipeetav ei otsusta ise, millest loobuda vaid viimasena tellitud teenus jääb osutamata. Samal kuul osutatud teenuste eest arvestatakse raha maha kuu viimasel kuupäeval.

11.7. Rahaülekanded

11.7.1. Punkti alusel on kinnipeetaval võimalik teha vangla vahendusel pangaülekandeid (tasuda riigilõive, laene, saata raha perekonnale jne). Vastavalt VangS § 44 lg 4 on kinnipeetaval õigus vabanemistoetust hoiustada sama paragrahvi lõikes 3 sätestatud suuremas summas, samuti kasutada tema vanglasiseseks kasutamiseks jäetud summasid rahaliste nõuete täitmiseks, saata tema perekonnaliikmele või ülalpeetavale või kanda tema arvelduskontole pangas. Selleks tuleb kirjutada taotlus.

11.7.2. Riigilõivude tasumine toimub esimesel võimalusel.

11.7.3. Vastavalt VSKE § 54 saab kinnipeetav kasutada oma vabakasutuskontol olevat raha, milleks kirjutatud taotlus peab sisaldama:

- 1) isikuarvelt mahaarvatava summa suurus märgitakse nii numbrite kui ka sõnadega, välja arvatud juhul, kui taotluses taotletakse kehtvat mahaarvamist ja summa suurus on võimalik arutada muudel alustel;
- 2) kas soovib raha välja võtta sularahas või ülekannet muule arveldusarvele või raha mahakandmist vangla kasuks või sisseostude tegemiseks;
- 3) kui soovib ülekannet, siis arveldusarve number ja panga nimetus ning arveldusarve kasutaja nimi;
- 4) asjade ostmise korral nende nimetus ja kogus;
- 5) avaldaja nimi ja allkiri ning kuupäev

11.8. Nakkusohklikke esemete desinfitseerimine

Punktis on kehtestatud kord ja tingimused, kuidas nakkusohklikke esemete desinfitseerimine.

11.9. Kinnipeetavatele koopiategemise teenuse hinnad

Punktis on kehtestatud erinevate võimalike koopiategemise hinnakiri.

12. Suitsetamine

12.1. kuni 12.5. ja 12.8. KEHTETU (Muudetud 25.09.2017 käskkirjaga nr 1-1/115, jõust. 01.10.2017)

12.6. Alates 01.10.2017 on vangla territooriumil keelatud suitsetamine kinnipeetavatele, ametnikele ja teistele vangla territooriumil viibivatele isikutele. Küll aga on väljaspool vanglat liikuvatel kinnipeetavatel võimalik suitsetada väljaspool vangla territooriumi (st peale sissesõidu juures asetsevat liiklusmärki). Vangla territooriumilt lahkudes väljastab vanglateenistuja kinnipeetavale viimasele kuuluvast laekast (juhul kui seal on sigarette ja tikke) soovitud arvu sigarette ning tikud. Tagasi saabudes on kinnipeetavale keelatud tuua tagasi vangla territooriumile sigarette. Tagasi vangla territooriumile on lubatud tuua üksnes tikud, mis tuleb vangla ruumidesse sisenemisel viivitamatult anda vanglateenistuse ametniku kätte, kes paigutab need kinnipeetavale kuuluvasse suitsetamistarvete laekasse. Sigarette ei ole keelatud tuua vangla territooriumile juhul, kui need on soetatud vanglaga eelnevalt kooskõlastatud kaubanduskeskusest, need on suletud pakendis, on olemas kõnealuste sigarettide ostu tõendav dokument ning nende toomise eesmärk on sigarettide paigutamine suitsetamistarvete laekasse.

12.7. ja 12.10. Vanglast lahkudes väljastab vanglateenistuja kinnipeetavale viimasele kuuluvast laekast (juhul kui seal on sigarette ja tikke) soovitud arvu sigarette ning tikud. Vanglasse saabudes on kinnipeetavale keelatud tuua tagasi vangla territooriumile sigarette. Tagasi vangla territooriumile on lubatud tuua üksnes tikud, mis tuleb vangla ruumidesse sisenemisel viivitamatult anda vanglateenistuse ametniku kätte, kes paigutab need kinnipeetavale kuuluvasse suitsetamistarvete laekasse.

12.9. Kõnealune norm täpsustab, millises koguses sigarette ning tikke on kinnipeetaval lubatud omada ning selgitab, et nende paigutamine on võimalik üksnes selleks ettenähtud laekasse.

13. Lühiajalised kokkusaamised, telefonikõned, mobiiltelefoni- ja interneti, sh tahvelarvuti kasutamine (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

13.1. Lühiajaline kokkusaamine

13.1.1. sätestab kõik võimalikud lühiajalise kokkusaamise registreerimise kanalid. Vajalik selleks, et kinnipeetavale oleks teada, milliseid teid pidi kokkusaamist saab registreerida.

13.1.2. sätestab avavanglas viibivate kinnipeetavate lühiajaliste kokkusaamiste iganädalased toimumise ajad. Vajalik selleks, et võimaliku lühiajalise kokkusaamise aeg oleks kinnipeetavale eelnevalt teada ning vanglal võimalik selle korraldamist töökorralduslikult planeerida. Vangistusseaduse muutmise seadusega suurendati kinnipeetavate lühiajaliste kokkusaamiste maksimaalset kestust ning hetkel kehtiv VangS § 24 lg 2 annab kinnipeetavale õiguse lühiajaliseks kokkusaamiseks kuni 4 tundi. Seega on vanglal võimalik põhjendatud vajadusel kinnipeetava- või kokkusaaja taotluse alusel pikendada olemasolevaid kokkusaamiste maksimaalseid aegu kuni neljale tunnile. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

13.1.3. kohaselt peab kokkusaamisele saabunud isik vähemalt 40 minutit enne kokkusaamiseks määratud aja algust täitma peapääsلاس taotluse. See on dokumentatsiooni koostamiseks ning vanglasse sisenemise kontrolltoimingute tegemiseks vajalik miinimum aeg.

13.1.4. Kuivõrd lühiajalist kokkusaamist saab registreerida ka külastaja, siis säte informeerib kinnipeetavat sellest, et kinnipeetava tahte vastaselt lühiajalisi kokkusaamisi ei toimu.

13.1.5. on sätestatud loetelu isikut tõendavatest dokumentidest, mis on nõutavad lapsele. Regulatsioon on vajalik selleks, et kõigile oleks üheselt arusaadav ja teada isikut tõendavate dokumentide loetelu, millega vangla territooriumile kokkusaamisele pääseb.

13.1.6. regulatsioon annab tegevusjuhise kuidas kokkusaaja peaks käituma temaga kaasasolevate kinnipeetavale vanglas keelatud esemetega ning kus on tal neid kokkusaamise ajal võimalik vanglas hoiustada.

13.1.7. Alates 01.10.2017 on vangla territooriumil keelatud suitsetamine kinnipeetavatele, ametnikele ja teistele vangla territooriumil viibivatele isikutele, mistõttu tuleb kokkusaamisele tulnud isikul paigutada kaasasolevad, vangla territooriumil keelatud suitsetamistarbed ja tubakatooted paigutada kokkusaamise ajaks vastavatesse hoiukappidesse. Sellega tagatakse, et kinnipeetavad ei vahetaks või ei võtaks vastu kokkusaamisele tulnud isikult esemeid. See takistab keelatud esemete vanglasse toimetamist. Regulatsiooni lisaeesmärk on hoida ära, et kokkusaajad ei paneks toime võimalikke rikkumisi.

13.1.8. kuni 13.1.9. Kokkusaamisele ei lubata isikut, keda kahtlustatakse olevat alkoholi- või narkootilise või psühhotroopse aine mõju all ning kes ei täida vanglateenistuse ametniku korraldusi ja keeldub järgimast vanglas kehtivaid eeskirju. Regulatsiooni eesmärk on tagada, et vangla territooriumile ei pääseks joores isikud ega isikud, kes on vanglateenistuse ametnike vastu ebaviisakad või üritavad vangla territooriumile toimetada kinnipeetavatele keelatud esemeid. Kinnipeetaval on keelatud kokkusaamiselt tulesse kaasa võtta esemeid või aineid, mida tal ei olnud kaasas kokkusaamisele minnes. Sellega tagatakse, et kinnipeetavad ei vahetaks või ei võtaks vastu kokkusaamisele tulnud isikult esemeid. See takistab keelatud esemete vanglasse toimetamist. Vanglal on õigus kokkusaamine katkestada (v.a kaitsjaga või advokaadist esindajaga), kui kokkusaamisel rikutakse vangla sisekorda reguleerivaid õigusakte või ühiskonnas üldtunnustatud moraalinorme või ohustatakse vangla julgeolekut. Kokkusaamisi korraldaval vanglateenistuse ametnikul on õigus kokkusaaja korrariikumise korral kokkusaamine katkestada ning informeerida kokkusaajaid, mis võivad olla kokkusaamisel toimepandud korrariikumise tagajärjed. Regulatsiooni lisaeesmärk on hoida ära, et kokkusaajad ei paneks toime võimalikke rikkumisi. (Muudetud 27.07.2021 käskkirjaga nr 1-1/94, jõust. 27.07.2021)

13.1.10. on informatiivne, et kinnipeetav oleks kursis, et vanglal on õigus kokkusaamise ajal kontrollida kinnipeetava ja kokkusaaja kohalolekut.

13.1.11. on informatiivne, et soovi korral võib lühiajalise kokkusaamise lõpetada varem, kui käesoleva korraga on üldiselt sätestatud.

13.2. Telefonikõned

13.2. alapunktid sätestavad telefonikõnede korra vanglas. VSKE § 51 lg 2 kohaselt võimaldatakse kinnipeetavale telefoni kasutada vähemalt üks kord nädalas. Telefoninumbri valib kinnipeetav. Täpsem telefoni kasutamise aeg ja kestus nähakse ette vangla kodukorras.

13.2.4. Kinnipeetaval on keelatud võimaldada ükskõik millisel viisil teisel kinnipeetaval kasutada temale vangla vahendusel helistamiseks väljastatud telefoninumbrit. *Praktika on näidanud, et on sagedamini juhtunud*, kus kinnipeetavad annavad telefonitoru teisele kinnipeetavale edasi ajal, kus nad kasutavad oma isiklikku kõnekaarti, ehk sisuliselt teevad võimalikuks oma kõneaja limiidi kasutamist võõra kinnipeetava poolt. Kuna telefoni kasutamine toimub kinnipeetava kulul, tekitab teisele kinnipeetavale väljastatud kõnekaardi kasutamine helistamist tegelikult mitteteostanud kinnipeetavale põhjendamatu kulu. Selline tegevus võib tekitada võlasuhteid ja kinnipeetavate vahelisi intriige. Samuti ei ole vanglal võimalik teostada tõhusat kontrolli kinnipeetava helistamiste üle, milleks kohustab VangS § 29 lõige 2¹. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

13.3. Mobiiltelefoni kasutamine. Antud alapealkirja punktid reguleerivad, millistel võimalustel on kinnipeetavatel õigus- ja kohustus kasutada mobiiltelefoni ning millised korraldused mobiiltelefoni kasutamisel kinnipeetavatele seatud on. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

13.4. Interneti kasutamine. Justiitsministri määruse vangla sisekorraeeskiri peatükk 10¹ annab kinnipeetavatele õiguse kasutada turvaliselt kohandatud vangla seadmes interneti. Kodukorra punktid täpsustavad töökorraldust, kuidas interneti kasutamine VSKE § 52³ mõistes lubatud, millised tegevused on keelatud ja kuidas interneti kasutamise taotlemine toimub. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

13.5. Tahvelarvuti kasutamine. Kinnipeetavatel on õigus kasutada vangla poolt väljastatavaid tahvelarvuteid vangla poolt lubatud viisidel. Kodukorra punktis 13.5 on kirjeldatud, kuidas kinnipeetav peab tahvelarvutit käsitlema ning millised tegevused on tahvelarvuti kasutamisel keelatud. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

14. Lühiajaline väljasõit

14.1.1. VangS § 32 annab kinnipeetavale üldise aluse väljasõidu taotlemiseks. Lisatud on punkti juurde kohe ka viide vangla sisekorraeeskirja 16. peatüki §-dele 78-89, et teave lühiajaliste väljasõitude osas oleks kiirelt leitav. Punkti eesmärk on lihtsustada kinnipeetavale teabe kättesaadavust vangistust reguleerivatest õigusaktidest.

Punkt 14.1.2. VangS § 32 lg 3 tulenevalt avavanglas karistust kandvale kinnipeetavale võib vanglateenistuse ametnik käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud tähtajaks anda loa lühiajaliseks väljasõiduks, sõltumata kinnipeetava poolt ära kantud karistuse kestusest. VangS § 32 lg 1 on sätestatud, et kinnises vanglas karistust kandvale kinnipeetavale, kes on karistusest ära kandnud vähemalt ühe aasta, võib vanglateenistuse ametnik anda loa lühiajaliseks väljasõiduks kuni kahekümne üheks kalendripäevaks aastas ning kinnipeetavale, kes kannab vanglas karistust esimese astme kuriteo tahtliku toimepanemise eest vähemalt teist korda, võib vanglateenistuse ametnik anda loa lühiajaliseks väljasõiduks kuni kahekümne üheks kalendripäevaks aastas, kui kinnipeetav on tegelikult ära kandnud vähemalt poole mõistetud karistusajast. VSKE § 80 lg 2 kohaselt otsustatakse väljasõidutaotluse rahuldamine taotluse saamisest alates ühe kuu jooksul. See annab haldusorganile piisava ajalise määratluse ja võimaluse kontrollida väljasõiduplaanis märgitud asjaolusid sh külastatavate asutuste ja nimede õigsust, et vältida olukorda, kus kinnipeetav soovib külastatavate minna ettevõtet, mida enam ei eksisteeri või soovitakse kohtuda isikuga, kes viibib kinnipidamisasutuses. Tulenevalt VangS § 32 lg 7 arvestatakse lühiajalise väljasõidu aeg kinnipeetava karistusaja hulka. Seega peab olema ka väljasõidu ajal karistuse kandmine eesmärgistatud tegevus (lahendatakse töö-, õppimis-, eluaseme jm probleeme), mis aitab maandada kuritegelikust käitumisest tulenevaid riske ning seetõttu peab kinnipeetav olema taotluses põhjendanud väljasõidu vajalikkust. Vangistuse jooksul peab Vangla tagama kinnipeetava üle järelevalve ning kuna väljasõidu aeg kuulub karistusaja hulka, on ka väljasõidu jooksul kohustuslik järelevalve tagamine. Seda võimaldab vaid korrektselt täidetud väljasõiduplaan,

mille abil on vanglal võimalik tuvastada kinnipeetava liikumistrajektor ja viibimiskohad. Puudulike andmetega esitatud väljasõiduplaan ei pruugi olla piisavalt motiveeritud, et veenduda väljasõidu eesmärgipärasuses ning võimaldada Vanglal järelevalve tagamist kinnipeetava üle.

Punkt 14.1.3. VangS § 32 lg-d 1 ja 2 ei reguleeri, mis ajast täpsemalt aastast perioodi arvestama hakatakse. Seega on regulatsioon vajalik täpsustamiseks, millist ajavahemikku vangla lühiajaliste väljasõitude arvestamisel hindab. Vangistusaasta täitub isikul kohtu poolt lahendis märgitud tähtjast aasta möödumisel nt 29.11.2011 karistusaja alguse puhul täituks üks vangistusaasta 29.11.2012 (märgitud juhul ei saa kindlasti käsitleda, et vangistusaasta karistusaja algusest 29.11.2011 täitus 31.12.2011, vangistusaasta määratlemisel tuleb lähtuda siiski kohtu poolt karistusaja algusena märgitud kuupäeva tähtjast algusena, mitte aga kalendriaasta määratlusest lähtuvalt 01. jaanuarist).

Punkt 14.1.4. VangS § 32 lg 7 tulenevalt kannab väljasõidu kulud kinnipeetav. Sularaha kinnipeetava isikuarvelt broneeritakse ja väljastatakse väljasõidule lahkumise päeval kinnipeetava kirjaliku taotluse alusel. Üldjuhul toob väljasõit kinnipeetavale kaasa rahalisi kulutusi (transpordikulu, jm kulud). Vangistuse täideviimise eesmärkide tagamiseks seab vangla tingimuse, et kinnipeetaval peaks vanglast lühiajalisele väljasõidule lahkudes olema piisavalt rahalisi vahendeid jõudmaks sihtkohta ja karistuse kandmise jätkamiseks tagasi vanglasse väljasõidutunnistusel märgitud ajaks. VangS § 15 lg 1 kohaselt võtab vanglateenistus vanglasse vastuvõtmisel kinnipeetavaga kaasas olevad isiklikud asjad ja tema isikut tõendavad dokumendid hoiule. Seega tuleb kinnipeetaval sularaha ning isikut tõendava dokumendi kaasa saamiseks esitada vastavasisuline taotlus. Kuna tulenevalt VSKE § 63 lg 1 p 3 ning § 64¹ p 16 sätestatule ei ole kinnipeetavale vanglas dokumentide ja sularaha omamine lubatud, väljastatakse sularaha ja taotletud dokumendid kinnipeetavale kätte vahetult enne väljasõidule minekut

Punkt 14.1.5. VangS § 32 lg 4¹ kohaselt võib vanglateenistuse ametnik käskkirjaga määrata kohad, kus kinnipeetav võib või peab väljasõidul viibima ning ajad, millal kinnipeetav on kohustatud või ei tohi määratud kohtades viibida või tegevused, mis on väljasõidul välistatud või mida kinnipeetav on kohustatud tegema. Lühiajalise väljasõidu eesmärgiks on korraldada vanglast vabanemise puhuks töö-, õppimis-, eluaseme- ja muid asju. Karistuse kandmine väljasõidu ajal peab olema eesmärgistatud tegevus ning on igati ootuspärane, et mitmepäevase väljasõidu ajal on kinnipeetav märgitud kellaajal väljasõidutaotluses märgitud sihtkohas. Eesmärgipärased tegevused (nt kohtumine tööandjaga) või ka võimaliku tulevase elukohaga seonduvad tegevused (nt üürilepingu sõlmimine või objekti külastamine) toimuvad siiski päevasel ajal. Vangla ülesanne on tagada ka kinnipeetava poolt väljasõidul viibimise ajal õiguskorra kaitse, mille tagamist kontrollitakse politsei või vanglateenistuse ametnike poolt. Kinnipeetav on kohustatud teavitama peaspetsialist-korrapidajat erakorralistest asjaoludest, väljasõiduplaani või asukoha muudatustest, kuna vanglateenistus peab olema muutustest teadlik, vältimaks olukorda, et vanglateenistusel puudub ülevaade kinnipeetava tegevusest ja asukohast.

Punkt 14.1.6. VangS § 32 lg 7 kohaselt arvestatakse lühiajalise väljasõidu aeg karistuse kandmise aja hulka, millest tulenevalt on isik väljasõidu ajal jätkuvalt kinnipeetava staatuses ning tulenevalt VSKE § 64¹ on kinnipeetaval keelatud omada narkootilisi, psühhotroopseid ja muid uimastava või tugeva toimega aineid. KarS § 330 ja 331 näevad ette kriminaalvastutuse alkohoolse joogi ning muu piiritust sisaldava aine valmistamise, omandamise, valdamise ja tervishoiuteenuse osutaja ettekirjutuseta tarvitamise ja narkootilise ja psühhotroopse aine valmistamise, omandamise, valdamise ja tervishoiuteenuse osutaja ettekirjutuseta tarvitamise eest kinnipeetava poolt. Antud punkt on lisatud tähelepanu juhtimise eesmärgil kinnipeetavatele, et isikud mõistaksid, et nad on ka väljasõidu ajal endiselt kinnipeetava staatuses ning neile laienevad vangistust reguleerivatest õigusaktidest tulenevad kohustused (VSKE § 64¹ ja KarS § 330 ja 331).

14.1.7. Lühiajaline väljasõit on eelkõige eesmärgistatud tegevus, mis on seotud ettevalmistuste tegemisega vabanemiseks vanglast ning see ei saa oma olemuselt olla sisseostude tegemise või riide vahetamise koht väljaspool vanglat. Kinnipeetavate järelevalve korraldatakse vanglas viisil, mis tagab vangistust reguleerivate aktide täitmise ja üldise julgeoleku vanglas sh keelatud esemete ja ainete jõudmise vangla territooriumile. Nimetatud punktiga on üritatud viia miinimumini risk keelatud esemete ja ainete jõudmise osas lühiajaliselt väljasõidult naasvate kinnipeetavate poolt vangla territooriumile. Väljasõidul viibivat kinnipeetavat peab olema eelnevalt teavitatud, et ta ei tohi väljasõidult naastes endaga kaasa tuua/võtta esemeid/asju, mis ei ole soetatud vanglateenistuse vahendusel, vältimaks hilisemaid lisakulusid asjade tagastamiseks või hävitamiseks. Kui kinnipeetaval on enda käes või kinnipeetavate isiklike asjade laos esemeid, mida ta ei soovi vanglas enam hoida, on võimalus väljasõidule minnes need asjad kaasa võtta, mida vanglasse peale väljasõitu enam ei lubata.

14.1.8. VSKE § 89 kohaselt kui kinnipeetav on väljasõidult naasnud, arutab kontaktisik, kel on väga oluline roll kinnipeetava karistusaja sisulisel planeerimisel, temaga kahe tööpäeva jooksul väljasõiduplaanis ettenähtud ülesannete täitmist, milliseid toiminguid kinnipeetav tegi ja millised on nende tulemused, millised toimingud jäid tegemata ja mis põhjusel ning millised ülesanded tuleb kinnipeetaval väljasõiduplaani kohaselt täita järgmise väljasõidu ajal. Ühtlasi annab kontaktisik väljasõiduplaani täitmisele hinnangu ja esitab oma ettepanekud järgmise väljasõidu kavandamise kohta. Hinnang ja täidetud väljasõiduplaan on vanglale hoiul.

15. Postisaadetised

15.1. Kirjavahetus

15.1.1. Sättes on välja toodud kinnipeetava keeld pidada kirjavahetust kehtestatud nõudeid rikkudes. VangS § 28 lg 1 kohaselt on kinnipeetaval õigus kirjavahetusele, sama § lg 21 kohaselt kontrollib vanglateenistus, kellega kinnipeetav telefoni teel suhtleb või kirjavahetust peab. Kirjavahetuse puhul on vanglateenistusel õigus registreerida aadressaadi ees- ja perekonnanimi või asutuse nimi, kuhu kinnipeetav kirjutab, aadress ja kirja saatmise aeg. VSKE § 48, § 50 ja § 52 panevad kinnipeetavale ja vanglateenistusele õigused ja kohustused, mille täitmiseks on oluline, et kinnipeetav peaks kinni kirjavahetusele kehtestatud nõuetest.

15.1.2. Sättestab, et kinnipeetav saab talle saabunud kirja kätte allkirja vastu.

15.1.3. Sättestab kinnipeetavatele saadetud kirjade kätteandmise ja väljasaadetavate kirjade vastuvõtmise korra. Nädalavahetusel postivahetust ei toimu.

15.1.4. Sättestab kinnipeetavatele saadetud kirjad kätteandmise korra. Kirjavahetuse eest vastutaja annab kinnipeetavatele kirju kätte üldjuhul kirja saabumisega samal päeval. VSKE § 50 kohaselt edastatakse kiri kinnipeetavale allkirja vastu kirja vanglasse saabumisest alates seitsme tööpäeva jooksul. Kinnipeetav peab oma kirja kätte saama mõistliku aja jooksul ja viisil, mis ei ohusta vangla julgeolekut. Kuna esineb juhtumeid, kus kiri on vaja suunata täiendavasse kontrolli, pole alati võimalik kirja kätte anda samal päeval, kuid siiski püütakse seda teha esimesel võimalusel.

15.1.5. Sättestab, et lühiajalisel väljasõidul viibiva kinnipeetava kirjad hoitakse vanglas ja säilitatakse kuni kinnipeetava vanglasse tagasi saabumiseni. Kui on tõendatud kinnipeetava viibimine antud ajahetkel antud vangla kinnipeetavate nimekirjas, kuid ta ise ei viibi kirja saabumise momendil talle määratud toas, puudub alus temale saabunud kirja mujale suunamiseks kuni asjaolude muutumiseni.

15.1.6. Sättestab selle, et juhul kui kinnipeetav ei viibi kirja saabumise ajal enam vanglas, edastatakse kiri tema asukohajärgsele kinnipidamisasutusele. Kui isik ei viibi enam kinnipidamisasutuses, tagastatakse kiri sõltuvalt saatjast Eesti Postile või vastavale kohtumajale (Halduskohus, Maakohus ja Ringkonnakohus). Postiseadus § 30 lg 3 järgi tagastatakse postisaadetis saatjale postisaadetise kättetoimetamise võimatuse korral. Postiteenuse osutajal on õigus nõuda tagastamise eest saatjalt mõistlikku tasu. Kui kinnipeetav ei viibi enam vanglas, käitatakse harilikku tava kohaselt vastavalt postiseadusele.

15.1.7. Sättestab, et vangla vahendusel kinnipeetavatele edastatavad erinevate ametiasutuste dokumendid antakse vanglaametniku poolt kinnipeetavale allkirja vastu üle esimesel võimalusel

15.1.8. Tegemist kinnipeetava jaoks olulise õiguse kaitsmisega, seega vajalik, et kinnipeetav oleks teadlik, et menetlusse võetakse vaid eestikeelseid vaideid ja kahju hüvitamise taotlusi.

15.1.9. Selgitab kinnipeetavale erinevate pöördumiste vanglale üleandmise korda.

15.1.10. Sättestab, et üldjuhul toimub kogu kinnipeetava kirjavahetus kinnipeetava kulul, välja arvatud kodukorra punktis 15.1.10 välja toodud loetelule adresseeritud kirjad, mis saadetakse vangla kulul. Kirjavahetuse mõiste hõlmab nii saatmiskulusid kui ka kulutusi kirjatarvetele (ümbrik, paber, kirjutusvahend jne). Sõna „saadetakse“ all mõistetakse kirja saatmisega ehk edasi aadressaadi kätte toimetamisega kaasnevat kulusid, milleks on ümbriku, kirjamargi, käsiposti jt analoogsete tasuliste teenuste maksumus. Seega ei ole vangla kohustatud varustama kinnipeetavaid kirjapaberiga. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

15.1.11. Ümbrikute otstarbeka kasutamise eesmärgil väljastatakse ümbrikud kirju koguvate ametnike poolt vahetult enne kirja vastu võtmist.

15.1.12. Tagamaks ka neile kinnipeetavatele, kelle isikuarvel puudub raha või on seda ebapiisavalt ja keda vangla ei suuda tööga kindlustada, võimalust pöörduda oma õiguste kaitseks õiguskantsleri, vanglate, Presidendi Kantselei, prokuröri, uurija või kohtu poole, on vajalik anda vanglapoolset abi tasuta kirjavaberi näol. Vangla eelarveraha säästliku ja sihipärase kasutamise eesmärgil tuleb piirata tasuta jagatava paberi arvu mõistliku piirini.

15.1.13. Sätestab, et kinnipeetavale, kellele vangla on loonud võimaluse läbi töötamise kirjavaberi omandamiseks, kuid kes on töötamisest keeldunud, ei anta kirjavaberi sõltumata raha puudumisest vanglasisesel arvel.

15.2. Perioodiliste väljaannete tellimine

15.2.1. VangS § 30 lg 2 kohaselt on kinnipeetaval lubatud vanglateenistuse vahendusel tellida mõeldukuse piires isiklike vahendite arvel ajalehti, ajakirju ja muud kirjandust, kui see ei ohusta vangistuse täideviimise eesmärke või vangla julgeolekut või sisekorda. Taotluse täitmine on vajalik, et vanglal oleks võimalik tellida kinnipeetava tahtest tulenevat ajakirjandust, määrata kinnipeetavale isiklik vanglasisene ajakirjandusepostkast ning hinnata, kas tellimuses olevad väljaanded võivad ohustada vangistuse täideviimise eesmärke, vangla julgeolekut või sisekorda.

Väljastpoolt vanglat vormistatud ajakirjanduse tellimuses peab ilmtingimata sisaldama kinnipeetava vanglasisesel ajakirjandusepostkasti numbrit, vastasel juhul ei jõua tellitud ajakirjandus kinnipeetavani. Postkasti numbri saab kinnipeetav tema taotluse läbivaadanud inspektor-kontaktisikult.

Väljastpoolt vanglat tasutud ajakirjanduse tellimusega seonduvate probleemide lahendamiseks tuleb kinnipeetaval pöörduda ise ajakirjanduse postiteenust vahendava ettevõtte poole. Vangla vahendab probleemide lahendamist juhul, kui tellimus on tasutud vangla vahendusel kinnipeetava vanglasiseselt isikuarvelt.

Vanglast lahkumisel peab kinnipeetav väljastpoolt vanglat tasutud ajakirjanduse tellimuse aadressi muutmise ise ühe kuu jooksul korraldama. Vangla hoiustab maksimaalselt ühe kuu ajakirjanduse väljaanded ning kui nendele ei ole selle perioodi jooksul järele tulnud või kinnipeetava poolt nende teise vanglasse järele saatmist taotletud, siis need hävitatakse. Kuu pikkuse tähtaja järgselt saabunud ajakirjandust vangla ei hoiusta ega saada teise vanglasse järele, need hävitatakse koheselt. Vangla vahendusel kinnipeetava vanglasiseselt isikuarvelt tasutud ajakirjanduse ümber adresseerimise korraldab vangla, selleks peab kinnipeetav vanglale teavitama aadressi, kuhu ta soovib tellimuse edaspidi suunata. (Muudetud 27.12.2018 käskkirjaga nr 1-1/196, jõust. 01.01.2019)

15.2.2. Kinnipeetav teab, et saab tellitud ajakirjanduse kätte vanglateenistuja käest.

15.2.3. KEHTETU (Muudetud 25.09.2017 käskkirjaga nr 1-1/115, jõust. 01.10.2017)

15.2.4. Sätestatud piirang trükiste ja teoste tellimuste kohta.

15.2.5. Ajakirjanduse postkast määratakse kinnipeetavale tema taotluses märgitud tellimuse ajaks. Ajakirjanduse tellimuse pikendamiseks tuleb kinnipeetaval informeerida inspektor-kontaktisikut, sest vastasel juhul võetakse taotluses märgitud ajal temalt isiklik ajakirjandusepostkast ära. (Muudetud 27.12.2018 käskkirjaga nr 1-1/196, jõust. 01.01.2019)

16. Kinnipeetava sisseostud

16.1. Vastavalt VSKE § 74 sätestatule teeb kinnipeetav sisseoste vanglateenistuse kontrolli all. Kinnipeetav tasub sisseostu eest oma isikuarvelt. Sisseoste võimaldatakse teha vähemalt üks kord kuus.

Vastavalt VangS § 48 sätestatule võib kinnipeetav oma isikuarvel oleva raha eest osta sisekorraeeskirjas sätestatud korras toiduaineid, isikliku hügieeni tarbeid ja muid asju, mille omamine vanglas on lubatud. Tulenevalt sisemisest töökorraldusest võimaldab vangla kinnipeetaval külastada vanglaga eelnevalt kooskõlastatud kaubanduskeskuseid sisseostude tegemiseks üldjuhul kaks korda kuus.

VangS § 48 lg¹ selgitab, et sama paragrahvi lõikes 1 nimetatud sisseoste võib kinnipeetav ühes kuus teha Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära piires. Sama paragrahvi lõige 2 aga

täpsustab, et tervishoiuteenuse osutaja ettekirjutusel võidakse kinnipeetavale keelata teatud toiduainete ostmine täielikult või osaliselt, kui need võivad kahjustada kinnipeetava tervist.

16.2. Avavangla kinnipeetav võib sisseoste teha väljaspool vanglat. Tulenevalt sisemisest töökorraldusest võimaldab vangla kinnipeetaval kasutada vanglaga eelnevalt kooskõlastatud kaubanduskeskuseid sisseostude tegemiseks üldjuhul kaks korda kuus.

16.3. Kaupluse külastamine toimub väljaspool vanglat, vangla korraldamisel. Kinnipeetavatel on lubatud külastada ainult vangla poolt eelnevalt kooskõlastatud kaubanduskeskust. Täpsem marsruut ning külastada lubatud kaubanduskeskused ja ajad määratakse käskkirjas ning märgitakse ära väljasõidutunnistusel.

16.4. VangS § 48 lg 1 annab kinnipeetavale õiguse osta oma isikuarvel oleva raha eest toiduaineid, isikliku hügieeni tarbeid ja muid asju, mille omamine vanglas on lubatud. Seega on vangla korraldamisel võimalik soetada neid toiduaineid, isikliku hügieeni tarbeid ja esemeid kaubanduskeskusest, mille omamine vangla territooriumil ei ole keelatud. Kuivõrd vangla territooriumil on lubatud kasutada üksnes neid elektriseadmeid, mis on vangla poolt kontrollitud ning turvakleebistatud ning elektriseadme kasutamine on võimalik kui kinnipeetava vanglasisesel isikuarvel on selleks vabad vahendid, on oluline, et enne elektriseadme soetamist oleks võimalus inspektor-kontaktisikul kontrollida isiku vabu vahendeid, selgitamaks välja teenuse (elektriseadme kasutamise) eest tasumise võimekus. Samuti olla teadlik, et kinnipeetav soovib elektriseadet soetada ning ette valmistada elektriseadmega seonduv töökorralduslik tegevus vanglas.

16.5. Asjaolu, et tooted peavad olema suletud pakendites on tingitud vangla julgeoleku kaalutlustest. Näiteks võib olla tavasigarettidesse keeratud ka kanepitubakas, läbipaistmatusse vedelikku sisaldavasse pudelisse on võimalik kileümbrises peita alkoholi, narkootikume ning muid keelatud esemeid ja aineid. Kuigi vanglal on võimalik kõnealused esemed nii läbi valgustada, manuaalselt läbi otsida kui ka lasta narkokoeral üle kontrollida, siis see ei taga seda, et kõik keelatud esemeid ja aineid ka üles leitakse. Näiteks vorsti sisse peidetud narkootilist ainet ei pruugi narkokoer ära tunda, samuti ei pruugita seda leida manuaalse läbiotsimise tulemusena ning läbivalgustamine ei aita sellisel juhul samuti. Isegi kui toiduaine tundub visuaalsel vaatlusel olema originaalpakendis kuid on avatud, ei tähenda see seda, et sinna ei võiks olla peidetud keelatud esemeid või pakendi sisu ei ole asendatud mõne muu ainega. Vanglal ei ole võimalik saata kõiki aineid ekspertiisi, et kindlaks teha, kas tegemist on pakendi originaalsisuga või keelatud ainega. Tulenevalt eeltoodust peavad olema kõik kauplustest soetatud kaubad originaalpakendis, mida ei ole avatud.

16.6. Töökorralduslikest põhjustest tingituna on punktis 16.6 välja toodud nimekiri esemetest, mille ostmiseks peab kinnipeetav esitama kirjaliku taotluse. Kauplusest riiete, jalanõude ja tarbeesemete soetamiseks peab kinnipeetav esitama vähemalt kolm päeva enne graafikujärgset kaupluse külastust vastavasisulise taotluse ning saama inspektor-kontaktisikult esemete soetamiseks loa.

16.7. Nimetatud esemed pannakse kirja kinnipeeturegistrisse ja kantakse kinnipeetava asjade ühtsesse nimekirja. Elektriseade paigutatakse lattu ning selle tuppa saamiseks tuleb vanglateenistusest taotleda elektriseadme kasutamisluba. Pärast loa saamist paigaldab direktori käskkirjaga määratud ametnik elektriseadmele vajalikud turvakleebised, mille unikaalne number seotakse elektriseadme soetanud kinnipeetavaga.

16.8. Kinnipeetaval on õigus tuua vangla territooriumile poest ostetud kaupa (va vanglas keelatud esemed), kui tal on ette näidata kauba soetatamist tõendav poe ostutšekk. Ostutšeki olemasolu tõendab, et kinnipeetav on nimetatud esemed soetanud kauplusest, mitte saanud kolmandatelt isikutelt või omandanud õigusrikkumise teel. Lisaks on kinnipeetavatel lubatud ühes kuus teha sisseoste Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära piires, mistõttu on oluline, et oleks tagatud võimalus kontrollida kinnipeetavate ostude summasid, et need ei ületaks sätestatud piire ning et oleks tagatud võimalus rikkumiste tuvastamiseks.

16.9. Kinnipeetavate raha broneerimise kord

16.9.1. Sularaha väljastamise aluseks on kinnipeetava taotlus, mis peab olema esitatud vähemalt 5 tööpäeva enne kauplusesse mineku päeva. Hilisemalt esitatud taotlusi ei ole võimalik rahuldada tulenevalt töökorralduslikust aspektist. Sularaha väljastamine on võimalik täisarvuliselt ilma sentideta. Kinnipeetaval on võimalus esitada taotlus sularaha väljastamiseks maksimaalselt vaba raha jäägi ulatuses (täisarvuliselt ilma sentideta). Kinnipeetaval on õigus kasutada kaupluse külastamise ajal ka enda isiklikku pangakonto juurde kuuluvat pangakaarti, mille enesele kuuluvuse ta on tõendanud,

mistõttu on põhjendatud ka isiklikule kontole ülekannete tegemise lubamine. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

16.9.2. Sularaha väljastamine toimub üldjuhul kaks korda kuus kaupluse külastamisele eelneva nädala reedeti vangla poolt määratud ajal. Sularaha väljastatakse ainuisikuliselt konkreetsele, taotluse esitanud kinnipeetavale ning viimane kinnitab omakäelise allkirjaga raha kättesaamist ning summa vastavust koostatud dokumentidel märgituga. Raha väljastamise eelduseks on kinnipeetava õieaegselt esitatud taotlus. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

16.10. Kinnipeetav võib kauplusest kaupu soetada üksnes enda tarbeks. Sarnaselt Kodukorra punktis 8.2.2. sätestatule ei või kauplusest soetatud kaupu teistele kinnipeetavatele võõrandada, saata või kasutada anda. Arvestades, et vangla toilitab kinnipeetavaid kolm korda päevas ja kaupluse külastust võimaldatakse regulaarselt, puudub vajadus suurtes kogustes varude soetamiseks. Kontrollimaks, et kinnipeetav kasutab sisseostudeks üksnes endale kuuluvat sularaha, on põhjendatud kasutuses oleva sularaha koguse ettenäitamine enne- ja peale kaupluse külastamist vanglateenistuse ametnikule. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024) (Muudetud 25.10.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/58, jõust. 25.10.2024)

17. Kinnipeetava töötamine, õppimine ja sotsiaalprogrammides osalemine (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

17.1. Sätestab millised on erinevad eesmärgipärased tegevused kinnipeetava taasühiskonnastamiseks ning märgib ära, et tegevused on kajastatud kinnipeetava individuaalses täitmiskavas.

17.2. kohaselt on kinnipeetav kohustatud kohusetundlikult töötama, osalema õppetöös ja/või rehabilitatsiooniprogrammides. Kohustus töötada tuleneb VangS § 37 lg 1. Kodukorra vastav punkt on täpsustuseks VangS kohustusele ning eesmärgiks on kinnipeetavatele rõhutada, et ei piisa ainult töö või koolis käimisest vaid seal tuleb ka töötada, õppida ja aktiivselt osaleda.

17.3. Kinnipeetava töötamine

17.3.1. Üldpõhimõttena ei kuulu kinnipeetava töötamine tööõiguse regulatsiooni alla. Kinnipeetava töötamine ei toimu mitte eraõigusliku lepingu alusel, vaid teda kohustatakse töötama avalik-õigusliku võimusuhte kaudu. Välja arvatud kinnipeetavad, kes osalevad tööhõives väljaspool vanglat mõne koostööpartneri juures. Majandustööd on lihtsamad, mistõttu annab esialgselt sinna tööle määramine vanglale parema ülevaate kinnipeetava võimetest ning motivatsioonist, peale mida on võimalik rakendada kinnipeetavat ka rohkem spetsiifilisi oskusi nõudvatele ametikohtadele.

17.3.2. Tulenevalt VangS § 38 lg 1 sätestatust kindlustab vanglateenistus võimaluse korral kinnipeetava tööga, arvestades kinnipeetava füüsilisi ja vaimseid võimeid ning oskusi. Kui kinnipeetavat ei ole võimalik kindlustada tööga, rakendatakse teda võimaluse korral vangla majandustöödel. Sama paragrahvi lg 2 kohaselt kinnipeetavate kindlustamiseks tööga võib vanglateenistus rajada vangla territooriumil või väljaspool seda kaitiseid, võimaldada kinnipeetavatel töötada väljaspool vanglat või rakendada neid vangla majandustöödel. Väljaspool vangla territooriumit töötamise eelduseks on kinnipeetava paiknemine avavanglas.

17.3.3. (sh 17.3.3.1. – 17.3.3.3.) Kuna vangla sõlmib ettevõtetega koostöölepingud ning, et tagada sinna tööjõudu, lähtutakse ka kinnipeetavate tööhõive korraldamisel nende tööandjate tööjõuvajadustest, kellega vanglal on sõlmitud alalised partnersidemed koostöölepingu näol. Kinnipeetav võib taotleda enda tööle lubamist ka muu tööandja juurde, täites selleks nõuded, mis on kirjas kodukorra punktides 17.3.3.1-17.3.3.3. Avavanglasse on paigutatud need kinnipeetavad, kelle osas on vangla hinnanud põgenemisohu väheseks. Lubades avavanglasse paigutatud kinnipeetava tööle väljaspool vangla territooriumi on vangla ennekõike veendunud, et kinnipeetav suudab ja saab väljaspool vanglat iseseisvalt ning ilma pideva järelevalveta hakkama.

17.3.4. Informatiivne norm, mis selgitab, et vanglaametnik koordineerib majandustööle rakendatud kinnipeetava järelevalvet. Norm selgitab, et kinnipeetava töötamine majandustööle toimub vastavalt vangla vajadusele ning vanglaametniku korraldamisel. Kui kinnipeetavad alustavad eluosakonnas iseseisvalt majandusabitöödega lasub neil kohustus teavitada vanglaametnikku tööaja alguse ja lõpu kellaajast, vastasel juhul tööaega ei fikseerita.

17.3.5. Töögraafiku eesmärk on ennekõike töö planeerimine vastavalt vangla ja tööandja vajadusele. Lisaks annab töögraafiku järgimine võimaluse planeerida ka vanglateenistuse ametnikel oma ressursi, samuti hallata teavet kinnipeetavate asukohast ja ajakasutusest.

17.3.6. Markeeritud tööriista väljastamine tagab selle, et vanglal on võimalik kontrollida, kas tööriist on kinnipeetava käes ning seda kasutatakse ainult tööülesannete täitmiseks. Teavitamine on vajalik selleks, et vanglateenistus oleks teadlik, et tööriista võidakse kasutada õigusrikkumise toimepanemiseks ning selle ennetamiseks. Töökohalt või –objektilt keelatakse kinnipeetavatele tööriistade või vahendite kaasa võtmine Vangla julgeoleku kaalutlusel, kuna tegemist on tihti peale ohtlike ja kinnipeetavale igapäevaselt kasutamiseks keelatud esemetega. Lisaks on tegemist varaga, mis peab asuma kohas, kuhu nende omanik on nende kasutamise ette näinud.

17.3.7. Vangla majandustöödel töötavate kinnipeetavate tööaja arvestuse eesmärk on tagada kinnipeetavale töötasu vastavalt reaalselt töötatud ajale. Kui kinnipeetavad alustavad eluosakonnas iseseisvalt majandusabitöödega lasub neil kohustus teavitada vanglaametnikku tööaja alguse ja lõpu kellaajast, vastasel juhul tööaega ei fikseerita.

17.3.8. Teavitamine on vajalik selleks, et vanglateenistus oleks teadlik, et tööriista võidakse kasutada õigusrikkumise toimepanemiseks ning selle ennetamiseks. VangS § 67 p-i 3 kohaselt on kinnipeetav vanglas julgeoleku tagamiseks kohustatud teatama viivitamatult vanglateenistuse ametnikule kõikidest asjaoludest, mis võivad ohustada vangla julgeolekut ja korda ning teise isiku elu ja tervist. Seega on selle kohustuse eesmärgiks aidata tagada vangla julgeolekut ja korda.

17.3.9. Selgitav norm kinnipeetavale töötasu maksmisest ning sellest kinnipidamiste tegemistest. Peale kinnipidamiste tegemist on kinnipeetaval võimalus esitada ettenähtud ajal taotlus vaba raha jäägi väljamaksmiseks sularahas.

17.4. Õppimine

17.4.1. VangS § 34 kohaselt on hariduse omandamise võimaldamise eesmärk kindlustada kinnipeetav piisavate teadmiste, oskuste ja eetiliste tõekspidamistega, mis võimaldab tal jätkata vabaduses hariduse omandamist ja töötamist. Õppima suunatakse kinnipeetavad, kellele on see ette nähtud individuaalses täitmiskavas.

17.4.2. Selgitav norm, mis sätestab endas õppimise korralduse avavanglas. Kuna kinnipeetavad paigutatakse avavanglasse eesmärgiga, harjutada neid iseseisvaks eluks, toimub ka nende hariduse omandamine väljaspool vanglat olevates õppeasutustes.

17.4.3. Hariduskorraldaja või inspektor-kontaktisik saab määratleda kinnipeetava haridustaseme ja eelnevad tööoskused ning vastavalt sellele anda nõu haridustee jätkamise osas. Samuti on konsultatsioon vajalik ülevaate saamiseks, millised on õppimisvõimalused ja milliseid dokumente on vaja õppima asumiseks koolile esitada, kuna dokumentide esitamine toimub ning millised on täiendavad vajalikud toimingud seoses õppima asumisega järelevalveta väljapoole vanglat.

17.4.4. Õppetöö sujumaks läbiviimiseks toimub hariduse omandamine kindlaks määratud koolis ning selle tunniplaani alusel. Kinnipeetav, kes osaleb väljaspool vanglat õppetöös, peab hoolt kandma muuhulgas selle eest, et õppekorralduslik info oleks vanglale edastatud. Õppetöös osalemise aluseks on soodustuse kohaldamist võimaldav käskkiri. Kinnipeetavale väljastatakse väljasõidutunnistus, mille alusel kinnipeetav koolis viibib.

17.4.5. Õppetöö käigus tehakse erinevaid esemeid, mis tuleks kirja panna ka toas olevate esemete nimekirja. Samuti on osad valmistatud esemed vanglas keelatud (nt savist tehtud nõud vms), mis tähendaks, et vangla peaks iga kord hakkama valminud eset üle hindama, mis tähendaks suurt ressursikulu. Eeltoodust tulenevalt keelab vangla koolis õppetöökäigus valmistatud esemete omandamise või omamise, välja arvatud kutseõppe käigus valmistatud õpilase üks lõputöö, mille saavad kinnipeetava lähedased välja osta Tartu Kutsehariduskeskusest kehtestatud hinnakirja alusel.

17.4.6. Väljaspool vanglat järelevalveta liikumise piirangud ja kohustused sätestatakse liikumise aluseks olevas käskkirjas.

17.5. Erinõuded väljaspool vangla territooriumi töötavatele/õppivatele kinnipeetavatele

Kodukorra punktiga 17.3. on kehtestatud erinõuded väljaspool vanglat töötavale või õppivale kinnipeetavale. Väljaspool vanglat õppimist ja töötamist reguleerib ka VSKE 17 ning 17¹ peatükid. Käesoleva kodukorra punktiga on sätestatud kinnipeetava, kes töötab või õpib väljaspool vanglat, kohustused, keelud ning tööle või õppima minekuks kaasa võtta lubatud asjad.

17.6. Sotsiaaltöö

17.6.1. Taasühiskonnastavaid tegevusi viiakse läbi kinnipeetavaga juhtumipõhiselt, aluseks on riskihindamine ja individuaalne täitmiskava või muu suunamine inspektor-kontaktisiku poolt (näiteks alla aastast vangistust kandvate kinnipeetavate puhul, kellele individuaalset täitmiskava ei koostata). Juhtumipõhine töökorraldus tagab selle, et kinnipeetavale tagatakse täpselt nende riske maandavaid tegevusi. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

17.6.2. Selgitab, mil viisil toimub rehabilitatsiooniprogrammide gruppide moodustamine ning mida sealjuures täiendavalt arvestatakse.

17.7. Kinnipeetava rehabilitatsiooniprogrammides osalemine

Rehabilitatsiooniprogrammides osalemine annab võimaluse peale vabanemist ühiskonnas paremini toime tulla. Rehabilitatsiooniprogrammid on välja töötatud kindlate oskuste arendamiseks ning erinevad programmid maandavad erinevaid kriminogeenseid riske. Iga kinnipeetava kriminogeensed vajadused ja riskid selgitatakse välja riskihindamise käigus ning tulemuse põhjal koostatakse individuaalne täitmiskava (Justiitsministri 14.05.2008 määrus nr 21). Individuaalses täitmiskavas tuuakse välja vajadus osaleda konkreetsetes rehabilitatsiooniprogrammides ning määratakse programmis osalemise aeg. Rehabilitatsiooniprogrammis osalemine võib toimuda individuaaltöö või grupitöö vormis.

Rehabilitatsiooniprogramme viivad läbi sotsiaaltöötajad ja psühholoogid. Enne programmi algust vestleb programmi läbiviija kinnipeetavaga ning selgitab välja tema sobivuse konkreetseks grupi- või individuaaltööks. Vestluse käigus antakse kinnipeetavale teavet kohtumiste arvu, täpse ajakava ja osalemise tingimuste kohta.

Tulemuslik rehabilitatsiooniprogrammide läbimine eeldab aktiivset ja kohusetundlikku osalemist. Enamik rehabilitatsiooniprogramme sisaldab ka koduülesandeid, mis on programmi lahutamatu osa ning mille kohusetundlikku täitmist on programmi läbiviijal õigus nõuda. Programmid on erineva kestusega, kuid üldreeglina saab lugeda programmi läbituks, kui läbitud on kõik programmis ettenähtud teemad ja on osaletud aktiivselt vähemalt 90 protsendil kohtumistest. Põhjuseeta puudumine ei ole lubatud. Põhjusega puudumiseks loetakse puudumist haiguse tõttu, mida tõendab vangla meditsiiniosakond. Programmi läbiviijal on õigus programm katkestada, kui kinnipeetav ei täida programmis osalemise kõiki tingimusi.

17.7.1. Kinnipeetavate planeeritud osalemine rehabilitatsiooniprogrammides tehakse kinnipeetavale teatavaks individuaalse täitmiskava tutvustamisel. Vajadusel motiveerib inspektor-kontaktisik kinnipeetavat tegevuses osalema ning selgitab, milliseid positiivsed muudatusi elukäigus võib tegevus kaasa tuua. Programmi läbiviija viib kinnipeetavaga läbi programmi eelvestluse, milles selgitab välja kinnipeetava motivatsiooni programmis osalemiseks ning samuti paneb paika ja teavitab kinnipeetavat kavandatud kohtumistest.

17.7.2. Programmi läbiviija teavitab kinnipeetavat eelvestlusel kavandatud kohtumistest, läbitavatest teemades, individuaal- või grupitöös kokkulepitud reeglitest jms. Kinnipeetav on kohustatud programmis osalema aktiivselt ning täitma programmi läbiviija poolt temale antud ülesandeid, iseseisvaid töid jms. Programmi eduka läbimise eelduseks on kohusetundlik kaasatöötamine.

17.7.3. Eesmärk on tagada efektiivne töö kinnipeetavaga nii individuaalselt kui ka grupitööna, mistõttu on mõistlik kinnipeetav, kes selle programmi läbiviimist takistab, teatud ajaks või lõplikult tegevusest eemaldada. Sealjuures on ära märgitud tagajärjed, mis kaasnevad individuaal- või grupitööst eemaldamisel.

18. Sportimine, raamatukogu kasutamine ning muud vaba aja veetmise võimalused

18.1. Sportimine

Vangla võimaldab kinnipeetavatel tegeleda sportimisega. Sportimine on tegevus, mille eesmärk on kehaliste võimete arendamine ja tervise tugevdamine.

18.1.1. Avavanglas paiknevatel kinnipeetaval võimaldatakse tegeleda kehakultuuriga avavangla hoone õuealal, kus on selleks eraldatud ala koos spordivahenditega. Osakonnas sportimisel on võimalik harrastada aeroobseid tegevusi (näiteks kõndimine, harjutuste sooritamine erinevatele lihasgruppidele, jms). Spordirajatisel on võimalik harrastada meeskondlike sportmänge (näiteks korvpall jms). Vanglas on kehakultuuriga tegelemise eesmärgiks kinnipeetava füüsilise säilitamine, mitte tegelemine saavutusspordiga.

18.1.2. Spordirajatiste ja -vahendite kasutamine eesmärgipäraselt ja heaperemehelikult aitab ära hoida kinnipeetavate vigastamist või spordivahendite lõhkumist. Samuti kohustab säte inventari lõhkumise, purunemise või muude juhtumite korral koheselt teavitada vanglateenistuse ametnikku. VangS § 67 p-i 3 kohaselt on kinnipeetav vanglas julgeoleku tagamiseks kohustatud teatama viivitamatult vanglateenistuse ametnikule kõikidest asjaoludest, mis võivad ohustada vangla julgeolekut ja korda ning teise isiku elu ja tervist. Seega on selle kohustuse eesmärgiks aidata tagada nii kinnipeetavate kui ka vangla julgeolekut ja korda.

18.1.3. Vanglal on õigus kinnipeetava sporditegemine lõpetada, kui sporditegemisel rikutakse vangla sisekorda reguleerivaid õigusakte või ühiskonnas üldtunnustatud moraalinorme või ohustatakse vangla julgeolekut. Vanglateenistuse ametnikul on õigus sporti tegeva kinnipeetava korrariikkumise korral sporditegemine katkestada ning informeerida kinnipeetavat, mis võivad olla toimepandud korrariikkumise tagajärjed. Regulatsiooni lisaeesmärk on hoida ära kinnipeetavate poolt võimalike rikkumiste toimepanemine.

18.1.4. Kinnipeetav vastutab oma tegevuse eest ka spordiga tegelemisel ning ei tohi tekitada olukorda, kus ohtu satuks tema enda või teiste isikute elu või tervis. Kui kinnipeetav on sportimise käigus viga saanud tuleb koheselt teavitada vanglateenistuse ametnikku, et korraldada vigastatud kinnipeetavale vajadusel võimalikult kiiresti tervishoiuteenus osutaja abi.

18.1.5. Sportima minnes võib võtta endaga kaasa, enda tarbeks joogivett ühe plastikust pudeliga (maht mitte rohkem kui 0,5 liitrit). Sportimast tagasi tulles võib kaasa tuua üksnes tühja pudeli. Seesugune piirang on vajalik vangla julgeoleku tagamiseks, kuna vedelike läbiotsimine on kas raskendatud või teatud juhtudel isegi teostatamatu. Läbipaistmatusse vedelikku sisaldavasse pudelisse on võimalik kileümbrises peita alkoholi, narkootikume ning muid keelatud esemeid ja aineid. Kuigi vanglal on võimalik kõnealused esemed nii läbi valgustada, manuaalselt läbi otsida kui ka lasta narkoerial üle kontrollida, siis see ei taga seda, et kõik keelatud esemeid ja aineid ka üles leitakse. Alkoholi/narkootilisi aineid sisaldav vedelik on ohuks vangla julgeolekule, sest põhjustab joovet. Joobes kinnipeetav ei ole aga suuteline adekvaatselt hindama enda ümber toimuvat. Tühja pudeli tagasitoomine eluosakonda aitab vältida prügi sattumist hoone õuealale.

18.2. Raamatukogu kasutamine

Raamatukoguteenus tagab kinnipeetava arenguks vajaliku informatsiooni kättesaadavuse ja soodustab isiksuse üldise arengutaseme tõusu. Raamatukogu saavad külastada kõik avavanglas viibivad kinnipeetavad.

Raamatu laenutanud isikul lasub ainuvastutus raamatu säilimise ja kasutamise eest ning õigeaegselt raamatu tagastamise eest. Raamatu lõhkumise või kaotamise korral tuleb tekitatud kahju hüvitada. Eesmärk on tagada raamatukogu fondi säilimine.

Raamatu laenutanud isikul lasub ainuvastutus raamatu kasutamise ja tagastamise eest. Laenutatud raamatuid ei tohi jätta toavahetuse korral eelmisesse tuppa ega anda edasi järgmisele lugejale. Vajadusel on võimalik anda raamat järelevalvet teostavale valvurile või inspektor-kontaktisikule, kes raamatud tagasi raamatukokku paigutavad.

19. Kinnipeetavate usuliste vajaduste rahuldamine

19.1. kuni 19.4. Kirikute ja koguduste seadus (edaspidi KiKoS) § 9 lg 2 sätestab, et jumalateenistusi ja usulisi talitusi ravi-, õppe- ja hoolekandeesutustes korraldab usuline ühendus omaniku või asutuse juhi, kinnipidamisasutustes vangla direktori, kaitseväes struktuuriüksuse ülema ning Kaitseväe maleva pealiku loal.

Eesmärk on tagada kõigile huvitatud kinnipeetavatele usuliste vajaduste rahuldamine.

Kui kinnipeetav ei saa julgeolekukaalutlustel või muul olulisel põhjusel (nt raske haigus) osaleda jumalateenistusel, on tal võimalik taotleda individuaalset sakramentidega (ristimine, armulaud) jumalateenistust eluosakonnas. Üldjuhul viiakse sakramendid läbi kirikutes. Religioossetele üritustele registreerimine on kinnipeetavale vabatahtlik. Väljaspool vanglat toimuval religioosel üritusel osalemiseks peab kinnipeetav oma vaba tahte alusel esitama kirjalikku taotluse inspektor-kontaktisikule, kes vormistab vastavalt esitatud taotlusele peale info kontrollimist ning toimumisaegade väljaselgitamist lubava otsuse puhul käskkirja. Kui kinnipeetav on saanud religioosel üritusel osalemiseks loa ning läinud kirikusse, on temal kohustus religioosel üritusel osaleda. Sealjuures peab kinnipeetav järgima soodustuse kohaldamise aluseks olevas käskkirjas sätestatudkäitumisnorme, kohustusi ja keelde, käituma korrektselt ega tohi häirida ürituse läbiviimist.

Kinnipeetavatel on võimalus osaleda usulises tegevuses vaid usutegevuseks, mistõttu teiste tegevustega tegelemine on keelatud ega oleks kooskõlas kirikus viibimise eesmärgiga. Kõrvaline tegevus on tegevus, mis ei ole toimuva ürituse kavas ette nähtud ega ole otseselt vajalik selle läbiviimiseks. Kõrvaline tegevus võib olla näiteks kinnipeetavate omavaheline vestlemine, esemete üleandmine ja vahetamine, demonstratiivne ja väljakutsuv käitumine, tavapärasest valjema häälega laulmine ja palvetamine.

19.5. Kui kinnipeetav soovib individuaalset nõustamist või ärakuulamist kaplani poolt, on tal selleks Vangla poolt võimalus tagatud. Kaplan, vastavalt oma hinnangule ja töökorraldusele, organiseerib kinnipeetavale vajadusel individuaalse vastuvõtu.

19.6. Vangla tagab oma võimaluse piires kinnipeetavale, olenemata tema usutunnistusest, vajadusel kohtuda sama religiooni esindajaga, arvestades KiKoS § 9 lg 1 sätestatud erisusi.

19.7. Kinnipeetaval on võimalus ise vangla vahendusel religiooni sümbolikat osta. Ususümbolikat ei ole lubatud osta väljaspool vanglat asuvatest kirikutest. Juhul kui kinnipeetaval rahalised vahendid usulise sümbolika soetamiseks puuduvad, väljastab vangla võimalusel usulist sümbolikat kaplani vahendusel. Usulise sümbolika väljastamise vajaduse kinnipeetavale otsustab vangla kaplan. Kinnipeetavale vangla poolt väljastatud usulise sümbolika üle peab vangla arvestust.

19.8. Eesmärk on, et kinnipeetavad ei kasutaks religioosset sümbolikat mitte usu tava kohaselt ja teisi kinnipeetavaid ja vanglateenistujaid häirides. Näiteks palvehelmeid võib kinnipeetav kasutada oma toas, osakonnas, jalutades, mitte aga olles koolis, sotsiaalprogrammis või osaledes mõnes muus vangla poolt organiseeritud tegevuses.

20. Kinnipeetavate meditsiiniline teenindamine

20.1. ja 20.2. Alates 01.07.2024. a on Tartu Vangla koosseis muutunud ja vangla koosseisus ei ole enam tervishoiutöötajaid ega meditsiiniosakonda. Tervishoiuteenuseid osutab alates 01.07.2024. a vanglaväline tervishoiuteenuse osutaja. Seetõttu on vajalik kodukorras selgelt välja tuua, kes 3 on käesoleval ajal tervishoiuteenuse osutajaks ning peamiselt millist tervishoiuteenust osutatakse. (Muudetud 25.10.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/58, jõust. 25.10.2024)

20.3. Kinnipeetavate registreerumisel järjekorda lähtutakse probleemi tõsidusest ja erakorralisusest, st kohest sekkumist vajavate probleemide korral kutsutakse kinnipeetav vastuvõtule esimesel võimalusel, plaaniliste uuringute või konsultatsioonide korral asetab tervishoiuteenuse osutaja kinnipeetava järjekorda. See tagab töö sujuvuse, ei kuhju kinnipeetavad ühele vastuvõtule, samas erakorralist sekkumist vajavad seisundid lahendatakse koheselt, välistades ohtu püsiva tervisekahjustuse tekkeks või surmaks. Kui kinnipeetav ei soovi oma terviseprobleemi sisu avaldada inspektor-kontaktisikule soovi elektrooniliseks edastamiseks, võib ta avaldada soovi tervishoiuteenuse osutaja vastuvõtule ilma

põhjalikemate selgitusteta. Sellisel juhul peab kinnipeetav arvestada, et tervishoiuteenuse osutaja võib ta registreerida ravijärjekorra lõppu. (Muudetud 25.10.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/58, jõust. 25.10.2024)

20.4. Vastavalt VangS § 133 on vanglaametnik kohustatud vangla direktorile või kõrgemale kohalviibivale vanglaametnikule viivitamatult teatama kõikidest karistuse täideviimisel esilekerkivatest tähtsatest juhtudest, mis puudutavad vangla sisekorraeskirjade täitmist ja vangla julgeolekut, samuti tähelepanekutest kinnipeetava kohta, mis aitavad kaasa karistuse täideviimise eesmärkide saavutamisele. Kinnipeetava või vahistatu haigestumisest, vigastusest või mürgistusest on vanglaametnik kohustatud viivitamata informeerima tervishoiuteenuse osutajat. Haigestumine on äkki tekkinud tervises seisundi muutus, mis vajab kohest sekkumist. Vältimatut abi vajavad seisundid-olukorrad, kus 24 tunni jooksul meditsiiniabi andmata jätmisel võib tekkida püsiv tervises seisundi halvenemine või surm.

20.5. Kuna töövälisel ajal, puhkepäevadel ja riiklikel pühadel on teenistuses vähem meditsiinitöötajaid, siis osutatakse kinnipeetavale ainult erakorralist ja vältimatut meditsiinilist abi.

20.6. Kui kinnipeetav esitab tervishoiuteenuse osutajale oma tervise kohta valeandmeid, siis ei ole võimalik isikule panna õiget diagnoosi ning määrata vastavat ravi. Tagajärjeks võib olla vale ravi määramine ja see võib osutada eluohtlikuks.

20.7. Ravimid määratakse ja jagatakse meditsiinosakonna poolt ravimipinalitesse, mistõttu on väga täpselt teada kes, millal ja millist ravimit peab manustama. Ravimi esmakordsel määramisel selgitab meditsiinitöötaja kinnipeetavale mis ravimiga on tegemist, milline on tema oodatav ravitoime, millised on võimalikud kõrvaltoimed ja kuidas ravimit võetakse. Seega ei ole ravimite manustamise juures vajalik meditsiinitöötaja kaasamine. Samamoodi manustavad ravimeid kodustes tingimustes kõik inimesed. Eelduseks on, et ravi vajav inimene on huvitatud tervenemisest ja jälgib täpselt talle antud juhiseid. Meditsiinosakonna poolt ettenähtud raviskeemi järgimine on väga oluline paranemise protsessi osa. Kui kinnipeetav ei järgi raviskeemi võib see kaasa tuua haiguse ägenemise, ravimi suhtes resistentsuse tekke ning raskemate haiguste puhul ka eluohtliku seisundi. Samuti on väga oluline koheselt teavitada meditsiinosakonda, kui tervishoiuteenuse osutaja poolt ettenähtud ravimid ei sobi, tekivad kõrvalnähud vms ning tekib vajadus raviskeemi muutmiseks. Kui kinnipeetav ei järgi raviskeemi või keeldub ravimite kohesest manustamisest vanglateenistuse ametniku juuresolekul, siis kaalub meditsiinosakond ravi lõpetamist, kuna sunniviisiliselt ei ole õigust isikut ravida v.a juhul, kui tegemist on eluohtliku seisundi ning erakorralise meditsiiniabi osutamisega ning isik ei ole ise võimeline enda ravimise üle otsustama.

20.8. Vastavalt Tartu Vangla meditsiinosakonna narkootiliste ja psühhotropsete ainete soetamise, kasutamise ja käitlemise korrale võivad sotsiaalministri määrust nr 73 narkootiliste ja psühhotropsete ainete nimekirja ja nende ainete meditsiinilisel ja teaduslikul eesmärgil käitlemisele kuuluvaid preparaate käidelda vaid vastava korraga tutvunud meditsiinitöötajad. Ravimi purustamine on vajalik veendumaks preparaadi õiges manustamises, vältimaks kinnipeetavate poolset tahtlikku ravimi kogumist. Narkootiliste ja psühhotropsete ravimite suuremas doosis manustamine võib kaasa tuua eluohtlikke ravimürgistusi.

20.9. Lokaalsed preparaadid (salvid, geelid, kreemid, õlid, jne.) kuni 60 g, silma- ja ninatilgad ning inhalaatorid väljastatakse originaalpakendis. Kuni 60 g pakendites lokaalseid preparaate on otstarbekas väljastada originaalpakendis, kuna see muudab tervishoiuteenuse osutamise lihtsamaks ja kinnipeetavatele osutatava ravi selgemaks. Suuremates originaalpakendites lokaalsed preparaadid väljastatakse meditsiinosakonna poolt ravimitopsis. Ravimid väljastatakse plastiktopsides vältimaks teravate servadega või purunemisohtlike materjale, millega kinnipeetaval on võimalik end tahtlikult või tahtmatult vigastada. Nii originaalpakendile, kui ka ravimitopsile kantakse ravimi nimetus, kinnipeetava nimi, kambri number ja väljastamise kuupäev, et oleks võimalik tuvastada kellele ja millal on ravim väljastatud. (Muudetud 23.09.2019 käskkirjaga nr 1-1/154, jõust. 01.10.2019)

20.10. Pliiatssüstal, süstlanõelad ja lansetinõelad on teravad torkavad vahendid ja võivad potentsiaalselt olla infitseerunud, ravimi vale kasutuse korral ka ohtlikud viies veresuhkru taseme liialt madalale. Seetõttu tuleb välistada võimalus nende vahendite sattumine valedesse kättesse. Glükomeetribade arvuline piiratus on vajalik eelarveliste vahendite tasakaalus püsimiseks. Süstlanõelu vahetatakse õe poolt vastavalt vajadusele üks ühele uued vanade vastu, st andes nt 2 nõela, annab kinnipeetav vastu 2 kasutatud nõela. Seega võib toas olla sõltuvalt päevas tehtavate süstete arvust maksimum arv nõelu. Nõelte vahetamiseks tuleb kinnipeetav avatud sektori korral trellukse juurde, kinnises sektoris toimub nõelte vahetamine läbi luugi. Kui kinnipeetav ei viibi nõelte vahetamise hetkel toas, võib õde jätta nõelad

valvurile, kes vahetab nõelad kinnipeetava saabumisel tuppa (jälgides, et kinnipeetav tagastab kasutatud nõelad). Toas võib olla vaid 1 insuliini pliitssüstal ühe toimeaine kohta kuivõrd tagavara süstlad vajavad säilitamist külmiku temperatuuril.

20.10.1. Punktidega 20.10. ja 20.10.1. sätestatakse vahendid ja nende kogused, mis võivad suhkruhaigust põdeval kinnipeetaval kambris olla. Lisaks reguleeritakse töökorraldus olukordadeks, kui kinnipeetav ei tagasta talle väljastatud vahendeid nagu kord ette näeb ning sätestatakse töökorraldus, kuidas sellisel juhul käitutakse. (Muudetud 30.09.2024 käskkirjaga nr 1-1/24/50, jõust. 30.09.2024)

20.11. Psühhiaatria osakonnas viibivad haiged kinnipeetavad, kelle puhul on oluline täpselt doseeritud ravimihulk tulenedes nende tervislikust seisundist. Haiguse ägedas faasis võivad ravimi annused olla kõrged, mille puhul ravimi vale tarvitamine võib olla eluohtlik, tekitades ravimürgistuse. Osakonnas viibivad ka kohtupsühhiaatrilises ekspertiisis viibivad kinnipeetavad, kes võivad tahtlikult üritada ravimit mitte õigesti manustada. Kõiki ravimeid ei või, tulenedes nende farmakodünaamikast ja farmakokineetikast, purustada kuivõrd selle häirumisel võib ravim osutada mitte oodatud toimet. Seetõttu otsustab purustamise vajaduse tervishoiuteenuse osutaja sõltuvalt konkreetsest ravijuhust. Vedeliku kujul olevat ravimit on täpsem ja lihtsam doseerida, samuti on kinnipeetaval raskem ravirežiimi rikkuda.

20.12. Ravist keeldumise fikseerimine vanglateenistuse ametniku poolt on vajalik, kuna sellisel juhul vastutab kinnipeetav oma edaspidise tervisliku seisundi eest ise. Vanglal puudub õigus kinnipeetavat sunniviisiliselt ravida, va kui tegemist on eluohtliku seisundiga.

20.13. Kinnipeetaval on keelatud

Tarvitada retseptiravimeid ilma tervishoiuteenuse osutaja ettekirjutuseta, jätta ettenähtud ajal tarvitamata tervishoiuteenuse osutaja poolt määratud ja/või muu vanglateenistuja poolt antud ravimid (kaasa arvatud käsimüügiravimid) ja omada ravimeid toas, välja arvatud meditsiiniosakonna poolt plastikust topsides väljastatud tablettidest erinevas vormis ja vastavalt markeeritud ravimid - Justiitsministri 01.10.2011 määrusega „Järelevalve korraldus vanglas“ § 38 lg 1 kohaselt vanglateenistuse ametnikud jagavad kinnipeetavatele ravimeid, järgides vangla tervishoiutöötaja poolt ettenähtud kogust ja aega, sama § lg 2 kohaselt psühhotroopsete ja narkootiliste ravimite jagamise juures peab viibima tervishoiutöötaja. Sama § lg 3 kohaselt on vanglateenistuse ametnik kohustatud kontrollima, et kinnipeetav manustab ravimi. Ravirežiimist kinnipidamine on tulemi saavutamiseks äärmiselt oluline, ravimite kontrollimatu tarvitamine võib enda kaasa tuua fataalseid tagajärgi, ka on oluline, et ravimid on kallid ja nende tarvitamine peab täitma vaid tervenemise eesmärki.

Omaalgatuslikult ja ilma tervishoiuteenuse osutaja ettekirjutuseta ennast augustada, rõngastada, midagi lisada, midagi ära võtta jne - omaalgatuslik augustamine rõngastamine jne on vanglas keelatud ja ohustab kinnipeetavate ja teiste vanglas viibivate isikute tervist, sest seeläbi võivad hakata levima erinevad nakkushaigused (HIV, hepatiit jm vere teel levivad haigused). Tätoveeringu (märgi) eemaldamine on raskendatud tegevus ja võib kahjustada isiku tervist jäädavalt. Tegemist võib olla ka ühe enesevigastamise meetodiga. On selge, et selliste tegevuste käigus on infektsioonide tekke oht väga kõrge. Vang ei tohi omaalgatuslikult oma keha moondada, augustada, samuti ei tohi lasta teha seda teistel. Selle punkti all on silmas peetud nt suguelunditele nn šaarikute löömist, käenukkidele aine lisamist, et oleks parem lüüa, rõngastamist jne. Antud tegevuste puhul on subkultuuri toetava tegevusega.

21. Ametnike vastuvõtt

Vangla direktori või tema poolt määratud vanglateenistuse ametniku vastuvõtule soovimise korral on kinnipeetav kohustatud esitama põhjendatud taotluse. Kinnipeetava isiklikult vangla direktori või direktori poolt määratud vanglateenistuse ametniku vastuvõtule saamine ei ole kinnipeetava esmane ja ainus küsimuste lahendamise viis. Esmatasandil lahendab kinnipeetavatel tekkinud küsimusi inspektor-kontaktisik koostöös teiste vanglateenistuse ametnikega. Õigusaktidest tulenevalt on kinnipeetaval võimalik pöörduda vangla poole ka kirjalikult, esitades vastavasisuline kirjalik pöördumine. Tulenevalt eeltoodust ja piiratud ajaressursist peab kinnipeetav oma taotlust vangla direktori või direktori poolt määratud vanglateenistuse ametniku vastuvõtule saamiseks korrektselt ja konkreetset põhjendama. Taotluse põhjendus tuleneb vajadusest hinnata kinnipeetava soovi sisu ning võimaliku probleemi lahendamiseks vajamineva juhtimispädevuse taset. Vastuvõtu aeg planeeritakse vastavalt võimaliku

probleemi tausta selgitamiseks kuluvale ajale ja arvestades kaasatud vanglateenistuse ametnike tööaja planeeringut.

22. Distsiplinaarmenetlus ja distsiplinaarkaristuste täideviimine

22.1. Käesolevas punktis on selgitatud, millist eesmärki teenib distsiiplinaarmenetlus. Distsiplinaarmenetluse eesmärk on distsiplinaarsüüteo kiire ja täielik avastamine, süüdlase ja süüteo põhjuste väljaselgitamine ning distsiplinaarkaristuse õiglane määramine. Distsiplinaarmenetluse ajendiks on dokument, mis sisaldab andmeid distsiplinaarsüüteo kohta. Vanglas algatatakse distsiiplinaarmenetlus siis, kui ilmnevad distsiplinaarsüüteo tunnused, mis on fikseeritud ettekandena.

22.2. VangS § 63 ja § 100 kohaselt on vanglateenistusel õigus vangistusseaduse, vangla sisekorraeeskirjade ja muude õigusaktide nõuete süülise rikkumise eest kohaldada kinnipeetava suhtes distsiplinaarkaristusi.

23. Ümberpaigutamine ja vanglast vabastamine

23.1. Kinnipeetava vabastamist reguleerivad VangS §-d 73-76² ning justiitsministri 25.01.2001.a määrus nr 11 „Kinnipeetava vanglast vabastamise kord”. Punkti eesmärk on anda kinnipeetavatele informatiivne teave dokumendi kohta, mis reguleerib kinnipeetavate vanglast vabastamist.

23.2. Vanglatevaheline ümberpaigutamine toimub vastavalt justiitsministri 25.03.2008.a. määrusele nr 9 „Täitmisplaan”. Punkti eesmärk on anda kinnipeetavatele informatiivne teave dokumendi kohta, mis reguleerib kinnipeetavate vanglatevahelist ümberpaigutamist.

23.3. Isikul tuleb enne vabanemist tagastada vanglale tema kasutuses olnud vangla vara. Eesmärk on teavitada kinnipeetavaid, et neil lasub kohustus vahetult enne vabanemist tagastada vanglale tema kasutuses olnud vangla vara. Samuti antakse antud punktis kinnipeetavale informatiivset teavet, kuidas ta peab käituma vangla varaga enne ümberpaigutamist teise vanglasse (tagastama tema kasutuses olev vangla vara).

23.4. VSKE § 64 lg 1 ja 6 kohaselt tagastatakse kinnipeetavale vanglast vabastamisel vanglas hoiul olevad asjad ning need antakse isikule kätte allkirja vastu. Punkti eesmärk on selgitada kinnipeetavale, kuidas toimub vanglast vabanemise korral isiklike asjade tagastamine.

23.5. Kui vabaneva isiku riietus ei vasta aastaajale nt isik omab vaid suveriietust, milleks on lühikesed püksid ja T-särk ning tema vabanemine on talvel, kui väljas on -15 kraadi, siis antakse vabastatavale hooajale vastavad riided vanglateenistuse poolt. Punkti eesmärk on selgitada kinnipeetavale, kuidas käituda, kui vabanemisel ei ole isikul aastaajale vastavat riietust.

23.6. Kinnipeetava vanglast vabastamise korra § 11 kohaselt kui isik vanglast vabastatakse, antakse talle kaasa vanglast vabastamise õiend, kuhu kantakse õiendi väljaandnud vangla nimetus, õiendi number, kinnipeetava ees- ja perekonnanimi, kinnipeetava sünniaeg või isikukood, kinnipeetava foto, kinnipeetava allkiri, õiendi väljaandmise kuupäev, õiendi kehtivusaeg, mis on 6 kuud, kinnipidamise algus ja lõpp, õiendi väljaandja ees- ja perekonnanimi, õiendi väljaandja ametinimetus, õiendi väljaandja allkiri. Vabastamisõiend kehtib kuue kuu jooksul väljaandmisest arvates ning kehtivuse lõpptähtpäev märgitakse vabastamisõiendile. Kinnipeetavalt küsitakse tema eluloolisi andmeid ning tema vastuseid võrreldakse vabastamisõiendi andmetega. Samuti võrreldakse vanglal hoiul olevaid fotosid ja eritunnuste kirjeldusi kinnipeetavaga. Kinnipeetav kinnitab isiklike dokumentide sh ka vabastamisõiendi kättesaamist oma allkirjaga. Kinnipeetavale antakse informatiivset teavet, kuidas näeb välja vabastamisel tema isiklike dokumentide üleandmine.

23.7. VangS § 75 lg 4 kohaselt makstakse vabastamisel kinnipeetavale välja tema isikuarvel olevatest summadest hoiustatud vabanemistoetus ja vanglasiseseks kasutamiseks jäetud raha. Kui kinnipeetava isikuarvelt väljamakstav summa on väiksem toetuse määrast, siis makstakse kinnipeetavale ühekordset toetust kehtestatud määra ja isikuarvelt väljamakstava summa vahe ulatuses. Kinnipeetavale antakse informatiivset teavet, mis puudutab vabanemistoetuse ja vaba rahajäägi tagastamist.

23.8. VSKE § 9¹ lg 2¹ kohaselt peetakse kinnipeetava kohta tervisekaarti ning kinnipeetava vanglast vabastamisel väljastatakse talle soovi korral koopia või väljavõtte tervisekaardist. Kuna väljavõtte saamiseks tuleb kinnipeetaval esitada vanglale kirjalik taotlus, on antud punkti lahtikirjutamine vajalik.

Nimetatud väljavõtte edastatakse isikule vahetult enne vanglast lahkumist kinnises ümbrikus allkirja vastu delikaatsete isikuandmete kaitseks.

23.9. Kinnipeetava vanglast vabastamise korra § 27 kohaselt annab kohtusaalis vabastatud kinnipeetavale tema soovil tagantjärele vabastamisõiendi asutus, kus kinnipeetav vahetult enne vabastamist viibis. Isikule tagastatakse allkirja vastu vanglas hoiul olnud isiklikud asjad, vanglasisesel isikuarvel olnud raha, väärisesemed ja dokumendid. Kinnipeetav kinnitab isiklike dokumentide kättesaamist oma allkirjaga. Punkti eesmärk on viia kinnipeetavateni teave, kuidas käituda kui nad väljaspool vanglat st kohtusaalist, prokuratuurist vabastatakse ning millistel aegadel on võimalik vanglas olevaid isiklike asju kätte saada. Samuti viiakse isikuteni teave, et pärast vabanemist on võimalik kirjaliku taotluse alusel saada vanglast vabastamise õiend tagant järele. Antud õiend on vajalik eelkõige nendele isikutele, kellel puudub kehtiv isikut tõendav dokument.

24. Väljaspool vanglat koolis käivate kinnipeetavate sõidukulude taotlemise ja hüvitamise kord

24.1. Väljaspool vanglat koolis käivate kinnipeetavate sõidukulude hüvitamise taotlemine

Punkti 24.1. alapunktid reguleerivad Tartu Vangla avavanglas karistust kandvate kinnipeetavate sõidukulude taotlemise ja hüvitamise korda põhjendatud vajadusel. Põhjendatud vajadus otsustatakse juhtumipõhiselt ning võttes arvesse proportsionaalsust.

24.1.2. Arvestades kokkuhoiu põhimõtet kuulub põhjendatud vajaduse korral hüvitamisele ühistranspordiga (buss) liikumine.

24.1.3. – 24.1.4. Kinnipeetaval on õigus ühistranspordi kuu- või perioodikaardi hüvitamisele, kui aruandlusperioodi lõppedes on temal võimalik tõestada, kuu – või perioodikaardi kasutamine on soodsam, kui igakordne üksikpileti kasutamine. Kinnipeetava poolt esitatud andmed peavad olema tõesed ja vastavuses tema liikumisega väljaspool vanglat seoses õppetöös osalemisega. Kulud hüvitatakse põhjendatud vajaduse korral kogu ulatuses.

24.1.5. Alapunktid 24.1.5.11 – 24.1.5.4. sätestavad endas, milliseid sõidukulud ning millistel juhtudel, ei kuulu hüvitamisele.

24.2. Kinnipeetaval on võimalus taotleda sõidukulude hüvitamist, esitades selleks aruandlusperioodile järgneva kuu 5. kuupäevaks inspektor-kontaktisikule põhjendatud taotluse koos sõite tõendavate piletitega. Inspektor-kontaktisik vaatab üle esitatud taotluse korrektsuse (vajadusel annab juhised puusute kõrvaldamiseks) ning kontrollib esitatud andmete õigsust. Peale kontrolli teostamist edastatakse taotlus haldusosakonna peaspetsialistile finantsalal. Mõjuva põhjuseta hiljem esitatud taotlusi vastu ei võeta.

24.3. Kulude hüvitamine

24.3.1. Kinnipeetava poolse põhjendatud taotluse rahuldamise korral kantakse hüvitamisele kuulunud summa kinnipeetava vanglasisesele isikuarvele.

24.3.2. Kui sõiduks kulunud raha on kinnipeetavale väljastatud vanglasiseselt isikuarvelt, ei toimu hüvitise laekumisel summa jagunemist VangS § 44 lg 2 alusel, mis tähendab, et hüvitise summast ei peeta kinni tavaolukorras raha laekumisel ettenähtud protsenti nõuete tasumiseks ja vabanemisefondi jaoks.

24.3.3. Juhul kui kinnipeetav omab vanglas isiklikku pangakaarti ning sõiduks kulunud raha pärineb isiklikult pangakaardilt, kantakse hüvitamisele kuulunud summa kinnipeetava vanglasisesele isikuarvele ning sellest peetakse kinni VangS § 44 lg 2 sätestatud korras 50 protsenti rahaliste nõuete täitmiseks ja 20 protsenti hoiustatakse vabanemistoetusena.